

quaderns de pastoral

número 155 - Juliol 1996

- **ELS SAGRAMENTS**

Articles de Bernabé Dalmau, Pere Codina,
Alfonso Alcaide, Gerard Soler, Genís Samper i
Rafael Serra

- **UNA ESGLÉSIA EMPOBRIDA,
SAGRAMENT D'EVANGELITZACIÓ**

Joan Torra i Josep M. Rovira Bellosó

- **PASTORAL I SAGRAMENTS**

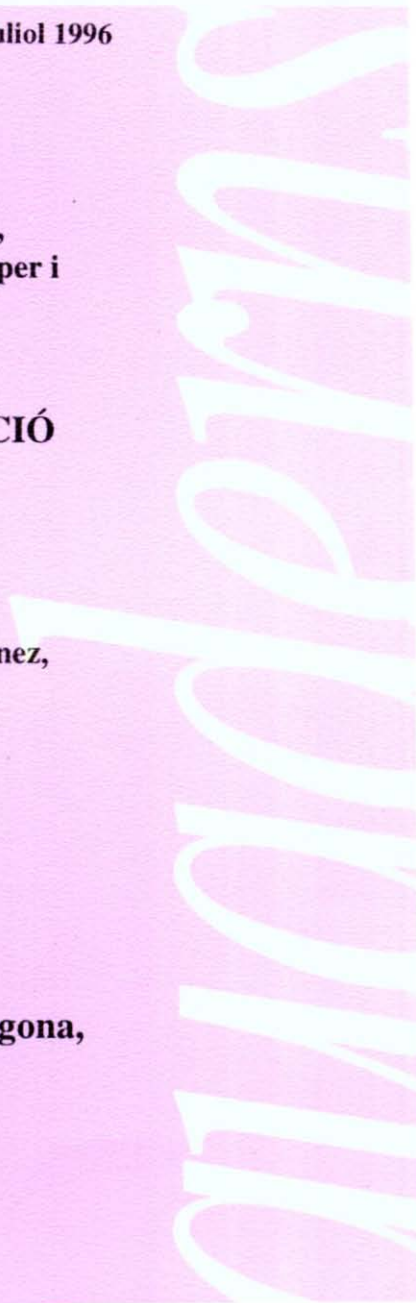
Articles de Lluís Bonet, Antoni Deulofeu,
Grup de litúrgia de Calaf, Anna M. Martínez,
José Manuel Vallejo, Enric Cusí,
Montserrat Boldú, Ramon Caralt i
Ramon M. Bosch

- **IN MEMORIAM:**

Mn. Bardés i P. Francesc de P. Botey

- **CRÒNIQUES**

de Barcelona, Girona, Lleida, Tarragona,
Tortosa, la Seu d'Urgell, Solsona,
Mallorca i Menorca

sumari

quaderns
de pastoral

- **EL CONCILI ÉS NOTÍCIA**
 - Els sacraments en el Concili de la Tarraconense. *Bernabé Dalmau* 5
 - Els sacraments: signes o símbols? *Pere Codina i Mas* 9
 - Els sacraments, una mediació necessària. *Alfonso Alcaide* 16
 - La Paraula de Déu i els sacraments en la vida espiritual del prevere. *Gerard Soler* 17
 - En defensa de la litúrgia (glossa al cardenal Danneels). *Genís Samper* 22
 - «Que la Paraula del Senyor es difongui i sigui glorificada». *Rafael Serra* 27
 - «Una església empobrida, sacrament d'evangelització (I)». *Joan Torra* 34
 - Una església empobrida, sacrament d'evangelització (II). *J. M. Rovira* 41
 - La caritat pastoral en els sacraments. *Lluís Bonet* 46
 - Els adolescents i els sacraments. *Antoni Deulofeu* 48
 - Els dilluns preparem la missa del diumenge. *Grup de litúrgia de Calaf* 50
 - La preparació baptismal a la Parròquia de la Sagrada Família de Barcelona. *Anna Maria Martínez* 51
 - Una pedagogia de l'Eucaristia. *José Manuel Vallejo* 53
 - Els CPM: Centres de Preparació del Matrimoni. *Enric Cusi, Montserrat Boldú* 58
 - La pastoral sacramental i els malalts. *Ramon Caralt* 62
 - La Pasqua Jove a la JARC. *Ramon M. Bosch* 67
- **PASTORAL URBANA**
 - Unes reflexions al voltant de la pastoral urbana 71
- **IN MEMORIAM**
 - Mn. Bardés, un home de fe. *Jaume Serrano* 76
 - La meua relació personal amb Mn. Bardés. *Lluís Bonet* 77
 - «Va il·luitar un bon combat». *Homilia del bisbe Jaume Traserria* 81
 - El pare Pancho Botey, un testimoni enmig dels pobres. *Genís Samper, Jaume Botey* 85
- **LLIBRES**
 - El llibre escollit 89
- **RETALLS**
 - El bon humor 93
- **QUATREVENTS**
 - Cròniques de Barcelona, Girona, Lleida, Tarragona, Tortosa, la Seu d'Urgell, Solsona, Mallorca i Menorca 95

QUADERNS DE PASTORAL

Revista del Centre d'Estudis Pastoral

Rivadeneyra 6, 3r - Tel. 317 48 58 - Fax 302 51 09 - 08002 Barcelona

Director: Francesc Pardo

Redactor en cap: Manuel Simó

Consell de redacció: Lluís Bonet, Felip Cuadra, Antoni Deulofeu, Pere Fradera, Teresa Huguet, Francesc Mestre, Xavier Morlans, Josep Pausas, Ignasi Ricart, Genís Samper i Josep Taberner.

Nou disseny: Jordi Boada

Impressió: I.G. Santa Eulàlia - Santa Eulàlia de Ronçana - Dipòsit legal: B-25.506/1969

Amb llicència eclesiàstica

Subscripció anual (6 números): 5.000 ptes.

Preu d'aquest exemplar: 900 ptes.

Els articles publicats a Quaderns de Pastoral expressen solament l'opinió de llurs autors.

el concili és notícia

Tot just quan aquest número de Quaderns de Pastoral era a punt de tancar-se, per començar el seu procés d'edició, va arribar l'esperada recognitio, o vistiplau per part de la Santa Seu del Concili Provincial Tarraconense.

Deixant constància de la nostra joia per aquest fet, malgrat l'inexplicable retard i a l'espera de saber quins són els retocs introduïts, temps hi haurà d'escriure i comentar sobre el tema.

De moment, Quaderns continua fidel, en aquest número, al pla que es va dissenyar per a tot aquest any 96, precisament com a fidelitat i aprofundiment de les tasques realitzades al Concili.

Si en els dos números anteriors han estat l'evangelització i la Paraula els dos temes quasi monogràfics, en aquest tercer exemplar de 1996 agafem la segona part del segon document conciliar: els sacraments, la sacramentalització.

De manera similar als altres números, tractem el tema des dels vessants teòric i pràctic o experiencial. Un considerable esforç ens ha permès reunir un total de 16 col·laboracions (8 de caire més teòric, i 8 de caire més pràctic) que oferim a la consideració dels lectors i lectores de Quaderns.

Bernabé Dalmau, ponent del document conciliar, introdueix el tema amb el títol Els sacraments en el Concili de la Tarraconense.

Pere Codina es pregunta Els sacraments, signes o símbols?

Alfonso Alcaide, un laic de la base, reflexiona sobre Els sacraments, una mediació necessària.

Gerard Soler valora La Paraula de Déu i els sacraments en la vida espiritual del prevere.

Genís Samper, amb En defensa de la litúrgia, fa una glossa a un article del cardenal Danneels, recentment difós entre nosaltres.

Rafael Serra, amb Que la Paraula del Senyor es difongui i sigui glorificada, insisteix en la importància de la Paraula en l'evangelització-sagramentalització.

Finalment, en el primer bloc, una doble col·laboració sobre el tema Una església empobrida, sacrament d'evangelització, a càrrec de Joan Torra i Josep M. Rovira Belloso, amplia el concepte de sacrament i el situa també en la perspectiva del que serà el tercer document conciliar, objecte d'estudi del proper número de Quaderns.

En el segon bloc, o espai d'experiències, oferim: La caritat pastoral en els sacraments, de Lluís Bonet i Armengol; Els adolescents i els sacraments, una pinzellada d'Antoni Deulofeu; El dilluns preparem el diumenge, o com preparen la celebració, homilia inclosa, un equip de litúrgia, concretament el de Calaf.

La preparació baptismal a la Parròquia de la Sagrada Família de Barcelona, a càrrec d'Anna Maria Martínez, laica que explica la seva experiència; Una pedagogia de l'eucaristia, a càrrec de José Manuel Vallejo; Els CPM, centres de formació al matrimoni, explicats per una parella responsable i amb experiència, Enric Cusí i Montserrat Boldú. La pastoral sacramental i els malalts, de Ramon Caralt, capellà de Bellvitge, i La Pasqua Jove a la JARC, de Ramon Bosch, completen aquest índex.

Els sacraments en el Concili de la Tarraconense

BERNABÉ DALMAU, monjo de Montserrat, ponent del document

La manca d'experiència conciliar ha estat un dels tributs que les nostres esglésies han hagut de pagar al moment de celebrar l'any passat la represa dels concilis tarraconenses. Ara, amb el rodatge adquirit, si calgués iniciar el Concili, amb la meitat del temps es faria el doble de la feina que es féu.

I començo fent aquesta afirmació perquè, repassant el text conciliar, hom s'adona de les insuficiències i alhora de la riquesa que conté. L'aplicació del Concili haurà de recórrer com a punt de referència a aquestes resolucions a fi de posar en marxa allò que en un moment privilegiat es va decidir i que a partir d'ara cal aprofundir i fer tangible.

Dintre del conjunt de l'obra conciliar el tema de la pastoral sacramental és, sens dubte, un dels molts pels quals el Concili passà només de puntetes. I això pot fer la impressió, a qui en llegeixi les resolucions sense haver seguit l'itinerari del text a l'aula, que l'apartat dedicat a la pastoral sacramental és poc vertebrat, amb llacunes –ni una paraula sobre les primeres comunions o sobre el debat entorn de la confirmació–, amb insistències sorprenents –sobre la penitència...–, amb massa abundància d'exhortacions òbvies.

Com tots els concilis –i en el nos-

tre hi juga un gran mimetisme el Vaticà II–, és imprevisible endevinar per on anirà la recepció. No sempre allò que queda d'un Concili és allò més important o allò que més han volgut remarcar els seus protagonistes. El que interessa és que, d'alguna manera, el Concili no sigui paper mullat i que hagi estat l'oportunitat per a relançar amb més empenta allò que, sense Concili, no fariem mai o fariem més a poc a poc o menys bé. Perquè ja sabem que un debat extens i a fons sobre els temes de pastoral sacramental que interessin a les nostres esglésies hauria exigít més preparació i sobretot més temps de reflexió i debat.

Tanmateix –i sempre rellegant el text conciliar– és obvi que el Concili ha dit una paraula engrescadora sobre aquest tema, i que els conciliaris en copsaren la importància quan marquen com a prioritàries dues propostes que són, sens dubte, les més importants d'aquest apartat: la que defineix com ha de ser la pastoral que volem i la que demana un Directori. Diguem-ne quelcom de cadascuna.

La pastoral sacramental que ens convé

Potser a causa de la intuïció que el Concili no ho podia dir tot i amb un

cert paral·lelisme amb el *davantall* que donà el to del tema primer, hi prengué, de fet, gran relleu la descripció de com ha de ser la pastoral sacramental: la que forma l'actual Resolució 66.

Fou fruit del debat serè i enriquidor que hi hagué a l'aula. Al meu entendre, la clau d'aquest bon procedir vingué de l'enfocament pastoral d'aquest debat. No sols perquè hi parlàrem majorment pastors a partir de la pròpia experiència, sinó sobretot perquè hi predominà la convicció que es tocaven coses molt importants. Coses que afecten directament la missió d'iniciar i d'acompanyar els creients a acollir Déu que es comunica. Potser la constatació que aquesta missió és quelcom que ens sobrepassa i que dia rere dia cal aprendre que la generositat del Senyor desborda les estratègies va fer tenir presents més les persones que els mètodes.

D'aquesta tònica general, en derivaren també alguns punts forts a tenir presents per tal de comprendre el to de la Resolució que comentem.

En primer lloc, que cal no confondre la qualitat o la dignitat que sempre es mereixen els sacraments amb un afany perfeccionista o, pitjor, amb una visió elitista. Els mateixos destinataris de l'evangelització –per tant, tots els homes i dones del nostre món– són també destinataris de la gràcia sacramental que Déu ens dona.

Emparentada amb aquesta línia de força, en trobem una altra molt subratllada durant el debat: l'atenció a la persona concreta, en les diverses situa-

glésia. Situacions provinents de l'ambient social, de la cultura, de la manera de ser de cadascú, del context familiar en què es troba, de la relació que té amb l'Església institucional, de la manera com viu i expressa la fe... Fins al punt que el debat del tema consolidà una adquisició madurada ja durant l'estudi del tema primer: és a dir, que no ens agrada parlar d'allunyats i que no és just considerar bons o dolents els qui respectivament van a missa o no hi van. La tipologia dels destinataris dels sacraments va per altres camins.

Un altre punt. El Concili accentuà que tota l'acció en aquest camp ha d'eixamplar el nostre pensament, fins avui potser massa centrat en els, diguem-ne, militants; des d'ara veiem més clar que no convé imposar per la via ràpida aquells ideals –sentit de comunitat, de participació, de simplicitat de formes– que, quan es tradueixen en normativa, acaben sovint en mera burocràcia o generant tensions entre els fidels i frustracions entre els pastors.

Tot aquest estil a renovar caldrà encarrilar-lo de tal manera que entre vida de cada dia i pràctica sacramental hi hagi el lligam adequat. Que la lluita contra un ritualisme superficial no es faci a base d'una proposta de fe merament teòrica; sinó que sàpiga fer balanç i discerniment de tots els usos i costums establerts en el nostre esforç d'aplicació del Concili Vaticà II. Cosa no gens fàcil per als quin vam viure aquell Concili i que hem treballat en l'etapa definida lapidàriament pel bisbe Joan Carrera com «*del postconcili al postprogressisme*».

La Resolució 66, doncs, diu que la pastoral sacramental ha de tenir en compte alhora:

– «*L'acolliment positiu, realista i fraternal que tant els pastors com els laics que col·laborin amb ells han de donar als qui desitgen celebrar el sagrament*». L'acolliment no és una pinzellada sentimental, sinó que és la traducció concreta de la caritat pastoral.

– «*La màxima atenció i respecte envers la situació de fe i el procés espiritual de cada persona, especialment si freqüenta només ocasionalment els sacraments*». Aquesta característica, com ja he fet notar, va ser molt remarcada en el debat.

– «*Els processos de preparació per a la recepció fructuosa del sagrament: dimensions humana, espiritual, catequètica i celebrativa*». La preparació és fonamental, i a tots els nivells; els quatre esmentats aquí parlen per ells mateixos: si en falla un, ja es produeix un desequilibri.

– «*La iniciació pedagògica al llenguatge de la litúrgia, que permeti entrar en la participació activa i conscient*». La litúrgia té el seu propi llenguatge, que evidentment cal millorar i reformar, però que mai no ens estalviarà una aproximació pedagògica. La prova és que la sensibilitat per a tota aquesta problemàtica ens ha nascut precisament quan, per tal de fer entenedora la litúrgia al poble, hem passat del llatí a la llengua viva i ben aviat hem vist que únicament amb traduccions no n'hi havia prou.

– «*La celebració mateixa del sagrament, com a realització de l'encontre personal amb Jesucrist i, en conseqüència, com a moment fort d'entrada en el misteri del do de Déu, de lloança i d'acció de gràcies, i alhora de gran força evangelitzadora*». Això ningú no ho discuteix.

– «*La valoració del ritu eclesial a partir de l'antropologia, de l'Escriptura, de la tradició de l'Església i de la celebració mateixa*». La celebració del sagrament no és una mera assimilació conceptual sinó que l'eficàcia li ve del signe acompanyat de la paraula que en dóna sentit. I el ritu no és arbitrari ni parteix de zero. Parteix de les realitats humanes més elementals, de l'Escriptura i del tresor que les generacions cristianes s'han anat transmetent.

– «*El seguiment personal, relacionat amb la recepció dels sacraments, que permeti el creixement en la gràcia rebuda i la continuïtat entre la celebració i el compromís moral*». El sagrament no ha de ser un fet aïllat sinó que per ell mateix demana una continuïtat. S'ha de traduir en una vida de fe més intensa i en una coherència més gran entre fe i comportament humà.

El Directori de pastoral sacramental

Com caldrà concretar aquests principis? Ja el document de l'Etapa diocesana de reflexió esmentava la conveniència que hi hagués un Directori marc de pastoral sacramental. El Concili aprovà que aquest Directori «*estableixi uns criteris clars que tinguin en compte les diverses situacions socials*

i pastorals de les nostres diòcesis i l'àmbit interdiocesà en què molts fidels viuen la vida sacramental, a conseqüència de la gran mobilitat actual i de la pluralitat de situacions personals» (Prop. 19). I el confià a la Comissió Interdiocesana de Litúrgia «*ampliada amb teòlegs i pastors»* (la redacció episcopal definitiva es guarda les espatlles convertint els teòlegs i pastors en *altres experts*).

No és una tasca gens fàcil. Potser per encarrilar-la millor, la redacció que convertí les propostes de l'aula en resolucions episcopals féu dues notables aportacions que conté l'actual Resolució 67: justificar la finalitat del Directori («*per tal d'aconseguir que la pastoral sacramental es realitzi d'una manera eficaç i manifesti de forma creïble la importància dels sagraments per a la vida cristiana»*) i assenyalar-ne el mètode («*aquest Directori tindrà com a punt de partida els rituals actualment vigents i la normativa canònica general, i establirà uns criteris clars que tinguin en compte les disposicions ja donades en les nostres esglésies»*). No cal dir que, a la llum del debat, si a l'aula hagués estat presentada aquesta redacció definitiva, el nombre de 34 vots negatius i 18 en blanc hagués augmentat notablement; però no seré jo qui posi en dubte el dret –i segons com es miri, el deure– que tenen els bisbes de marcar els mètodes de revitalització sacramental.

Puc donar fe que, durant aquest lapse –ja massa injustificable– d'espera de l'arribada de la *recognitio*, la Co-

missió Interdiocesana de Litúrgia s'ha posat a treballar de valent en la preparació del Directori. Però això no esvaeix els problemes. Sorgeix la pregunta: acceptarà tothom una normativa que obligui els vuit bisbats? En principi, els nostres bisbes estan disposats a acceptar-la, però evidentment volen opinar sobre un text que ja estigui elaborat (encara que es tracti només d'un capítol).

Fins ara ha estat útil que cada delegat diocesà recollís la normativa sacramental publicada per les respectives diòcesis després del Vaticà II. La constatació és que el material recollit és molt desigual en valor i utilitat. Un cop fet aquest pas previ, cal dilucidar també sobre la manera de fer el Directori. Un sistema seria redactar una llista de qüestions obertes. O bé dreçar, sobre els possibles temes, una proposta motivada i afegir-hi altres situacions que es poden plantejar. I encara una altra qüestió: donat que hi ha coses que depenen directament del bisbe diocesà, el Directori ha de ser també un memoràndum o potser només ha de precisar allò que tingui un abast interdiocesà i que queda obert en els *Praenotanda* dels rituals, en el Codi de dret canònic, en el Catecisme...?

Heus ací, per començar, algunes qüestions que sorgeixen només en asseure's per posar-se a treballar. Però són exponent de la necessitat de donar una nova empenta a la pastoral sacramental. El nostre Concili n'ha vist la necessitat i ha donat el tret de sortida. La meta es veu molt llunyana, però ja estem enrolats en la cursa.

Els sacraments: signes o símbols?

PERE CODINA I MAS, claretià. Barcelona

El Concili Provincial Tarraconense ho deixa ben clar, quan ens diu que una de les seves prioritats és endegar *«una pastoral sacramental que expressi amb millor transparència que els sacraments són celebracions de l'Església i accions del Senyor ressuscitat»*.

Entre els aspectes que segons el mateix Concili aquesta pastoral sacramental ha de tenir, jo en voldria destacar uns quants que afecten directament la reflexió que seguirà. Són aquests:

– Els processos de preparació per a la recepció fructuosa del sacrament: dimensions humana, espiritual, catequètica i celebrativa.

– La iniciació pedagògica al llenguatge de la litúrgia, que permeti d'entrar en la participació activa i conscient.

– La celebració mateixa del sacrament, com a realització de l'encontre eclesial i personal amb Jesucrist i, en conseqüència, com a moment fort d'entrada en el misteri del do de Déu, de lloança i d'acció de gràcies, i alhora de gran força evangelitzadora.

– La valoració del ritu eclesial a partir de l'antropologia, de l'Esriptura, de la tradició de l'Església i de la celebració mateixa.

– El seguiment personal, relacionat amb la recepció dels sacraments, que permeti el creixement en la gràcia rebuda i la continuïtat entre la celebració i el compromís moral.

Aquesta és la proposta del Concili. Ara ens toca posar mans a la feina, per donar mans i peus a aquesta prioritat conciliar. Però és ara també quan apareix un interrogant: què hem de fer perquè *«la pastoral sacramental expressi amb millor transparència que els sacraments són celebracions de l'Església i accions del Senyor ressuscitat»*? Hem d'intentar una vegada més amb forces renovades el mateix que havíem estat fent fins ara, o bé caldria introduir alguna perspectiva nova que facilités de connectar (=expressar amb millor transparència) amb una nova cultura?

Els responsables de la pastoral sacramental, quan s'adonen que les celebracions sacramentals no connecten amb amplis sectors d'Església, sobretot amb les noves generacions, comencen a buscar possibles explicacions. I tractant-se com es tracta aquí de comunicació (=entrar en sintonia), l'explicació mai no podrà tenir en compte solament un dels dos extrems de la cadena de la comunicació: l'emissor o el destinatari. No es tracta de *culpès*, sinó

d'explicar-nos una situació nova de no-connexió amb què avui ens trobem i que no és ben bé la mateixa que hauríem tingut en generacions anteriors.

Deixeu-me dir, de passada, que un canvi que certament hem d'introduir és el de mirar la litúrgia i més concretament la litúrgia sacramental *també* des de la perspectiva de les ciències humanes: les ciències de la comunicació, la lingüística i, més a la base, l'antropologia, la psicologia i la sociologia.

Doncs bé, partint de la teoria de la comunicació i fent un paral·lelisme entre el canvi cultural i el desplaçament per l'autopista, podem fer aquesta comparació: si un grup destinatari (comunitat cristiana que celebra) desplaçant-se per l'autopista surt de la zona de cobertura d'una emissora determinada, seria absurd que el grup emissor digués als destinataris o receptors que facin el favor de no moure's perquè, si no, no els podran escoltar. El que ha de fer el grup emissor, si vol continuar fent-se sentir, és emetre en una nova sintonia que faci possible novament la comunicació.

Traduït, això vol dir el següent:

1. Dins l'evolució global de la cultura en el nostre món occidental, també han experimentat un canvi els *ciutadans cristians* de la nostra cultura; si més no aquells grups que podem suposar més dinàmics tant dins la societat com dins l'Església.

2. Aquest canvi es tradueix visiblement en problemes de llenguatge: certes paraules (discursos verbals, gestos,

litúrgies, símbols) han perdut significança o bé no arriben al destinatari amb la mateixa significació amb què han sortit de l'emissor; encara que convé de tenir molt present que no n'hi haurà prou amb canviar les paraules, sinó que caldrà canviar els esquemes mentals que produeixen aquestes paraules.

3. Si l'estament eclesiàstic (com a grup emissor) vol establir comunicació amb els destinataris de la paraula (comunitats cristianes), no pot demanar als cristians que es posin en la sintonia dels *eclesiàstics*, sinó que aquests han de fer esforços per posar-se ells en la mateixa sintonia dels cristians.

Acabem de dir que no n'hi ha prou de canviar les paraules, sinó que cal canviar l'esquema mental que les produeix. Jo crec que la pastoral sacramental és un cas claríssim d'aquesta situació. Miraré d'explicar-me.

1. Situació present de la pastoral sacramental

1. La pastoral sacramental: sí...

Els últims trenta anys, o més exactament des del Vaticà II ençà, han canviat moltes coses en la pastoral sacramental, i, dintre de tot, han canviat per millorar. Negar-ho seria tancar-se a una evidència. Les celebracions sacramentals ja no són les mateixes. No és infreqüent trobar-se amb celebracions molt *viscudes* per la gent. El baptisme, la confirmació, l'eucaristia, el matrimoni acostumen d'anar precedides d'unes preparacions més o menys llargues, i sovint força reeixides. Els ritus

s'han acostat a la gent: s'han simplificat, s'han clarificat, etc. El canvi, pel que podem veure, ha estat notable, i si ens posem a fer-ne una avaluació, ben segur que hi trobarem més elements positius que no pas negatius.

2. ... però

Ara bé, sembla com si molts responsables de la pastoral tinguessin la impressió de trobar-se en un carrer sense sortida: la novetat ja no és motiu d'atracció; tornen a fer cap problemes molt semblants als que teníem abans; *els capellans continuen parlant llatí, només que ara ho fan amb paraules catalanes*; molta gent participa de la vida sacramental de l'Església més per una *pietosa benevolència*, o per les raons que sigui, que no pas pel desig d'expressar sacramentalment una vida de fe cristiana. Comptat i debatut ens trobem, doncs, amb un «*si, però...*». Vegem algun d'aquests peròs...

3. Una institució que aclapara

Segons la definició clàssica de la teologia tradicional, el sagrament és un «*signe eficaç de la gràcia*». El que passa és que massa sovint tenim el sentiment de trobar-nos més en l'ordre de la llei que no pas en el de la gràcia.

El sagrament de l'eucaristia ha quedat ofegat sota la llosa del precepte dominical. Quants cristians tenen el sentiment de participar en una celebració sacramental? La gran majoria van a *complir el precepte*: farien pecat si no anaven a missa. Els altres sagraments que no són de *precepte dominical*, molta gent els practica «*perquè toca*», «*perquè es fa*», «*perquè s'ha de fer*»...

L'ordre de la llei pesa sobre els sagraments des del punt de vista de la institució. El pes de la normativitat es fa sentir: cal actuar segons que està prescrit, per tal s'assegurar la validesa del sagrament i amb la validesa assegurar-ne també l'eficàcia.

D'aquí deriven uns perills que coneixem prou bé, entre els qual esmentem només un de sol, el ritualisme, que n'inclou molts d'altres: extrinsecisme, falta de compromís ètic, automatisme magicoreligiós, *fetixisme* o pèrdua de la dimensió simbòlica, etc. Aquest ritualisme sorgeix quan el ritu deixa de ser una acció simbòlica, i per tant oberta a un significat vivent que es troba més enllà de la pura materialitat de les accions rituals, i es converteix en una acció no simbòlica, tancada sobre ella mateixa que es busca per uns motius no (o no gaire) religiosos.

4. El sagrament, «un mitjà ascètic insuperable»

Molts cristians freqüenten assíduament els sagraments, i en tenen malgrat tot una visió molt minsa. Situen la pràctica sacramental –la penitència i l'eucaristia– en el pla de l'ajuda ascètica indispensable per superar els entrebancs amb què es troba la vida cristiana. Els sagraments són vistos com a instruments de gràcia (o de gràcies), com a remei contra el pecat. No és que no ho siguin també, però són moltíssim més que no pas tot això.

5. Unes preguntes que esperen resposta

Tot això que estem dient són qüestions d'ordre pràctic i fóra fàcil de ventilar-les. El que passa és que darrere seu

se n'amaguen d'altres molt més serioses d'ordre teòric: són necessaris els sacraments? Per què? L'home adult no hauria de superar la necessitat d'uns ritus socials? Què vol dir que el cristià hagi de menester el sacrament? Què fa el sacrament en la vida del cristià i de l'Església? Què cal fer perquè els sacraments no siguin uns ritus esotèrics allunyats de l'home del nostre segle? Com superar la fragmentarietat o parcel·lació tan freqüent entre vida cristiana i vida humana, o bé entre paraula, sacrament i ètica, o encara a l'interior mateix de la vida sacramental? Amb altres paraules: *quins pressupòsits antropològics, sociològics, psicològics, teològics, etc., estan fallant aquí i per tant hauriem de canviar per tal que sacrament i home contemporani puguin arribar a quallar d'una vegada?*

2. Com s'ha arribat a aquesta situació

1. Del «misteri» se'n digué «sacrament»

Sacrament és una paraula que no es troba al Nou Testament. És la traducció llatina del *mysterion* (misteri) de què parlava sant Pau. *Misteri*, segons ell, volia dir: *revelació d'una cosa que estava amagada*, i concretament, *la revelació salvadora i gratuïta de Déu mitjançant aquest esdeveniment històric que fou el Crist*. També quan en l'evangeli de Marc Jesús diu als deixebles «*a vosaltres us ha estat confiat el misteri del Regne de Déu*», es refereix igualment a una revelació del disseny de Déu sobre els homes, un do gratuït de Déu en favor de l'home. Tot això és el que es vol dir quan es parla de *misteri cristià*. El nucli, el

concentrat d'aquest misteri és Crist: Crist és el *misteri* de Déu, és a dir, és la revelació del disseny de Déu sobre els homes. Quan els escrits del Nou Testament es traduïran al llatí, en comptes de *misteri* diran, en llatí, *sacrament*: Crist és el *sacrament* de Déu.

Tot allò que apareix com a revelació activa de l'amor salvador de Déu sobre els homes serà anomenat *misteri, sacrament*: Jesucrist, el seu naixement, la seva mort, la seva resurrecció, el Regne de Déu, l'Església i també *totes aquelles accions eclesials* en què es manifesta i pren cos històricament aquesta salvació. No té res d'estrany, doncs, que els cristians dels primers segles veiessin *sacraments* per tot arreu: en qualsevol acció eclesial hi veien la manifestació (revelació) d'aquest disseny salvador de Déu envers els homes. Tampoc no té res d'estrany, vistes les coses d'aquesta manera, que sant Agustí parlés d'uns 140 sacraments, i segur que es quedava curt. Com també és molt explicable que a mitjan segle XII de tot aquell *mar sacramental* en què vivia submergida la vida cristiana en destaquessin *set*, que serien els sacraments fonamentals (sacraments pròpiament dits), mentre que tota la resta rebria en nom de sacramental.

2. Els sacraments i la cultura

La teologia ha manllevat a la cultura de cada moment històric els esque mes mentals amb què ha pensat els sacraments i el llenguatge amb què els ha expressats. A la història de la teologia sacramental hi trobarem testimonis clars i abundants d'aquesta interrelació entre sacrament i cultura. (Això es veu més clar encara en aquests dos sa-

graments *especials*, la penitència i el matrimoni, que resulten difícils d'analitzar segons les categories de matèria i forma sacramental, pel fet que la seva *matèria* no és aigua, oli, pa... sinó accions humanes: els canvis culturals han repercutit molt més en aquests sacraments que no pas en els altres.)

Déu i el seu misteri (que és la significació última del sacrament) són certament invariables, però l'home no ho és. D'aquí ve que aquest home variable al compàs del temps i de l'espai vagi mirant amb uns ulls periòdicament diferents aquesta realitat única que són els sacraments. Perquè la comprensió històrica dels sacraments depèn de les possibilitats de comprensió (motlles culturals) que forneixi una cultura determinada.

La comprensió del sacrament va sempre marcada per una cosmologia, per una antropologia, per una teologia, etc. Per dir-ho amb altres paraules: segons que sigui la visió que l'home té del món i la matèria, de l'home i la societat, i de Déu, serà també la seva visió del sacrament. No hi ha una comprensió absoluta, químicament pura, del sacrament, perquè és humanament impossible. Com tampoc no hi pot haver una visió semblant de Déu. L'antropologia i la lingüística ens han fet veure que la pretesa distància entre subjecte i objecte en l'ordre del coneixement no passa de ser una il·lusió, perquè la realitat és com l'aigua d'un pou que l'home no podrà mai mirar sense que hi vegi reflectida la seva pròpia imatge. «A l'interior de cada enunciat hi ha la presència interpretativa de l'enunciadore», ens diuen els lingüistes.

Cada vegada que al llarg de la història ha canviat la visió i comprensió que l'home tenia fins aleshores de món, societat i Déu, ha canviat també la seva pròpia visió reflexa, la seva autocomprensió. De resultes d'aquests canvis, n'han vingut molts altres, entre els quals podem situar el canvi de visió dels sacraments.

Aquests canvis no són cosa passada. Segons que ens diu el Concili Vaticà II ens trobem en una d'aquelles cruïlles historicoculturals caracteritzada per uns canvis ràpids i pregons que repercuteixen sobre la vida religiosa (cf. GS. 4).

Amb la mateixa lògica de sempre, l'home d'avui s'ha fet diferent del d'abans, o millor, es va diferenciant progressivament del d'abans. Les diverses ciències humanes —que tant s'han desenvolupat al llarg d'aquest segle, com a conseqüència (i al mateix temps són causa) d'aquesta nova visió: antropologia, psicologia, sociologia...— fan que sigui imprescindible una nova visió de Déu i de les relacions de l'home contingent amb el Déu de sempre: una nova teologia, una nova cristologia, una nova eclesiologia, una nova exegesi...

3. Per a una visió unificada i globalitzadora

1. Els moments de més plenitud en la història de l'Església foren també moments de plenitud de la teologia, la qual sabé donar en cada moment la re-interpretació, la relectura del misteri cristià adequada al moment —és a dir, a l'home— històric. La teologia no era una teoria *etèria* sinó una teoria real, una

visió (que això és el que vol dir *teoria*) de la vida cristiana a la llum del misteri cristià o del misteri cristià com a il·luminador de la real vida cristiana. Teoria (teologia) i vida anaven pel mateix camí. Però els moments de plenitud, com qualsevol altre, no són eterns. La vida de l'home tendeix a evolucionar i evoluciona de fet, mentre que la teologia tendeix a fixar-se. Les escoles teològiques es preocupen sobretot de la transmissió fidel d'uns enunciats teològics que van ser considerats satisfactoris. Mentre aquell passat gloriós no és gaire llunyà, no resulta gaire problemàtic viure de renda de la reflexió teològica. Però aquesta situació, per més que es vulgui, no es pot perpetuar.

El perill d'aquesta evolució asimètrica és evident. I, desgraciadament, massa sovint el perill deixarà de ser perill per esdevenir fatal realitat: es produeix una dissociació entre teologia (o reflexió sobre el misteri cristià) i vida cristiana. La teoria (visió de la vida) ja no pot alimentar la vida, perquè s'ha desconnectat d'aquesta vida. Les conseqüències apareixen tot seguit: es perd la visió unificada del misteri cristià i la relació unificada entre aquest misteri i la vida cristiana. Apareix una fragmentació amb interpretacions arbitràries i capricioses dels diferents elements del conjunt. Pensem per exemple en el cas de la interpretació al·legòrica de la missa: per donar sentit a cada element, es deixava de donar-ne a la totalitat. Els arbres no deixaven veure el bosc.

2. Això és el que ha passat en certa manera a propòsit dels sacraments. Es parla dels set sacraments, però s'obli-

da molt sovint *el* sacrament, és a dir, el fons comú de tots els sacraments. Massa preocupats per la distinció i especificitat de cada sacrament (els set canals), s'oblida sovint la deu comuna d'on provenen tots.

¿No haurem caigut també en un cert arbitrarisme en algunes celebracions sacramentals, precisament perquè s'oblida que són celebracions d'un sacrament? (Estic pensant en tantes celebracions eucarístiques que es fan només per a més solemnitat i relleu d'un acte social...).

No és freqüent trobar-se amb cristians —o amb pastors— que tinguin una visió unificada del binomi església-sacrament. Saben molt bé que l'Església fa els sacraments, però han oblidat la segona part, que *el sacrament fa l'Església, que l'Església, fent el sacrament, es va fent ella mateixa*. I què direm de la unitat entre sacrament i home cristià? És que no hi ha manera d'arrelar el sacrament en l'humus humà de cada creient? Per a molts cristians el sacrament sembla una acció bona i meritòria; sí, però l'ús de la qual pertany a l'ordre de la voluntarietat i no de la necessitat: participaran del sacrament per poder viure més i millor la vida cristiana, sense pensar que el sacrament és la condició indispensable de tota vida cristiana. Sense sacrament no hi ha Església; sense sacrament no hi ha cristià.

3. Des de fa uns anys, la teologia sacramental es preocupa perquè la visió dels sacraments que ella mateixa pugui donar sigui una visió de l'home d'avui, tota vegada que el cristià de la darrera del segle XX té dret també a conèixer

aquella unitat i continuïtat entre vida i sacrament que conegueren germans seus en èpoques passades de la història. La tasca és gran, certament, però molt més gran és tot el que ens hi juguem.

4. A la base dels sacraments, el sacrament

1. Inicialment, els primers cristians no parlaven de sacraments, sinó de *mysteri* i *mysteris*. *Mysteri* com a designi de Déu, com a participació de la seva mateixa vida que ens vol donar gratuïtament i en la qual entrem mitjançant els sants misteris.

Més endavant, en un segon moment, començaren de parlar de sacrament. *Sacramentum* era antigament per als romans el jurament o promesa que feia el soldat quan s'enrolava a l'exèrcit, o el compromís que assumia una persona quan entrava en un grup... Els cristians anomenaran sacrament tota aquella realitat humana que es converteix en símbol viu de la presència i de l'acció de Déu enmig de l'Església i en el cor del creient.

2. Una catequesi i una pastoral dels sacraments han de procurar que la seva reflexió sobre els sacraments es fonamenti en l'estructura mateixa del ser humà i del grup social; han de presentar el sacrament a l'interior d'una visió unificada de l'existència cristiana i de la vida global de l'Església. Per aconseguir això no es poden limitar a una simple exposició juxtaposada dels set sacraments de l'Església. Cal arribar a descobrir prèviament el sentit del *sacrament* com a tal, abans de (i per poder) descobrir el sentit de cada sacrament.

3. En aquest sentit, quan es defineixen els sacraments només com a «*signes eficaces de la gràcia*», es deixen les coses a mig camí, i encara amb un doble perill: el perill d'una deficient interpretació, com seria una visió merament instrumentalista del sacrament, i el perill d'una manca d'explicitació de la dimensió comunitària i eclesial, que és un aspecte essencial del sacrament.

4. Creiem que, d'acord amb la teologia actual –i en sintonia amb les actuals ciències del llenguatge– caldria presentar els sacraments com a *accions simbòliques de l'Església*, al mateix temps caldria treure totes les conseqüències que deriven d'aquest nou enfocament. Les ciències de l'home han descobert i han pres consciència d'una realitat de sempre: el *símbol*, que és un element essencial (perquè és estructurant) de l'home i del grup social. Considerant els sacraments com a símbols assumim tot el que es volia significar quan eren definits com a *signes*, però es porta tot més enllà, introduint-hi la dimensió antropològica i comunitària.

4. Per això mateix, i d'entrada, caldrà explicar tot el que el *símbol* significa per a les actuals ciències de l'home. Només així s'entendran com cal tots els *símbols* que expressen la nostra fe: bíblics, litúrgics...⁽¹⁾

(1) Un cop escrites aquestes línies acaba de sortir un article molt suggerent d'André Fossion: "Una iniciación al simbolismo en la catequesis", a *Selecciones de Teología*, 138 (1966) 135-144.

Els sacraments, una mediació necessària

ALFONSO ALCAIDE, laic, militant de la GOAC. Sevilla

Decididament, els sacraments són necessaris, però ho són per a aquells que han fet del Crist el centre de llurs vides, de manera que puguin dir amb sant Pau, «*no sóc jo qui viu, és Crist qui viu en mi*».

Aquestes revolucionàries paraules paulines suposen la crítica més radical a moltes de les nostres maneres d'entendre i de viure el missatge cristià. A les nostres vides no és Crist el qui viu, som nosaltres, i ho fem tan bé, que hem marginat de les nostres vides el dolor, la injustícia i la fam que hi ha en el nostre món, i, sobretot, hem allunyat i marginat les persones que pateixen. I a la vora nostra hi ha el Crist pacient que respecta la nostra llibertat de deixar-lo entrar en les nostres vides, malgrat que sigui en escasses ocasions, fins que un dia descobrim, entenem i experimentem que deixar que s'apropii de les nostres vides és gaudir de la màxima llibertat que hom pot obtenir. Per tot això, són necessaris el sacraments...

La vida, mirada des de Déu, és radicalment diferent de la nostra existència quotidiana. Déu ens fa igual en els dos moments més importants de la nostra existència: el néixer i el morir. En tots dos no hi ha distincions econòmiques, polítiques, socials o culturals.

Morir és néixer a la vida eterna. I entre tots dos moments, actua la llibertat de la persona per construir-se a si mateixa i envers els altres. I sempre hi ha un model d'existència: Crist, nascut, mort i ressuscitat.

Crist va escriure la plana d'humanitat més gran de totes les que s'han escrit. La nostra cultura ens diu que *hem de ser els primers malgrat tot i contra tots*; el Crist ens ensenya que per ser *els primers, hem de cercar el darrer lloc*. La nostra cultura ens crida a *vèncer l'altre, encara que sigui mitjançant la seva eliminació física*; Crist diu que *per vencer cal deixar-se matar*. La nostra cultura ens demana la nostra participació en els seus projectes, a canvi de *moltes recompenses*, mentre que Jesús exigeix que qui vulgui seguir-lo, haurà de *negar-se a si mateix i agafar la creu*. La nostra cultura ens insta a cercar el poder, els diners i els privilegis, mentre que Jesús diu: *ven tot el que tinguis, dóna-ho als pobres i vine, segueix-me*. La nostra cultura afirma que *a partir de l'egoisme individual i de la recerca del benestar propi es construeix el bé comú*; i Jesucrist ens diu que *hem de fer créixer en nosaltres l'amor, la pobresa i el sacrifici, per poder construir d'aquesta manera una humanitat nova, lliure i joiosa*.

El cristià mor en el baptisme *a l'home vell*, a l'home agafat per la cultura que hem descrit, i mor per néixer *a l'home nou*, que desitja avançar en aquest món la vida eterna que se'ns ha promès després de la mort.

La vida es converteix, d'aquesta manera, en un projecte a construir, un projecte d'amor, de solidaritat i de justícia, un projecte que necessita conèixer, sentir i actuar als ulls de la fe. Un projecte que es realitza en diàleg amb el món i amb la cultura, assumint els seus valors i proposant, amb la humi-

litat de la paraula que acompanya el testimoni, que Jesús és el principi i la fi de tota la humanitat.

En aquest projecte, els sagraments són les mediacions mitjançant les quals Jesucrist actua en nosaltres per ajudar-nos a construir i recrear, juntament amb tota l'Església, aquesta nova manera de pensar, sentir i actuar que posa com a centre de la nostra existència els pobres, els explotats i els exclosos, i amb ells, totes les persones. Així, Crist és veritablement el centre de les nostres vides.

La Paraula de Déu i els sagraments en la vida espiritual del prevere

GERARD SOLER, *delegat de Litúrgia del Bisbat de Lleida.*
Rector de Santa Maria de Gardeny

Aquestes ratlles són uns pensaments que a mi personalment em fan bé, tot meditant el capítol 2 del Concili de la Tarraconense: *La Paraula de Déu i els sagraments en les nostres esglésies*. I les he explicades als preveres de la meua diòcesi en un recés espiritual.

L'espiritualitat del prevere

He passat anys llargs de la meua vida de prevere pensant, quan cele-

brava l'eucaristia o qualsevol altre sagrament, en els altres, en les persones que hi eren presents. Ho entenen? Hi participen? M'escolten? Estan preparats? Totes aquestes preguntes i altres de semblants me les he fet. I temps i temps. I m'he sentit moltes vegades culpable, i per tant trist, molt trist. Això ha fet que la celebració de la missa o d'un sagrament no fos per a mi un moment agradable del meu ministeri ni de la meua vida espiritual.

Tot preguntant, un dia em vaig dir que Déu vol que visqui feliç, que allò que celebrem m'ha d'omplir de goig perquè són les meravelles de Déu, que ara i aquí i per a nosaltres es fan realitat joiosa en aquesta celebració.

«Els preveres adquiriran de forma pròpia la santedat practicant llurs ministeris sincerament i incansablement en l'Esperit de Crist» (PO 13). Aquesta afirmació conciliar ens anima a trobar la veritable font de la nostra vida espiritual en el nostre ministeri. Ministeri animat per «la caritat pastoral que brolla principalment del Sacrifici Eucarístic, que per aquesta raó és centre i arrel de tota la vida del prevere» (SC 14).

«Conversió a la Paraula de Déu»

Encara som molts els preveres que, en la nostra formació espiritual i teològica, la Paraula de Déu no era el més important. Per això la permanent conversió a la Paraula. No podem deixar de donar gràcies d'aquell desig conciliar fet realitat joiosa: *«A fi que la taula de la Paraula de Déu sigui parada amb més abundància davant els fidels, s'han d'obrir amb més amplitud els tresors bíblics» (SC 51)*. Els nostres ulls han vist allò que molts sants reformadors de l'Església havien somniat i demanat. És la reforma litúrgica més important.

Nosaltres, els preveres, meditant, escoltant, explicant aquesta Paraula als nostres germans, som els grans creatius. La creativitat en la litúrgia no és la superficialitat o les paraules buides, sinó aprofundir i compartir les riques-

ses tan grans de la Paraula de Déu que l'Església posa a les nostres mans en les celebracions litúrgiques.

«L'Església escolta la Paraula de Déu»

Així comença la Resolució 48 del nostre Concili Tarraconense. I nosaltres, que *«exercim el ministeri de Crist Cap i Pastor» (PO 6)*, hem de ser deixebles per després poder ser mestres. Som els primers a qui va adreçada la Paraula quan es proclama. Escoltar vol dir tenir actitud humil d'acollida. Els nostres fidels han de veure i notar en nosaltres que som oïdors de la Paraula *«per tal de viure de la seva força transformadora i en plena obediència de fe al Senyor»*.

«La celebració litúrgica és el moment privilegiat de l'anunci de la Paraula de Déu» (49)

Aquesta afirmació conciliar tarraconense ens recorda una cosa que tots sabem en teoria, però que pot ser motiu per fer-nos un examen de consciència seriós. Vol dir que hem de preparar les nostres celebracions molt bé, millor que qualsevol reunió. Com proclamem aquesta Paraula? Com celebrem?

«El sacerdot és, abans que res, ministre de la Paraula de Déu... Per això, el sacerdot mateix ha de ser el primer a tenir una gran familiaritat personal amb la Paraula de Déu: no li basta conèixer-ne l'aspecte lingüístic o exegetíc, que és també necessari; necessita atansar-se a la Paraula amb un cor dòcil i orant.» (PDV 26).

També vull dir amb força que tenim molts moments, en la celebració de l'eucaristia i dels sagraments, per anunciar joiosament la Paraula salvadora. I aquests moments no han de ser *creus* pesades i doloroses; són el temps joios del sembrador que creu que la llavor de la Paraula donarà fruit.

Repeteixo amb freqüència *joios, joia*. La Paraula de Déu és la *Bona Notícia joiosa*, a nosaltres ens omple de joia, i amb joia l'anunciem i expliquem als nostres germans. Un altre punt de reflexió i examen personal. La Paraula de Déu és per a mi un goig? Com l'anuncio?

«En la proclamació litúrgica, la Paraula constitueix un esdeveniment sempre nou» (49)

La creativitat en la litúrgia. Quantes coses hem vist i hem fet? El Concili de la Tarraconense ens recorda on és la veritable creativitat i allò que nosaltres hem de veure i viure per ajudar els nostres germans: «*En la proclamació litúrgica, la Paraula constitueix un esdeveniment sempre nou*». En l'homilia de cada dia, en l'homilia dels diumenges, dels funerals, bodes, batejos, festes, santuaris... La nostra creativitat, el buscar i trobar que la Paraula sigui per a mi i els meus germans *un esdeveniment sempre nou*.

Perquè la Paraula de Déu és tan important i fonamental en la celebració litúrgica, «*el Concili urgeix els responsables de les celebracions a vetllar per tal que la sagrada Escripura sigui sempre proclamada en l'assemblea litúrgica amb la qualitat espiritual i tèc-*

nica que li correspon...» (49). Responsabilitat nostra que hem de cuidar.

«L'homilia és una tasca fonamental del ministeri dels pastors de l'Església» (51)

És veritat que anem pel camí de la conversió a la Paraula, però per molts preveres l'homilia és una *creu*. I l'homilia també és un moment de goig de la nostra vida de pastors. Aquí també tenim un camí de conversió. L'homilia senzilla i curta de cada dia, la dels diumenges i altres, són moments importants en la nostra vida de pastors.

Homilia que subratlla les meravelles de Déu que la Paraula ens ha dit. Les meravelles de Déu, *magnalia Dei*. Els nostres germans i nosaltres mateixos hem de menjar bé les meravelles de Déu. Encara som molt *moralistes* i volem aterrar perquè això ens sembla més important. Però el que dóna força per viure com diu el Senyor és el mateix Senyor, les seves meravelles que proclamem i celebrem.

Homilia mistagògica que ens ajuda a aprofundir en el misteri proclamat en la Paraula i que celebrem ara-aquí-per a nosaltres. Nosaltres, els preveres que amb humilitat exercim el ministeri de l'homilia, som com un germà que amb els altres germans els anem introduint en el misteri que celebrem.

«*Ha de prendre com a punt de partida els textos bíblics i litúrgics, perquè formen part de la celebració.*» (SC 35). A molts preveres, la formació permanent ens costa. Creiem que ja ho sabem tot. I si alguna cosa hem de saber

és la Paraula de Déu. Uns bons comentaris dels diferents llibres, que no siguin molt complicats. I quina importància té la pregària! Tota aquella Paraula que hem d'explicar als nostres germans passa pel nostre cor en la pregària personal de cada jornada. *«La formació bíblica i el seu constant aprofundiment serà un dels elements pels quals caldrà vetllar en la formació (inicial i permanent) dels preveres i dels diaques.»* (53).

«El sacerdot ha de ser el primer creient de la Paraula, amb la plena consciència que les paraules del seu ministeri no són seves sinó d'Aquell que l'ha enviat. Ell no és amo d'aquesta Paraula: n'és deutor davant el poble de Déu.» (PDV 26). Què gran i important és el nostre ministeri i el servei de l'homilia! Les meravelles de la Paraula de Déu i les exigències que comporta, ho hem d'explicar amb to convençut però alhora humil. No som els *amos* ni són nostres: som els servidors humils d'aquella Paraula.

«La iniciació del poble de Déu en la lectura espiritual i eclesial de la sagrada Escriptura»

«El Concili encomana a les parròquies i a les altres comunitats eclesials que programin la iniciació del poble de Déu en la lectura espiritual i eclesial de la sagrada Escriptura.» (57). Crec que la litúrgia ja ens diu cada dia i cada diumenge el que hem de meditar, i per poder-ho fer bé hem de conèixer les riqueses d'aquestes lectures; l'homilia de cada dia i dels diumenges i de les celebracions dels sacraments, però també en la pregària a l'inici de

les diferents reunions que tenim a les nostres parròquies. També la formació permanent dels laics és molt necessària: també tenen molta necessitat de la força de la Paraula de Déu, *«de manera que aquesta lectura comporti la pregària i la contemplació, i condueixi a un estil de vida evangèlic.»* (57).

«El diumenge com a dia joiós del Senyor ressuscitat»

Quan els preveres parlem del diumenge, parlem de moltes misses que hem de dir, de la gent que arriba tard, dels nens i joves que no vénen... Però per a nosaltres, per a mi, el diumenge és un dia de joia perquè és el dia del Senyor ressuscitat? Aquesta joia es mostra en el nostre acolliment, en la bondat i la humilitat de l'acollida, dels advertiments, en la manera joiosa de celebrar, en l'amor amb què parlem en l'homilia, en el dolor quan hem de dir coses que no agraden. Tot això i més depèn de nosaltres; si tenim pocs o molts nens i joves ens fa sofrir més o menys, però és un problema diferent.

«El diumenge com a dia joiós del Senyor ressuscitat, a partir del seu element central, que és l'eucaristia.» (59). Aquesta afirmació conciliar també ens porta a una revisió personal. Com preparo l'eucaristia del diumenge, font i centre de la meua vida espiritual? És una càrrega la o les celebracions de les misses del diumenge? Sóc feliç celebrant l'eucaristia amb els meus germans, amb la meua comunitat?

També a les nostres esglésies diocesanes tenim molts projectes i molts objectius prioritaris. Però crec que

n'hi ha un de permanent i constant: l'eucaristia del diumenge. Allò que més hem de cuidar i preparar. *«El Concili recomana vivament als rectors de les esglésies que revisin periòdicament la qualitat espiritual i eclesial de les celebracions eucarístiques, especialment les dels diumenges, expressió privilegiada de la vida comunitària.»* (62). Qualitat espiritual i eclesial.

«Els sagraments són celebracions de l'Església, accions del Senyor ressuscitat»

Als nostres presbiteris diocesans ens hem dividit realment per una cosa teòrica: la sacramentalització i l'evangelització. Dues coses que les hem oposades. Una bona celebració requereix un bon anunci, i l'anunci de la Bona Nova de Jesús ens porta a la celebració. *«La predicació de la Paraula és necessària al mateix ministeri dels sagraments, ja que són sagraments de la fe, la qual neix i s'alimenta de la Paraula.»* (PO 4). No separem mai més la Paraula, la fe, els sagraments.

Els qui treballem en comunitats parroquials sabem molt bé la dificultat i el sofriment perquè moltes vegades ens vénen a demanar qualsevol sagrament, però poques per motius de fe;

els mouen altres motius. Treball i sofriment feixuc, pacient, del bon pastor que acull i anuncia la Bona Nova pensant que el Senyor farà la resta. També en l'acolliment fraterno de les persones que vénen a demanar un sagrament hi ha moments de preevangelitzar o evangelitzar. M'agrada molt el que diu el Concili: *«L'acolliment positiu, realista i fraternal que tant els pastors com els laics que col·laborin amb ells han de donar als qui desitgen celebrar els sagraments.»* (66). Acolliment positiu, realista i fraternal. Aquí es posa a prova la nostra paciència, el nostre treball, la nostra bondat, la nostra fidelitat a l'Església.

«Som cridats a viure una profunda espiritualitat»

Vivim en moments de molta fredor religiosa, de moltes dificultats. I això ens fa sofrir. Què ens vol dir el Senyor? Les nostres comunitats cristianes poden aportar a la nostra societat el goig de la fe, la Bona Nova de Jesús, el servei gratuït als germans, l'escalfor d'una profunda espiritualitat fonamentada en la Paraula de Déu anunciada, proclamada, celebrada en l'Església. El nostre Concili ens ho demana en aquest capítol 2, del qual he extret això que us he dit.

En defensa de la litúrgia (glossa al cardenal Danneels)

GENÍS SAMPER, escolapi, membre del Comitè Executiu del CEP

El que segueix són unes reflexions després de la lectura de *Comment entrons-nous dans la liturgie*, article del cardenal Godfried Danneels, arquebisbe de Malines-Brussel·les, publicat a *Pastoralia* el 10 de desembre de 1995 i reproduït a *La Documentation Catholique*, núm. 2132, de 18 de febrer de 1996. *Documents d'Església* el publicà en català en el número 654, pàg. 289: *Com entrem en la litúrgia*.

Confesso sincerament que la lectura de l'article de Danneels m'ha portat una alenada d'aire fresc i de vida. M'ha confirmat en les meves velles conviccions: redescobrim la litúrgia, i descobrirem Déu. (Els clàssics ja ho havien dit amb allò de: «*lex orandi, lex credendi*»). I un xic més si cap: m'ha produït un efecte catàrtic, com si m'alliberés de la vergonya i de la por, i m'ha convidat, empès, a dir en veu alta el que sento i fa temps que porto a dins. Em fa córrer el risc de dir-ho, encara que potser amb un cert desordre, o manca de coherència. Ja m'ho perdonareu.

Reconec, i en dono gràcies a Déu, que tota una generació clerical hem pogut gaudir d'una veritable primavera eclesial gràcies a aquell moviment litúrgic que en la primera part i mitjan segle XX florí tan esplèndidament en

terres belgues, i que marcà tota una generació de cristians de casa nostra: hi vam trobar un sentit millor de la nostra fe, ens vam sentir més Església i adoradors de Déu en esperit i en veritat.

No sé si és destre dir que la litúrgia ha sofert aquests últims temps un *gir de 180 graus*: passant d'una *obediència primària a les rúbriques a una actitud manipuladora*. Potser seria més encertat reconèixer que hem utilitzat la litúrgia posant-la al servei no ja de Déu sinó de l'home, i que no hem estalviat esforç per fer-la més interessant i disreteta, com si això fos el que més importa. La litúrgia, que havia començat com a vetlla en la nit guaitant l'orient per acollir la *plena manifestació de Jesucrist, el nostre Salvador*, i que havent-se mantingut durant molts segles com a acte de culte per a glòria de Déu i santificació dels homes, pot acabar essent una sessió de pretesa compartició joiosa perquè avui fa bon temps i ens estimem tant que tot hi cap, i és bo de denunciar-ho.

A trenta anys llargs del principi de la reforma litúrgica ens podríem preguntar avui si era possible fer una reforma litúrgica l'endemà del maig del 68. Era el moment de canviar la litúrgia necessàriament teocèntrica quan

bufaven fort els vents secularitzadors de l'antropocentrisme i, millor dit, de l'egocentrisme: en una societat on no és Déu qui compta sinó l'home, no són els altres sinó jo. Potser sí que la litúrgia ha servit aquests anys per eixamplar les fronteres miops del jo, però no ha pogut servir per donar a Déu el lloc que li pertoca en la vida dels homes. Sí que és veritat que la reforma volia que tota la paraula de Déu il·luminés tota la vida humana (així s'estructurava el nou leccionari festiu i ferial), però per no haver anat precedit d'un veritable treball pedagògic que posés la Bíblia a l'abast del poble, ha deixat oberta la porta perquè cadascú pugui escollir aquesta o aquella paraula que més li convé: la paraula de Déu donant la raó al que som i fem (una religió per a l'home), no una Església que s'exposa a ser contradita i jutjada, interpel·lada, per la paraula de Déu. Té raó Danneels quan diu que «no hem entrat en el joc de la litúrgia, sinó que l'hem manipulada per fer-la entrar en el nostre joc, fent que aparegui com un míting o un happening: 'apa, celebrem allò que hem viscut!'».

Però d'aquí no es pot deduir que símbols i paraules hagin de ser les mateixes sempre i en tot lloc. La pretensió de tenir unes paraules vàlides per a tots els temps mata les possibilitats de passar de la vellura del pecat a la novetat de la vida. Llenguatge pla en qualsevol electrologograma, discutible, mancat de volada... L'obstinació a voler aturar l'evolució d'un no massa qualificat llenguatge amb arguments d'autoritat ha fet perdre a la litúrgia actual possibilitats reals de comunicació, de participació i de comunió.

Que sigui *paraula de Déu* no vol pas dir que no hagi de ser *paraula humana*, i potser caldrà adonar-nos que pot acabar no essent paraula, ni divina ni humana, si deixa de ser paraula viva, creativa, poètica en el primigeni sentit d'aquest adjectiu.

Si és veritat que no falta qui no valora res i voldria canviar-ho tot fent-ho tot al seu petit gust i mida, no falta tampoc, per l'altra banda, qui pretén eternitzar la paraula i el gest, la litúrgia, que per més sagrada que pugui ser, només és d'un temps i d'un país, i que no serà ni per a sempre ni per a tothom. I si haguéssim d'acabar reconeixent que l'actual vestimenta litúrgica reflecteix la manera de ser i l'ideal d'aquella societat basada en relacions de dependència, feudal, que va veure néixer els llibres litúrgics romans que estan a la base de la litúrgia que es vol creure apropiada per a una societat d'avui, que tantes dependències i limitacions d'aquella, gràcies a Déu, ha superat!

Fins quan haurem de tenir la impressió d'haver nascut massa tard, en un món on tot ja està dit i fet (encara que ens dolgui no hi ha cap paraula ni cap institució que venci per sempre el temps). I que ningú no s'esquinci les vestidures.

Fins quan haurem d'esperar per tenir una litúrgia de *paraules vives*? Només demano que la paraula sigui viva: viva la paraula bíblica, perquè sigui paraula de vida, i viva tota paraula litúrgica. Dic viva, no espontània: demano que sigui viva, i no uniforme, i dubto que cap paraula esdevingui viva,

ni ortodoxa, pel fet de ser aprovada per cap dicasteri ni conferència episcopal. Com a mínim podríem estar d'acord que a la nostra litúrgia actual li manca força comunicativa. No serveix d'excusa al·legar que prou es diuen grans veritats, però que la gent està distreta, no està preparada, o li rellisca el que es diu a pregàries, lectures i homilies.

A la vida normal, si l'altre no ens entén, o ho sembla, ens esforcem a dir el que volfem dir amb altres paraules més entenedores, i si cal reforcem la comunicació amb gestos, imatges, o simplement amb aquells trucs pedagògics que atreuen l'atenció, desvetllen la curiositat i l'interès i creen empatia.

És il·lusori esperar creativitat litúrgica de les conferències de bisbes: potser seria més normal demanar, això sí, que els bisbes estiguessin atents de la paraula que pot néixer un xic arreu, i que l'acollissin perquè la litúrgia, obra de Déu, seguís essent creadora en la seva fràgil paraula humana.

No és just desacreditar els *guerrillers reformadors de la litúrgia* com si es deixessin portar ells per la *intel·ligència nocional*, i estiguessin mancats de *sensibilitat intuïtiva*. Alguns productes litúrgics no es distingeixen massa per la seva *sensibilitat intuïtiva*: més aviat són pobres en qualitat expressiva, malgirbats, amb regust de mal traduïts. No estranya gens que alguns esperits enyorin fins i tot més d'una peça original –text i música fent obra d'art–.

Si hem passat d'un cos literari majoritari en baix llatí a un text calcat en les llengües actuals, quin inconvenient

hi ha d'haver ara per seguir polint les expressions, afinant-les per dir més adequadament i bella la fe? Potser no més hi ha un afer de poder.

Redefinim els dinamismes de la litúrgia: l'església estesa pel món i reunida per Jesús escolta la paraula de Déu, reconeix el seu Senyor, acull la seva pau i perdó com en el primer dia de Pasqua i per la força del seu Esperit és enviada al món. Aquest misteri el viu en el temps i a cada lloc gràcies a la paraula i el gest que és –misteri– ensems paraula i gest del Senyor i dels homes d'aquest temps i d'aquest lloc. Paraules i gestos que ningú no s'atreveixi a engabiar, immobilitzar, fixar, perquè l'Esperit bufa on vol, i ningú no el pot domesticar.

Estic plenament d'acord amb Danneels quan afirma que *«la litúrgia és l'epifania del misteri de Déu, de la Redempció, de Crist. La litúrgia prolonga l'Encarnació en els nostres símbols i els nostres ritus, en la nostra proclamació i la nostra participació. La litúrgia és també l'epifania del Cos de Crist: dibuixa el retrat de l'Església, perquè la comunitat aplegada per Crist és el seu Cos»*.

Estic d'acord que hem d'entrar (iniciar) en la litúrgia i que ho hem de fer amb una actitud de servei i no de manipulació. Però em costa seguir-lo si se'm vol fer donar un pas més: perquè em costa creure que aquestes formes actuals litúrgiques puguin ser tan intocables que calgui presentar-les com a paraula i obra de Déu. El problema que s'hi amaga és un altre: com es pot configurar i limitar l'expressió litúrgi-

ca si tothom hi diu i hi fa el que creu i fa servir la litúrgia per al propi interès: acabaríem no reconeixent-nos-hi, i segurament que els més ben situats la farien a la seva mida, si no a la seva imatge i semblança. Ja m'està bé que hi hagi organismes que controlin la qualitat i la unitat: però demanaria a aquests que veritablement facin que formes i paraules fossin de qualitat i que no equivoquessin a quins nivells s'ha de donar la unitat: que un mateix missatge es pot expressar de maneres molt diferents, unes més encertades que altres, i sobretot no pot quedar estereotipat.

Si tothom hi posés les mans i fes la seva litúrgia acabaria semblant *«un estrany i llastimós teatre, que no justifica segurament un desplaçament cada diumenge, perquè no té cap interès i entenc que la gent no hi participi pas»*. Però precisament això està passant, o pot passar amb la litúrgia normada, la que els llibres litúrgics ens proposen. La nostra litúrgia ha de celebrar, i no pot celebrar sinó Crist: i ho ha de fer amb paraules, gestos i formes que mereixin el qualificatiu d'eclesials perquè l'Església s'hi reconegui: però deu ser gran la responsabilitat dels qui han cercat i trobat, triat aquestes paraules que han de ser vives (no ho seran pas necessàriament pel fet de traduir fidelment el mot original, oficial, llatí), les formes i gestos que la cultura corresponent posa al nostre abast perquè la litúrgia d'avui i aquí sigui l'epifania del Crist d'arreu i de sempre. I no s'hi val d'al·legar secrets i savis simbolismes quan es tracta de justificar accions i gestos que avui poden haver perdut el seu

sentit, cosa que sol passar: també en la litúrgia cal optar per la veritat i la vida. Si no, digueu-me de què segueix anant vestit el qui presideix l'assemblea, per exemple?

Quan es diu que *«nosaltres no som pas els propietaris dels signes i símbols litúrgics»* no es diu tota la veritat. Essent sincers hem de reconèixer que no es parla ni de tots nosaltres, ni de tots els signes: alguns sí que decideixen, i han decidit legítimament, sobre alguns signes i símbols. Si no fos així, no s'hauria pogut fer l'actual benvinguda reforma litúrgica del Vaticà II. No demanem pas que cadascú tiri per on vulgui, ni que es canviï tot de dalt a baix: simplement demanem a les comissions de reforma sensibilitat i escolta, que defugin noves rigiditzacions, i que no estiguem mai cofois de les paraules que ens hagin donat. En particular, pel que fa a les traduccions, i que ningú s'enfadi, no hem aconseguit ni belles ni vives paraules: hi falta poesia, inspiració i imaginació jove: no ens queixem si els joves no es reconeixen en els textos del missal o dels rituals.

Tots acceptem que el llenguatge bíblic, tributari d'un món, i cultura, rural, patriarcal, presenta problemes difícilment solucionables a l'hora de vessar-lo al nostre món. Però no val a estendre aquesta condició i problemàtica a tot llenguatge litúrgic, respecte al qual l'Església té les mans molt més lliures per innovar i vivificar, no precisament i només en nom de la intel·ligència nocional (tan occidental) sinó també tenint en compte la sensibilitat simbòlica i poètica.

En la seva obsessió per racionalitzar-ho tot, Occident ha tendit a no-
cionalitzar la realitat, i la litúrgia occi-
dental no s'ha escapat d'aquest intent:
els occidentals, deixebles de Descar-
tes, tenim la mania que tot s'ha d'en-
tendre, i allò que no s'entén perd per a
nosaltres sentit i valor. Orient ens pot
retornar un suplement de simbolisme,
de misteri, d'invisible, de contempla-
ció gratuïta, una mida nova de temps
per mesurar la durada de les celebra-
cions, ressentides sempre com a mas-
sa llargues per homes que no tenen
mai temps i que van per feina. Tenim
la mania que abans de fer res, s'ha
d'entendre; tot s'ha d'explicar fins a
tallar les ales del símbol i la bellesa del
gest en ell mateix (comentaris i moni-
cions cobreixen innecessàriament, i
fereixen la plenitud dels signes i dels
símbols que parlen per ells mateixos).
«*Qui pot comprendre l'amor? Qui pot
explicar allò que hom viu davant la
mort?*» m'agrada que digui Danneels.
Una litúrgia que té sentit en ella matei-
xa i que no és instrumentalitzada al
servei d'altres interessos. Ja és hora
d'adonar-nos que no podem fer servir
la litúrgia per a tot, que no la podem
instrumentalitzar: joc simbòlic com és
no es pot fer servir de classe de religió
o de sessió de catequesi, ni menys d'ac-
te central de la campanya de conscien-
ciació per recaptar fons pel Dia de...
Deixem que «*la litúrgia no serveixi
per a res*».

Deixem que paraules, coses i ges-
tos parlin per ells mateixos: «*que el foc
sigui foc, no una bombeta elèctrica; que
si hi ha un ciri, sigui de cera que cre-*

*ma i es fon; que les flors facin olor,
s'obrin i es panseixin, i no flors artifi-
cials; que l'espai permeti l'anar i ve-
nir de les accions litúrgiques...»*. Aju-
dem els fidels a «*viure amb tot el que
són, amb els ulls, les mans, els peus, la
pell*»: que la nostra litúrgia no sigui
desencarnada.

I si el fet de voler estar sempre can-
viant es degué en part al fet que hom
no acaba de trobar gust a formes que
no acaben de dir el que han de dir o de
significar el que volen significar? No
és veritat que als homes i dones d'aquí
no ens agradi poder tornar a dir aquest
o aquell poema, a sentir aquesta o
aquella música, a cantar aquesta o
aquella cançó, que hom estima. Potser
hem hagut de desar massa aviat peces
i obres d'art estimades, i encara no
hem tingut temps de crear-ne de noves
en la nova litúrgia. No m'alarmaria si
veiéssim que som conscients d'aquesta li-
mitació. Em fan por tant els qui volen
que donem per bones les actuals pro-
duccions barrant el pas a la creativitat,
com els qui creuen que només eren
bones les produccions d'abans. La
darrera paraula no estarà mai dita, ni
l'obra mai acabada.

Mentrestant, benvinguda la litúr-
gia, o el sentit de la litúrgia, que Dan-
neels ens proposa, feta de temps i du-
rada, reequilibrada de paraula i gest,
rítmada i cíclica, arrelada còsmica-
ment i oberta al sagrat! Jo m'hi apun-
to, perquè «*els diumenges no siguin
com els dilluns*», com diu Danneels, o
dit d'altra manera: perquè no mori mai
el diumenge.

«Que la Paraula del Senyor es difongui i sigui glorificada»

(Comentari a les resolucions 48-58 del Concili de la Tarraconense)

RAFAEL SERRA, *prevere de la diòcesi de Tarragona, professor de litúrgia*

Ens creïem tenir encès el Ciri de la Pasqua encara i tenir al cor la joia de la *recognitio*. No ha estat així i a un any de la clausura del Concili de la Tarraconense, aquella Pentecosta de l'any 1995 pletòrica dels millors fruits de l'Esperit Sant per a les nostres esglésies, la famosa *recognitio* encara no ha arribat.

Ens unim al dolor i a l'esperança dels pastors i dels fidels de les esglésies que peregrinen en aquest país per l'arribada de la *recognitio* de la seu apostòlica a les nostres esglésies. Tal volta s'ha de recordar que les nostres seus també *són apostòliques!*

Dol, així, de fer comentari a les resolucions del Concili per la porta petita, i no poder-ho fer per la porta ampla, ben esbatanada, oberta a un futur esperançador i a una vida renovada per les nostres comunitats, com a fruit de l'exercici legítim de la col·legialitat de les nostres esglésies que ha estat la celebració del Concili de la Tarraconense, i que fou objecte de la preparació, del seguiment, de l'esperança i de la pregària del poble de Déu en aquest país. Que aquesta gran esperança no sigui decebuda!

1. Valoració de les resolucions

Sóc pregat, des de l'experiència pastoral exercida, de fer una aportació de cara a llur divulgació, recepció i aplicació a les resolucions del capítol II del Concili de la Tarraconense que té com a títol: *La Paraula de Déu i els sacraments en les nostres esglésies*.

Naturalment aquí *esglésies* fa referència a les esglésies particulars (les diòcesis), però penso que inclou les comunitats locals, les quals, unides als seus pastors, són l'expressió més elemental i menys institucional del Misteri de l'Església de Crist (Cf. LG 26). Són les comunitats dels fidels que intenten ser amb la bella comparança de Joan XXIII, esmentada al missatge final de la clausura del Concili: *una font al mig de la plaça pública que ragés l'aigua viva de l'Evangelí de Jesús*.

M'interessa dir-ho i fer-ne esment, perquè les resolucions del capítol II no són objecte de cap tema estrident, i, evidentment, no crec que representin cap *obex* per part de Roma. Aquestes resolucions estan relacionades només amb la vida interior de l'Església que, en la mesura que creix, interiorment des de la Paraula de Déu i s'incorpora

a Crist en la vida sacramental, creix exteriorment de cara enfora en ordre al testimoniatge que han de donar, a l'edificació del Regne de Déu i a la proclamació de la Bona Nova de l'amor de Déu. S'ha dit, i és veritat, que només unes comunitats interiorment evangelitzades tenen capacitat evangelitzadora.

La primera impressió de les resolucions del capítol II és que són humils. Humils en el sentit que no són sorprenents. I humils, també, en el sentit que són per a la vida ordinària, la de cada dia de les comunitats, que no existirien sense la Paraula i els sacraments. I que viuen, nodrint-se i vivificant-se constantment, de la Paraula que escolten i els sacraments que celebren.

I humils en el sentit que són aquell *humus*, necessari per naturalesa, en el qual l'Església s'edifica i es deixa edificar en la força de l'Esperit Sant. En aquests sentits humils vol dir que són valuoses i decisives.

Penso que s'ha de fer una valoració a dos nivells. El nivell de les resolucions escrites, que ja són prou importants en elles mateixes pel que tenen de presa de posició, de punt de referència comuna, de nucli de comunió. La impressió és que són redactades de manera genèrica i àmplia, però que tenen de manera potencial tanta riquesa de possibilitats pastorals. No et sorprèn, certament, cap novetat d'ordre pastoral o teològic. Assumeixen els grans principis, litúrgics, sacramentals i pastorals del Concili Ecumènic Vaticà II. Les cites disseminades del Concili Ecumènic així ho manifesten.

És així que la primàcia absoluta de la Paraula i de l'eucaristia en la vida de l'Església ocupen el lloc central (Cf. r. 48, 49 i 59), com també la correcta relació entre catequesi i celebració sacramental (Cf. r. 66) hi són presents. Això omple de joia perquè fa comprendre que el Concili de la Tarraconesa històricament forma part de la *receptio* del Concili Vaticà II, en moltes dimensions encara pendent d'aplicació en la vida de l'Església.

Tanmateix hi ha unes sensibilitats o uns accents ben propis que cal descobrir i que, germinalment, contenen molta riquesa de possibilitats. Dependrà en gran part de l'audàcia i de la generositat en què s'apliqui el Concili en els temps que vindran. És així que la proclamació de la Paraula de Déu i la divulgació de la Paraula entre el poble cristià ocupen un lloc important i també tot el tema de la participació viva i activa de les celebracions de la fe, principalment de l'eucaristia. També l'equilibrada relació entre procés catequètic i celebració sacramental. En les resolucions esdevenen prioritats urgides pel Concili.

La segona valoració és la que fa referència a les tasques que s'encommen amb vista al futur. Són diverses i de valor desigual allò que hom es proposa de fer. De totes les tasques a fer, la més decisiva i la més visible envers el poble serà l'elaboració del Directori de Pastoral Sacramental. Això pertany al futur, a la saviesa dels qui el preparin, al discerniment i a la gosadia pastoral dels nostres pastors i a la voluntat dels responsables per aplicar-lo amb seny, voluntat d'acolliment, i

també amb discerniment, en la vida de l'Església.

En aquestes línies que escric faré esment només de la primera part de les resolucions que té com a subtítol: *La Paraula de Déu, font de la vida de l'Església*.

2. L'Església al servei de la Paraula de Déu

L'Església viu *sub Verbo Dei*. I la fe ve d'escoltar la Paraula de Déu. I la fe creix escoltant la Paraula de Déu. I és una Paraula que convoca i té una capacitat creadora de la comunitat. Proclamada i celebrada en l'assemblea eclesial ha de ser escoltada, llegida i meditada pels creients, de tal manera que se'n nodreixin i en visquin «*per tal de viure la seva força transformadora i en plena obediència de fe al Senyor, sota el guiatge de l'Esperit Sant*» (Cf. r. 48). La proclamació de la Paraula de Déu en l'assemblea litúrgica és sacramental. És a dir, «*és el Crist qui és present quan es llegeixen les Escriptures en l'Església*». El gran principi de SC 7 és assumit en la Resolució 49. Aquesta sacramentalitat de la proclamació de la Paraula implica, juntament amb el signe eucarístic, una comprensió de la celebració cristiana com a lloc de la salvació. L'eucaristia, en tant que epifania del Crist que salva, és la font i la culminació de la vida de l'Església. I, per tant, objecte de la seva ministerialitat. És història de la salvació que es realitza ara i aquí per a una comunitat que s'aplega en el nom del Senyor. Es veu que això no és perifèric en l'univers de la vida cristiana, sinó nuclear, i per tant, el treball a fer

per tal de descobrir totes les implicacions pastorals de la proclamació de la Paraula de Déu en la celebració dels sacraments de la fe és immensa i constitueix un repte.

Les resolucions del Concili instueixen que la Paraula, en tant que Paraula proclamada, ha de ser objecte de la cura de tots els qui tenen responsabilitat de fer-ho (Cf. r. 49). Normalment el servei de la proclamació de les lectures està assegurat a les nostres comunitats. Ara bé, penso que el ministeri laïcal dels lectors no és tan sols un que fa lectures... És molt més. És una espiritualitat, és un pedagog de la Paraula, és un ministeri *ad intra* que suposa una educació permanent tant des del punt de vista tècnic (de la capacitat interpretativa), com del coneixement de la Sagrada Escriptura que ha de posseir. A les nostres parròquies hi ha molts que fan lectures, però pocs lectors *stricto sensu*. El Concili demana la promoció d'aquest ministeri (Cf. r. 53). En una comunitat vertebrada de manera equilibrada en els diversos serveis no hi poden faltar els lectors de la comunitat.

La proclamació de la Paraula de Déu, per correcta que sigui, no troba la seva plenitud que en ella mateixa té, sinó en la mesura que és escoltada i rebuda en la fe i sota l'acció de l'Esperit Sant. El destí de la Paraula és que «*es difongui i sigui glorificada*» (2Te 3,1). Aquesta proclamació de la Paraula de Déu és l'actualització constant de la Paraula de Crist, escoltada des del sacrament de la Paraula, que és el llibre de la Sagrada Escriptura (Cf. r. 49). Però, perquè la Paraula de Déu

sigui escoltada i adquireixi capacitat convocadora i creadora per a la vida de les comunitats, ha de ser una Paraula coneguda i familiar. És així que pot impregnar la vida dels creients i fer créixer en ells la vida teològica. Molt poques vegades el poble cristià connecta amb la Sagrada Escripura. I la raó principal és perquè no ha estat iniciat en el llenguatge de la Sagrada Escripura.

3. Els àmbits de la transmissió de la Paraula al poble de Déu

El Concili promou de manera decisiva una iniciació del poble cristià a la Paraula de Déu. I això és una tasca que en gran part encara està pendent. Allò que pertany ara a petits cercles hauria de ser per a tot el poble de Déu. Descobreixo que les resolucions del Concili indiquen tres àmbits en què esdevé possible aquesta iniciació a una lectura suggerent de la Paraula de Déu. Són la predicació, la catequesi i una pastoral bíblica a promoure en l'àmbit parroquial.

3.1. La predicació

Un lloc d'aquesta iniciació en el llenguatge de la Sagrada Escripura és l'homilia; aquesta no forma part secundària de la litúrgia de la Paraula, sinó que n'és perllongació i element essencial dins d'aquesta (Cf. r. 51). L'homilia és una veritable *traditio* d'aquesta Paraula. El concepte de *traditio* penso que és clau en el que és la predicació cristiana. Lliurar la Paraula de Déu al poble des del ministeri ordenat per tal que esdevingui una Paraula viva i efectiva. I aquest lliurar vol dir també tra-

duir. És un acte d'interpretació per a una assemblea concreta. Hem de reconèixer amb humilitat que la predicació actual no sempre guarda proporció amb el que això suposa.

Cal saludar amb joia la Resolució 51, i encara més, que porti la v. de vinculant, referent a la necessitat de formació en l'art de l'homilètica.

Hom, d'arreu, té la impressió d'una certa deficiència en les homilies. Des de molts que la suporten com una quarta lectura que s'ha d'escoltar, llegida encara sense expressivitat, o des de molts que recorren a les temptacions fàcils a l'hora de preparar-la, que són instrumentalitzar el text, de vegades fins i tot marginar-lo (allò tan vàlid del text com a pretext) o a caure en un moralisme (ja sigui de signe carca o progrè), treure'l del context de la celebració litúrgica, o utilitzar un llenguatge irrellevant o no significatiu per a l'assemblea que l'escolta, absolutament ahistòric. De tal manera que el discurs homilètic és juxtaposat al missatge bíblic i no una interpretació d'aquest per a una assemblea concreta. L'homilia és ministeri de profecia, però és també ministeri de consol i de contemplació de la riquesa que té la Paraula de Crist per a la nostra edificació i per la joia de la comunitat que l'escolta. Un discurs homilètic que sigui *només* parenètic o didascàlic és decadent i flux. I carrega l'assemblea. La qualitat de la vida cristiana dels fidels no s'ha de judicar només pel seu compromís a l'interior de la comunitat, sinó per la vivència de la seva vida teològica en el món. I aquesta és més positiva del que sovint ens pensem.

Aquests fidels han de rebre una predicació coratjosa i que realment els confor­ti. Predicació que els faci descobrir la bellesa que té, malgrat la forma de creu, el seguiment de Jesucrist; de tal manera que l'assemblea pugui fer seva l'expressió dels salms: «*La teva Paraula fa llum als meus passos, és la claror que m'il·lumina el camí*» (Ps 119, 105). La predicació de la Paraula de Déu ha de ser, segons la r. 49, «*...clara, intel·ligible, encarnada en la realitat de la vida, proporcionada a la celebració i que introdueix a la partici­pació sacramental.*».

Certament que fer fructificar la Paraula de Déu pertany al do de Déu (és Ell qui fa créixer!), però això no ens eximeix de posar tots els mitjans de la nostra part perquè la Paraula de Déu que s'expressa en aquell que pronuncia l'homilia sigui realment una Paraula viva i eficaç. D'altra banda, segurament pel mal record dels temps pas­sats, la paraula oratòria ha estat defugida. Però és una disciplina i un mètode a recuperar. Tenir un reconeixement inicial de la Sagrada Escrip­tura més o menys aprofundit no suposa necessàriament l'art de la comunicació en públic que té les seves lleis i els seus mètodes propis. Aquest art forma part del servei a la Paraula de Déu. És així que la mateixa resolució diu: «*...per això s'assegurarà en la Facultat de Teologia de Catalunya i en totes les cases de formació al ministeri dels nostres bisbats, juntament amb la formació bíblica, la iniciació específica en l'art de l'oratòria*».

Els pastors de l'Església tal volta no són conscients del que suposa la

predicació, i els fidels ens escolten més del que sembla, i tenen prou caritat per no judicar-nos. Per a la gran majoria l'homilia és l'únic ensenyament de la fe que reben. Tota preparació, en aquest sentit, és poca. D'altra banda, en les r. 73 i 74 es parla d'una acurada atenció pastoral en les celebracions en què s'apleguen cristians de manera ocasional, com és el cas de les exèquies i altres celebracions de l'any cristià. Aquesta acurada atenció pastoral passa principalment per la predicació, que és la imatge més viva i cospadora que reben.

3.2. La Bíblia i la catequesi

Aquesta divulgació de la Paraula de Déu té a veure amb la catequesi. Cal saludar també amb joia la r. 55 (que també porta la v de vinculant). La catequesi, que té la funció d'iniciar en la vida cristiana, en la seva globalitat és fonamentalment una iniciació del llenguatge bíblic dins d'un itinerari sacramental i d'aprenentatge dels continguts de la fe. La iniciació en la fe és iniciació a la Paraula de Déu.

També fa tota la impressió que en els locals de la catequesi parroquials hi ha Nous Testaments d'arreu. Però els utilitzem realment? O els sabem utilitzar? Considero que la formació bíblica dels catequistes és fonamental. Aquests, molt sovint, quan han llegit les paràboles del fill pròdig i del bon samarità o el capítol 25 de sant Mateu, ja no saben què llegir més de la Bíblia als catequitzands. I la Bíblia és utilitzada sovint a manera d'afegit o de conclusió de la sessió catequètica i molt sovint la temptació de recórrer al

text és fàcil. Sóc conscient de la caricatura.

Moltes vegades he comprovat que utilitzar la Sagrada Escripura com a lloc central de la sessió catequètica és altament fructuós. Prendre un text, contextualitzar-lo, explicar-ne el significat, il·luminar-lo des d'altres textos, explicar-ne el vocabulari, interrogar-lo, deixar-nos interpel·lar per ell i pregar amb ell és un mètode ben pedagògic envers la formació de la fe. Això suposa un coneixement de la Sagrada Escripura que pel que sigui no tenen molts catequistes. Aprendre a ser catequista és aprendre a fer conèixer l'Escripura. Hom exigeix a la formació de catequistes aquesta formació bíblica (Cf. r. 53).

La resolució 55, en què s'encomana (que, per cert, no es veu massa clar qui ho ha de fer) de distribuir els continguts bíblics de manera gradual i pedagògica a l'interior dels diversos processos de la catequesi, és altament positiva des d'aquest punt de vista. És un treball pacient, fet amb gradualitat i pedagogia, que donarà el seu fruit en la nostra catequesi.

3.3. Una opció pastoral: *la lectio divina i les escoles de la Paraula*

La Paraula de Déu ha de ser també divulgada en el poble cristià. I les resolucions 48, amb la p de prioritària, i 57 hi insisteixen: «...*El Concili insta cada fidel cristià a escoltar-la, a llegir-la personalment, a meditar-la, a celebrar-la en l'Església i a pregar amb ella.*» (Cf. r. 48), i el Concili en-

comana a les parròquies i a les altres comunitats eclesials que promoguin la iniciació del poble de Déu «*en la lectura espiritual i eclesial de la Sagrada Escripura de manera que aquesta lectura comporti la pregària i la contemplació, i condueixi a un estil de vida evangèlic.*» (Cf. r. 57). Són els bons desigs del Concili en relació amb la Paraula i en fa prec als fidels i una orientació pastoral per a les comunitats.

També d'arreu fa la impressió que la Bíblia és un llibre divulgadíssim. Que ho sigui no vol dir que sigui llegit i conegut. Quantes vegades hem comprovat com els fidels amb la millor bona voluntat i amb la Sagrada Escripura a les mans s'hi perden i són lluny d'estar impregnats i familiaritzats amb la Sagrada Escripura. Clarament s'ha de constatar una ignorància de les Escripures per part del poble cristià.

A casa nostra recentment tenim l'acurada versió de la Sagrada Escripura que cal aprofitar (BCI) i el treball de l'Associació Bíblica de Catalunya, que ha d'esdevenir encara més instrument de difusió popular de la Paraula de Déu (Cf. r. 54).

El desig del Concili apunta clarament a una pastoral bíblica que es pot vehicular a través de les anomenades *escoles de la Paraula*. Sembla que la r. 57 ho insinui: «...*una de les maneres de fer-ho pot ser la de potenciar la reflexió bíblica en grup.*». El mètode propi, carregat d'una tradició espiritual i eclesial, és la *lectio divina*. I és un mètode proposat pel mateix Concili Vaticà II (Cf. DV 25). Grups que tinguessin un iniciador i un pedagog en la lectura bíbli-

ca que, com els escrites del capítol 8 de Nehemies, traduïssin la Paraula de Déu per al poble. El Concili Vaticà II proclamà que «*cal que els fidels tinguin accés a la Sagrada Escripura.*» (DV 22). Certament el Pa de la Paraula s'ha de repartir entre el poble, però qui hi ha que els parteixi el pa de la Paraula?

Cal preparar, doncs, catequistes idonis per a la iniciació dels fidels a la Sagrada Escripura. Una formació que també s'exigeix als preveres, als diques i als lectors (Cf. r. 53).

El Concili insinua una voluntat de divulgar la Paraula de Déu enmig dels fidels. I vol potenciar una pastoral bíblica parroquial (Cf. r. 57). I vol que la iniciació en la lectura de l'Escripura sigui «*eclesial i espiritual*»; això és, llegida en el sentit de l'Església i atenta a l'acció de l'Esperit, «*sota el guiatge de l'Esperit Sant.*» (Cf. r. 49). Escoltada i rebuda en una dimensió contemplativa, adoradora i entesa com a lloc de trobament amb el Crist que parla i convida a la conversió. El poble cristià té set de la Paraula de Déu, i quan la descobreix s'enamora d'aquesta i ja no la deixa. És voluntat de proposar-s'ho.

La finalitat de la proclamació de la Paraula de Déu és la gràcia del trobament de Déu que parla als seus fills (Cf. DV 21). És aleshores que la Paraula de Déu va teixint l'home interior i va gestant l'home nou, conformat al Crist, fill del Pare en l'amor del Sant Esperit. I les nostres comunitats esdevindran comunitats d'oients de la Paraula.

Serà tasca urgent per part dels biblistes i catequistes que preparin aquells instruments didàctics i pedagògics necessaris per a aquesta lectura de la Paraula de Déu, pensats a diversos nivells. El leccionari dominical, amb la centralitat de la lectura evangèlica, pot ser un instrument precíós; però en gran part la seva estructura és desconeguda.

En la r. 50 hi ha una referència a la Pregària de les Hores. És una referència important. La pregària de l'Església, això és de tots els batejats, està pendent d'aplicació i roman inèdita per a la gran majoria dels fidels.

4. Conclusió

En resum, la voluntat expressada en les resolucions del Concili en aquest capítol per a una millor proclamació de la Paraula de Déu en les nostres assemblees i una divulgació més gran d'aquesta enmig del poble pot ser un signe dels temps i un acompliment de les paraules del profeta: «*Vénen dies –diu el Senyor– que enviaré fam al país, no fam de pa, ni set d'aigua, sinó d'escoltar la Paraula del Senyor.*» (Am 8, 11). Tal volta aquests dies seran els que vindran immediatament i que seran omplerts de la voluntat i de l'esforç de part de tots per divulgar la Paraula de Déu enmig del poble com aplicació del nostre Concili. També aquesta voluntat –expressada en el text conciliar– forma part d'allò que diu l'Esperit a les nostres esglésies.

Nota de Quaderns:

Els dos articles que segueixen, sota el títol Una Església empobrida, sacrament d'evangelització, són dues conferències pronunciades pels seus autors en la III Jornada de Capellans de Barcelona de Grups, celebrada a Sant Cugat del Vallès el passat 6 de febrer, i publicades en un butlletí intern de la Unió. Amb el corresponent permís dels autors i de la Unió, els donem a conèixer a un públic més ampli. El tema de fons de la Jornada era el reconeixement de la pobresa en el nostre món, una ocasió evangèlica per ser constructors d'una més autèntica comunitat cristiana. Participaren en la Jornada capellans de Castellbisbal, el Padró i la Unió.

Una Església empobrida, sacrament d'evangelització (I)

JOAN TORRA I BITLLOCH, vicari episcopal de Vic

Aquest és el títol sobre el qual se m'ha demanat de reflexionar. Voldria començar parant-me un moment en el títol mateix, perquè denota ja algunes coses interessants.

En primer lloc, perquè es parteix d'una realitat de fet: la pobresa com a situació en què estem en la nostra Església, segurament per comparació amb altres moments més o menys recents.

Però no queda tancat a cap mena de pessimisme, sinó més aviat al contrari; la formulació constata un optimisme sobre aquest moment actual, perquè ens pot portar a ser més clarament sacrament de salvació, d'evangelització.

Això permet dir que s'apunta cap a un futur esperançador que s'obre a l'Església, amb un convenciment: l'Església ha de ser així, pobra, evangelitzadora.

Amb tot, quan en els nostres ambients parlem de pobresa, acostumem a partir de la voluntat; és a dir, d'una opció lliure per la pobresa. Però, què passa quan hom es troba en la pobresa sense voler-ho, sense ni tan sols haver-ho previst ni preparat? Hi ha una bona colla d'experiències actuals de Càritas que ens poden il·lustrar molt bé sobre aquesta pobresa vinguda de fora.

És per això que començaré per fer

un primer moment de descripció d'aquesta nostra pobresa d'avui, com a Església i com a presbiteris, que no ha estat pas volguda ni preparada, sinó que ens l'hem trobat. En un segon moment, miraré de fer-hi una breu lectura evangèlica que ens il·lumini, i acabaré traient unes conclusions per a la nostra pastoral.

No voldria perdre de vista en cap moment el Concili Provincial Tarraco-nense i el moment de recepció en què estem situats. Segurament que la mateixa situació de pobresa de què parlem no és pas aliena al fet mateix de la convocatòria i celebració del Concili.

I. La situació actual com a oportunitat evangèlica

No pretenc pas fer cap descripció nova ni cap descobriment; senzillament, vull dir en veu alta una colla de dades d'una situació, ben nostra i ben actual, que ens agafa a nosaltres com a preveres individualment considerats i com a presbiteris. I no voldria per res del món que s'entengués des del pessimisme.

En primer lloc, l'edat. Els presbiteris estan formats per gent majoritàriament gran. Abans, això no comptava o, fins i tot, hauria estat un valor, el de l'experiència. Ara no! Vivim en un mite –del món i de l'Església– de tot allò que és jove. I aquest ràpid canvi de situació ens deixa bastant desconcertats, perquè sentim que el nostre horitzó mental és radicalment diferent de les generacions joves. A quants pares no els passa el mateix en relació amb els seus fills! S'ha produït un veritable

canvi de món: els mitjans de comunicació, la informàtica mateixa, en són exponents clars i, en alguns moments, ens en sentim gairebé fora de joc.

La majoria de preveres d'avui han estat formats al seminari encara abans del Concili Vaticà II. Quin contrast amb avui! Els presbiteris van ser els grans protagonistes de la munió de canvis conciliaris que es van produir en la pastoral i la litúrgia. I ho van fer amb il·lusió i entrega. Si no ho haguéssim fet així, aquests canvis no s'haurien produït i encara estaríem ancorats més o menys en el passat. No podem perdre de vista que estem encara en el procés de recepció del Vaticà II.

Però tants canvis com ens ha tocat de fer porten cansament. No es pot viure constantment en aquesta dinàmica de canvis tan intensa. A més, avui se'ns plantegen una sèrie d'interrogants, perquè sembla que hi ha una manca de resultats. I això ens afecta personalment i ens fa preguntar coses en el nostre interior. És que hem fracassat? Hem patit crisis fortes en els moviments que hem conreat amb tanta dedicació i il·lusió; l'assistència a les misses, en lloc d'augmentar, per la major participació que els canvis comportaven, ens ha disminuït; la pastoral de joventut ens té força desconcertats i, majoritàriament, ja no ens veiem amb cor de ser-ne protagonistes...

No hi podem deixar d'afegir la manca de vocacions en què estem immersos. A moments, ho vivim com una manca de successors, de manera especial en llocs petits on cada prevere té la impressió de ser-hi l'últim.

Tant si ho volem com si no, ens hem plantejat de vegades què és el que fem malament, donat que no aconseguim engrescar joves a succeir-nos.

Afegim-hi, també, que s'ha produït un canvi de pastoral molt intens. Anava molt bé aquell moment homogeni en què ja sabem què caldria fer com a preveres i, sobretot, sabem com caldria de fer-ho.

Dins del procés del Vaticà II, tot recuperant encara la visió de l'Església com a Poble de Déu, ens hem trobat –sortosament– que els preveres hem quedat situats en el que som i prou. Avui la preponderància ha de ser dels laics/laiques i dels religiosos/religioses. El Concili Tarraconense ho ha palesat així. No hem de tornar a vells clericalismes; avui, si de cas, ens fan por altres clericalismes amb què ens podem trobar.

Aquesta és la pobresa que vivim en la nostra Església i en els nostres presbiteris. Ni nosaltres mateixos no ens creïem que això aniria així. Cal reconèixer, a més –com deia l'arquebisbe Torrella–, que la nostra Església estava en un moment de grisor, d'atonia.

I ara entrem en el procés de recepció del Concili Tarraconense. Se'ns demana un nou esforç. A la pràctica això vol dir que ens demana conversió. I ens agafa, als presbiteris, sense gaire entusiasme, amb molt d'escepticisme i amb una gran ironia. Sabem que sense nosaltres no es podrà fer. A més, ens planteja un problema de veritat: sabem que tot plegat és obra de l'Esperit! I no ens volem trobar lluitant contra l'Es-

perit, però ens trobem en contrast amb nosaltres mateixos i amb les nostres ganes.

Diguem que la situació és de nit.

II. Lectura evangèlica

Per això he triat el diàleg de Jesús amb Nicodem (Jo 2, 23-3,21). Perquè Nicodem també és un home gran, un membre del Sanedrí, un home ja vell que va de nit a veure Jesús, tot i que encara va tenir temps i forces per participar en una altra nit, en el davallament de Jesús de la creu (19, 39).

Va a Jesús perquè «sap què hi ha al cor dels homes» (2, 25), però hi va de nit, des de la seva nit. Hi va perquè fa «senyals» (3, 2). Però, de fet, no pregunta res. És la seva pregària, feta des del silenci i l'admiració. S'adona, això sí!, que un món nou està naixent en Jesús.

La resposta que rep de Jesús li ve en la frase «néixer de dalt». «Com pot ser, això?» (3, 3-4). Jesús li demana conversió. Jesús li parla de creu!

No és fins després d'això que se li formula el principi: «Déu va estimar tant el món...» (3, 16), principi que ha quedat reproduït també en les propostes 1 i 2 del tema I del Concili, tal com també ho està en la litúrgia, en la pregària eucarística IV.

Val la pena –i és ben legítim– d'establir-hi el paral·lelisme amb la situació que hem descrit, així com amb el Concili. Perquè també nosaltres som Nicodem, molt sovint mem-

bres del Sanedrí, també grans, i també estem cansats i anem carregats de bona fe.

Experimentem la nostra nit: la personal i l'eclesial. Però, com Nicodem, anem confiadament a Jesús perquè sabem que «només vós teniu paraules de vida eterna» (6, 68). És la nostra pregària, la que tan bellament demana la proposta 0 del tema II del Concili. És la nostra trobada radical amb l'Evangeli i prou! Som evangelitzats per aquesta situació.

També estem convençuts dels *senyals* que Jesús continua fent en el món. Tot el tema III conciliar i, en especial, la proposta 0, on es descriu l'actitud del Senyor envers els pobres, ens parla d'aquests *senyals*.

La formulació de la nostra pregunta era aquesta: «*Esperit, què dius a les esglésies de la Tarraconense?*». També hem rebut de resposta que ens cal tornar a néixer. I no ens parla pas de baptisme ni d'orde, sinó de la conversió que constantment cal anar fent.

Perquè ens ha canviat el món en què vivim (i no pas perquè hagi nascut un món, com li passava a Nicodem amb Jesús). Són les propostes 1 i 2 del tema I les que ens situen, les que són resposta a la nostra pregària, les que fan de marc, les que ens parlen de secularitat i pluralisme i de pluriformitat interna i de comunitat.

I ens torna a demanar conversió, una conversió que ens ve de fora de nosaltres mateixos; ens ve d'Ell i reclama el nostre esforç.

Ens suscita a nosaltres la mateixa actitud de Nicodem, de la qual cal convertir-nos: es pot fer, quan un home és vell? (3, 4). Encara més: tindrà resultat? Valdrà la pena tant d'esforç? No ens passarà com fins ara? El llenguatge de Jesús és de creu, també per a nosaltres. Amb un avantatge clar sobre Nicodem: que nosaltres ja celebrem la Pasqua de veritat, ja celebrem l'eucaristia, ja ens adonem que som portadors d'aquests *senyals* de Jesús.

El principi que Jesús havia formulat per a Nicodem, ara es formula per a nosaltres: «*Déu estima tant el món... que avui ens hi envia a nosaltres*». Ens tornem a trobar amb l'actualitat del misteri de l'Encarnació, que ens agafa a nosaltres —els preveres— d'una manera especial.

El missatge final del Concili citava un text de sant Agustí (*Sermó 169*, 15, 18) que ens pot ser molt il·luminador i ens pot servir de resum. Deia així:

«*Quan estàs satisfet d'allò que ets, allà et quedes i no arribaràs mai a ser el que encara no ets. Camina sempre, sempre endavant.*»

El text agustinianà continua:

«*Quan dius Ja n'hi ha prou!, en aquell moment t'has mort. Afegeix-hi sempre alguna cosa, camina contínuament, avança sense parar; no et paris en el camí, no vagis enrera, no et desviïs. Qui no avança, està parat; qui retorna al lloc d'on havia sortit, retrocedeix; qui apostata, es desvia. M'estimo més un coix caminant pel camí que un atleta corrent per fora.*»

El sermó d'Agustí és comentari de Fl 3,3-16 i, sobretot, dels versets 12-16:

«No pas que ja hagi assolit el terme o que sigui ja perfecte, però corro per si me'n puc apoderar, ja que també Crist Jesús es va apoderar de mi. Germans, no em penso pas que me n'hagi apoderat, però tinc un objectiu: oblidar-me del que queda enrera i llançar-me cap allò que hi ha davant. Corro cap a la meta, cap al premi del concurs que Déu ha convocat allà dalt en Crist Jesús. Tots, doncs, els qui som ja formats, tinguem aquests sentiments; i, si en alguna cosa sentiu altrament, Déu us revelarà també això. Mentrestant, sigui quin sigui el punt on hem arribat, avancem sempre en la mateixa línia.»

L'Esperit, doncs, ens torna a demanar conversió. La pregunta correcta no és què faré, sinó com seré. Ens movem en el nivell de les actituds. Però, malgrat tot, ens cal entrar en l'anàlisi de la resposta pastoral concreta que ens demana la nostra pobresa d'avui.

III Conseqüències pastorals

La situació actual que hem descrit, il·luminada per la Paraula de Déu, ens planteja uns reptes a la nostra pastoral per tal que aquesta esdevingui cada vegada més evangelitzadora.

En voldria formular deu, com unes constants que em semblen imprescindibles, avui, sabent que aquest és un treball que cal enriquir. Tots, però, parteixen i tenen com a condició necessària l'acceptació de la pobresa pròpia i de la situació pròpia. És a dir, cal mirar-los

des del més gran optimisme perquè només així estarem situats en la pobresa com a oportunitat evangèlica i evangelitzadora.

1. El repte de quedar-nos amb l'essencial

L'essencial vol dir tenir una actitud de fidelitat absoluta a la Paraula, de pura evangelització.

Ens hem quedat nus davant el món. Ens hem quedat amb les preguntes radicals i amb les respostes més nues. Ens hem quedat només amb l'evangeli. Per això volem ser testimonis de vida evangèlica en una actitud que, sobretot, vol ser bíblica.

Una actitud que ens torna a portar directament a la pregària pura i nua davant Déu, feta molt sovint des del silenci, però que ens fa confiar totalment en l'Esperit. I ens ha de fer ser testimonis de pregària, defugint sempre uns espiritualismes estranys que poden ser fins i tot temptadors.

Una actitud que no ens ha de portar a refugiar-nos en això essencial per tal de sentir-nos protegits, sinó que ens ajudarà a estar presents *al vent del món*.

2. El repte de fer l'essencial

És a dir, de no oblidar mai la dimensió caritativa, la de les *obres* que acrediten l'Església. Haurem d'anar fent una tria constant de quines *obres* calen avui i quines no.

És el repte de descobrir, per anàlisi constant, els camps que reclamen la

nostra atenció imprescindible i prioritària, de la transparència absoluta. Ens cal fer que només es parli de les coses que són essencials i no provocar que es parli de les que són accessòries. És el repte de dissenyar el futur amb certa agressivitat, no quedant sotmesos a l'esclavitud del present.

3. *El repte de perdre el poder*

Que vol dir saber-nos situats *doctrinalment* en el moment actual i estimar-nos aquest món, de què formem part, tal com és: secular, plural i sense poder (proposta 1 i 2, tema I). I estimar-nos també aquesta Església pluriforme. I demanar perdó de les coses que calgui demanar-ne.

No volem actuar ja des de cap tipus de poder; això representa fer l'esforç constant de veure que encara ho estem fent, a voltes sense ser-ne conscients.

Reconeixem, a més, aquest món canviant, tot i que els canvis ens cansen i fan que, com que ja no el dominem, sovint el condemnem.

Caldrà aprendre a actuar fora dels *secretismes* oficials que tant ens han caracteritzat i encara caracteritzen la nostra acció.

Caldrà, encara, afrontar el greu problema no solucionat de la nostra relació amb els mitjans de comunicació social.

4. *El repte de ser acollidors*

Haurem d'integrar l'acolliment com a categoria fonamental de la nos-

tra pastoral avui. Ens cal, certament, una actitud oberta, dialogant, cordial, pobra, gratuïta, treballadora, però sobretot acollidora...

Aquesta és una actitud eclesiològica basada en la comunió, a la recerca constant de la unitat i que fonamenta la missió eclesial.

Fent-ho així és com ens hem trobat amb la més gran pobresa, que ha refusat els mecanismes del poder per centrar-se en els de l'acolliment. És la pobresa que tenim i que ens cal estimar com a positiva.

L'acolliment ens portarà a estar més arrelats en la societat en què vivim, i així complirem l'eterna llei de l'encarnació.

5. *El repte de defugir el fonamentalisme*

Perquè estem situats en un món que no comprenem pas del tot, però hi tenim una resposta sòlida que ens podria portar fàcilment a imposar-la. El perill és el replegament sobre nosaltres mateixos i la caiguda en dogmatismes barats.

És per això que ens cal formació constant, tant per comprendre el món com per comprendre'ns nosaltres mateixos. La formació ens ha de donar el constant i necessari distanciament de les coses que vivim per analitzar-les i integrar-les, i per no tenir reaccions de replegament.

La formació, la volem fer al costat dels altres, acceptant fins i tot que ens passin comptes de la nostra acció.

La formació, al costat de la pregària, ens farà fugir de qualsevol integrisme o fonamentalisme. I de les nostres excuses, de la nostra ironia, del nostre escepticisme, del nostre pessimisme...

Segurament que ens farà adonar del sentit que té la crisi actual de vocacions com a signe, també, de l'Esperit.

Ens farà acceptar i acollir, sense imposar res, les diverses formes internes a l'Església mateixa. Ens farà acceptar les reaccions fonamentalistes que hi hagi en la nostra pròpia Església, per tal d'anar-nos-en distanciant i anar-les polint.

Una formació, a més, que servirà per poder formar els altres. I per ser imaginatius, creatius, i així anar trobant respostes noves –moltes de les que tenim no ens serveixen– en la tasca engrescadora i apassionant de ser preveres avui i de viure-hi el ministeri pastoral en plenitud.

6. El repte de ser corresponsables

Perquè estem en un moment ple d'exercici de corresponsabilitat, començat en el Concili Vaticà II. Aprenem a cedir responsabilitats i a mantenir una nova relació amb els religiosos i religioses i amb els seglars.

Aprenem també que, de les nostres responsabilitats, se'ns pot demanar comptes, i que és bo que sigui així.

Al mateix temps es reclama la nostra responsabilitat de preveres en àmbits en què, no fa pas gaire temps, només hi comptava la pura obediència.

La figura del prevere queda més carregada de responsabilitat; i així és més adulta, més conscient, més engrescadora, perquè ha quedat més necessària en la seva pura especificitat.

Des de la corresponsabilitat veritable aprenem nous models de funcionament comunitari que avui ja són ben necessaris en llocs com el món rural, el món de la salut, etcètera.

7. El repte de ser litúrgics

Perquè la majoria dels esquemes pastorals anteriors ja no serveixen per transmetre l'Evangelí. En aquesta recerca, doncs, ens demana que hi fem de motors, amb il·lusió, com una tasca apassionant; i que ho fem des de la serenitat que els anys donen, com a veritables preveres. Caldrà posar tota la nostra creativitat, tota la nostra imaginació, novament, al servei de l'Evangelí: ser prevere és una tasca apassionant.

Ens hauria de moure el sa inconformisme cristià que és capaç de posar-ho tot en revisió per anar creixent constantment a la llum de l'Evangelí i a l'interior de l'Església.

8. El repte de situar les estructures pastorals

El problema, de fet, són les actituds que mantinguem, i no pas les estructures que tinguem.

Tenim al davant el repte de comprendre i viure les estructures eclesials des de la categoria de la comunió, que es fonamenta en l'ens més essencial: Déu mateix.

La participació en estructures, perquè sigui vàlida i profitosa, ha de partir de la vivència i de l'acceptació de la pobresa i de la humilitat. Només així les estructures pastorals es tornaran estructures de diàleg on podrem compartir. De tot això, encara ens cal anar-ne fent l'aprenentatge.

9. *El repte de fer fruitar el Concili Tarraconense*

Perquè el nostre Concili ha estat un do de Déu a tota l'Església de casa nostra. Una mostra pràctica d'arrelament al nostre país, complint així la llei de l'encarnació.

El Concili ens ha posat davant els nostres ulls –i davant els ulls de la nostra societat– totes les nostres pobreses. Per tant, ens ha descobert en la nostra riquesa més gran, que no som pas nosaltres mateixos, sinó que és l'Evangel·li, aquell evangeli que era entronitzat a cada sessió conciliar.

Només des d'aquesta consciència podrem fer, avui, que la nostra pobresa sigui veritable sagrament d'evangelització i de salvació. Sobretot, perquè els primers a qui ha evangelitzat és a nosaltres mateixos.

Donem-ne gràcies a Déu!

Una Església empobrida, sagrament d'evangelització (II)

JOSEP M. ROVIRA I BELLOSO, teòleg. Barcelona

1. D'on va sortir la frase *«Església empobrida»*

L'abadessa de Sant Pere de les Puel·les, després d'una sessió tensa en el Concili Provincial Tarraconense, exclamà: «*Ara l'hem tocada, la pobresa de la nostra Església.*»

Potser hi podríem afegir la constatació de Pau a la primera epístola als Corintis: «*Hi ha divisions [...] No gaires savis ni gent de pro...*».

2. Per què és pobra la nostra Església?

A) *La mitjana d'edat del clergat.*
No cal donar-hi més voltes, aquí. És un tema poc estudiat, però evident. Poc estudiat perquè no només tenim el problema de la manca de vocacions, sinó la sangonera dels més de cent capellans que van plegar i que representa un gran desequilibri en la piràmide d'edats de les diòcesis catalanes. Segurament fóra d'utilitat un estudi adient.

B) *La iniciativa i la protecció que deriven del principi episcopal no ens arriben pas de forma sensible.*

El capellà no se sent mogut per un liderat pastoral i espiritual que li recordi qui és i què ha de fer. No se sent recolzat per la protecció càlida del superior. No la percep. Posaré un exemple antic: la formació de noves parròquies (cinquanta) ara fa més de quaranta anys es va fer en condicions precàries. Van ser erigides i dotades sobre el paper. Es van haver de construir i de dotar gairebé amb la iniciativa privada. No va donar la sensació que s'apilotessin els mitjans personals i materials.

C) *Manquen experiències de col·laboració amb els religiosos.*

No hi ha canals de transmissió per col·laborar-hi. La mateixa cosa es pot dir dels laics; però, en el terreny del laïcat, els capellans han fet el que han pogut.

D) *Ens sentim poc segurs culturalment.*

Hem reflexionat poc sobre la quantitat de marxisme que hi havia en les nostres anàlisis. Què hi havia d'existencialisme. Què és, avui, una visió immanentista de la realitat. Quins criteris hem de tenir en cristologia. O sobre els sagraments. Per què, en el fons, no és bo ser reaccionaris. És cert que la cultura del nostre món també és molt prima. Per això sempre és bo un sentit de reciclatge. Quin, però? Hem de seure de nou als bancs de l'escola? Per això m'atreveixo a proposar un *excursus* sobre el reciclatge i les seves fonts.

Excursus primer:
dues fonts senzilles de reciclatge

a) *L'experiència de la gent*

«*Pretenem suscitar una sensibilitat especial envers tot allò que l'Esperit diu a l'Església i a les esglésies (cf. A. 2, 7ss), i també als individus, per mitjà dels carismes al servei de tota la comunitat.*» (TMA 23).

Escoltar. Què pensa. Què diu. Què vol la gent, sobretot la gent que ens envolta. Cal escoltar el que diuen els espirituals; el que diuen les assemblees, els sínodes, els concilis, el Papa; el que diuen els teòlegs; el que diuen tots els creients; ens hem d'escoltar a fons per tal d'extreure el bo i millor del Poble de Déu:

«*El Poble sant de Déu participa també del do profètic de Crist, difonent el seu testimoniatge viu, sobretot per la vida de fe i d'amor, així com tot oferint a Déu el sacrifici de lloança.*

(...) *La universalitat dels fidels que tenen la unció del Sant (cf. 1Jn 2, 20.27) no pot fallar en la seva creença, i exerceix aquesta seva propietat peculiar mitjançant el sentit sobrenatural de la fe de tot el poble quan –des del bisbe fins als [penitents i els catecúmens, que són considerats els] darrers seglars, manifesta l'assentiment universal en matèria de fe o de costums.*» (Lumen Gentium núm. 12).

Aquest punt ens mena a la *conversió* a la comunió en un mateix Esperit mitjançant la pràctica d'escoltar-nos mútuament.

b) *Escoltar la Sagrada Escripura i el Concili Vaticà II*, actualitzat pel tarraconense. Aquí cal fer l'elogi de la lectura sovintejada d'introduccions a diversos llibres, especialment a evangelis, epístoles i salms. Quin reciclatge més natural que el d'anar aprofundint en el sentit de la Paraula de Déu. És un punt on no trobareu pas contraindicacions.

A *Tertio Mil-lenio Adveniente*, el papa Joan Pau II proposa un bon resum de les *novetats* o punts fermes del Concili Vaticà II, que marquen tota l'Església i, per tant, la concepció de la seva missió pastoral:

-1a. La vocació universal a la santedat, amb el reconeixement dels carismes de cada u.

-2a. La reforma de la litúrgia, *font i cim* de la vida de l'Església.

-3a. La renovació de les esglésies locals.

-4a. Les vocacions cristianes: laics, religiosos, religioses, sacerdots, diaques.

-5a. La col·legialitat episcopal: la comunió dels bisbes amb el Papa i tota forma de comunió.

-6a. La importància de les religions no cristianes, especialment la d'Israel.

-7a. La unitat dels cristians (ecumenisme).

-8a. La dignitat de la consciència personal i el principi de la llibertat religiosa.

-9a. La validesa de les diverses tradicions culturals, dintre de les quals l'Església és fidel al seu manament missioner.

-10a. La importància dels mitjans de comunicació social.

Què se'n pot treure, en la pràctica, d'aquest programa? El que ha dit en Joan Torra: celebrar i fer celebrar. També descobrir els carismes que les persones diverses tenen i, correlativament, les funcions i responsabilitats que aquestes persones poden exercir en la comunitat. El respecte a la llibertat (la religiosa i les altres llibertats), que no està renyit amb la formació de les persones ni amb l'art de *fer* comunitat mitjançant la Paraula de Déu, els sacraments de l'Església i la caritat dels cristians.

3. L'aportació del Concili Provincial Tarraconense

a) Els quatre temes. Evangelitzar, pregar en comunitat, exercir tota forma de trobament i de caritat amb els pobres i marginats, i la unitat pastoral de Catalunya.

b) Els dos principis. El Concili Tarraconense establí dos principis realment sòlids i fèrtils, tot i que semblen tòpics de tan sabuts:

1r *Partim de la centralitat de Crist i de la seva iniciativa.*

Però la realitat de Crist està arrelada en Déu Pare i es manifesta en la comunicació del do de l'Esperit Sant.

«*La plenitud dels temps s'identifica amb el misteri de l'Encarnació del Verb. [...] Aquesta presentació paulina del misteri de l'Encarnació enclou la revelació del misteri trinitari i de la prolongació de la missió del Fill en la missió de l'Esperit Sant.*» (TMA número 1).

Moda, onada ideològica, aquesta apel·lació al misteri de l'Encarnació i, per tant, a la Trinitat? No. Si l'Església ha d'evangelitzar, s'ha d'oblidar d'ella mateixa, ha de deixar d'anguniejar-se per l'obsessió de com evangelitzarem, i ha d'observar en la realitat les mancances que la gent té, deixant-se guiar per l'amor del Pare que es comunica per l'Esperit de Crist.

En el Concili Provincial Tarracense (21-I-4-VI-1995) es va produir un moment de goig quan els participants descobriren la realitat de la centralitat i l'actualitat de Crist, donador de l'Esperit.

2n *L'opció per la comunitat*

No pas per mirar-se el melic, sinó per tal de contemplar Crist present en ella. La síntesi seria l'afirmació de *Sacrosanctum Concilium*, 7: la presència de Crist en la comunitat: «*Per realitzar una obra tan gran, Crist és sempre present en la seva Església*».

– Crist ha deixat a l'Església la seva *Paraula*, el seu Evangelí, manifestat en les escriptures i continuat per la predicació.

– Crist ha deixat a l'Església la seva *vida* mateixa. El nou nivell de la vida segons l'Esperit que es troba en tota forma de caritat i en els sagraments. Els sants i els sagraments guarden la vida de Crist.

– Crist ha deixat a la seva Església la capacitat de reunir-se al seu entorn, com a comunitat de lloança a Déu en

esperit i en veritat. Reunir la comunitat és la nostra feina. Una comunitat dispersa, pobra, poc nombrosa, com els de Corint, en comunió amb totes les esglésies i amb la de Roma (vegeu LG 26).

D'aquest punt, se'n deriva la conversió al seguiment i a la centralitat de Crist, donador de l'Esperit.

4. El valor d'iniciativa i de suport d'algunes estructures eclesials

A la diòcesi hi ha algunes estructures que tots hem de tenir presents, des del bisbe fins als laics, religiosos/es, preveres i diaques. Són estructures que hom qualificaria de *dret natural* dins l'Església o –dit amb més precisió– que deriven de la seva estructura col·legial o sinodal. Entre aquestes estructures hi trobem els arxiprestats i el consell presbiteral. Del fet que funcionin bé depèn que les «*juntures*» (com deia sant Pau a Ef 4, 16) del cos eclesial permetin el «*creixement en la caritat*» (ibid.). D'aquestes estructures, només n'esmentaré aquelles on els preveres tenim més participació activa. (N'hi ha d'altres, com és ara la connexió entre el consell episcopal i les delegacions, que pertanyen a un nivell més elevat.):

a) El consell presbiteral com a autoconsciència d'Església i, per tant, com a lloc de diagnòstic, de programació, d'estímul.

b) Els arxiprestes, com a punts de referència als qui cal fer costat. Cal vitalitzar les reunions d'arxiprestat, en el sentit que han de servir per formar i mantenir o corregir criteris d'actuació pastoral. No poden ser simples reuni-

ons on es parli d'un tema o en què s'ofereixin *ossos* per rosegat sense recursos per a un progrés de la qüestió. No poden ser simples trobades *de tràmit*: pot ser bo de fer-s'hi aquestes dues preguntes:

– Què ha passat? O bé: què fem?
Quines dificultats tenim?

– Què ens diu, la fe? Com podem fer el pas des de la fe fins a l'acció pastoral?

La raó d'aquestes preguntes és perquè sempre han passat coses significatives o noves que demanen dels capellans un *veure*, un *jutjar* i, si més no, uns criteris d'acció.

5. El tarannà dels capellans

Estem feliços, els capellans? Cada u treballa tant com pot amb gran fe i entrega? Hi ha satisfacció? Hi és, la convicció de trobar-nos en el lloc propi? Sobretot, de trobar-nos reconeguts? El reconeixement és un dels desigs més forts de l'ésser humà. Així com l'autoestima no és contrària a la humilitat, tampoc el desig d'assolir el reconeixement –necessari d'alguna manera– no

és pas contrari a la generositat ni a l'oblit d'un mateix.

Excursus segon: vers un tarannà estable: honrat, lliure, serè

No desitjo pas un tarannà d'optimisme ingenu. Tampoc no desitjo una mena d'esquizofrènia que superposi, sense més elaboració, dolor i eufòria. Es desitjaria la convicció que, del túnel de la foscor, se'n surt; i que és possible lluitar per caminar devers la llum. Llavors es pot assumir un tarannà estable i serè, en comptes d'un tarannà catastrofista. Un tarannà que no exclou un discret progrés, un discret fruit obtingut a partir de la pobresa i de la nuesa de personal i de mitjans. Ho dic així, més amb la boca petita que TMA que vol una «*preparació de la nova primavera de vida cristiana, que s'hauria de manifestar en el Gran Jubileu, si els cristians som dòcils a l'acció de l'Esperit*» (TMA, núm. 18). Voldria, en l'horitzó de la gran esperança, situar les petites esperances que neixen cada matí. Voldria valorar aquelles llavors, sembrades i conreades, de forma que fan esperar el pas progressiu de les tenebres a la llum de Crist.

La caritat pastoral en els sacraments

LLUÍS BONET I ARMENGOL, rector de la Sagrada Família. Barcelona

Espigolant el Concili Provincial

El tema 2, en la part dedicada als sacraments en les nostres esglésies (ens referim al cap. II del text de les propostes aprovades, *Documents d'Església* núm. 636), ens parla de les actituds i accions que han de tenir els responsables de la preparació i celebració. Són actituds i accions que resumeix el títol del present article: la caritat pastoral.

Vet aquí el que hem anotat del text conciliar:

1. «*Per dur a terme una pastoral dels sacraments que expressi amb millor transparència l'acció del Senyor...*»

– «*l'acolliment realista i afectuós que han de donar als destinataris del sacrament tant els laics com els pastors;*

– «*el seguiment personal, després de la recepció del sacrament, que permeti el creixement en la gràcia rebuda i la continuïtat entre vida sacramental i compromís moral.*» (proposta 16.0)

2. «*Assegurar que els malalts rebin l'atenció pastoral que necessiten... A més dels preveres i diaques, els religiosos i els laics, en particular els professionals cristians, tenen un paper important en l'acolliment humà i cris-*

tià de les persones afectades per la malaltia o la vellesa.» (19.3).

3. «*Garantir la celebració de les exèquies en un clima d'acolliment fratern, de respecte pel dolor i l'anunci de l'esperança cristiana...*» (19.4).

4. «*Tenir cura de les celebracions que tradicionalment apleguen practicants ocasionals: baptismes, primeres comunions, casaments, enterraments, Missa del Gall, Diumenge de Rams, festa major, aplecs i romiatges... aprofitant la dimensió evangelitzadora que haurien de tenir aquestes celebracions, orientar aquests fidels cap a un major sentit de pertinença a la comunitat cristiana, tot valorant les diverses situacions i sensibilitats culturals.*» (20).

5. «*Conscienciar tota la comunitat cristiana de les necessitats i de les aspiracions dels joves, per tal que, acollits generosament, rebin una iniciació a la fe i siguin introduïts, d'una manera progressiva i creativa, a la vida sacramental.*» (21).

6. «*Fixar uns criteris de pastoral sacramental amb relació als cristians en situació familiar irregular per tal que no els manquin els ajuts de la comunitat eclesial.*» (24).

Unes reflexions

1. La caritat pastoral. Entenc la caritat en la seva radicalitat, com a do de Déu, és a dir: el seu amor vessat en els nostres cors. És tracta, doncs, de la virtut teològica. El do ens fa estimar els altres com Déu estima. Participem de la gràcia del seu amor. Mirar com ell mira. Procurar actuar com Ell, el Senyor Jesús, actua. Per això la referència constant a les accions de Jesús en els evangelis ens és essencial.

Si ens referim al terme *pastoral*, tenim en compte la figura de Jesús, el Bon Pastor. Una figura entranyablement bíblica, sempre present en la història del poble d'Israel. El bon pastor que dona la vida per les ovelles. Les ovelles que coneixen la seva veu i el segueixen. Hi ha identificació en el bé i la bondat en el pastor i les ovelles. Per això no es pot entendre com a *gregarisme*. D'altra banda, Jesús és també anyell-ovella. L'anyell pasqual que ha estat immolat que canta la litúrgia. I tots nosaltres som *pastors i ovelles-anyells*. Perquè hem de donar la vida pels germans.

Vet aquí la *caritat pastoral*. Sí, és comunicació de l'amor de Déu, de l'estil o manera de fer de Déu.

2. L'acolliment és la paraula que ara s'ha tornat de moda en els documents eclesials. També en el Concili Provincial. M'agrada que es digui acolliment realista i afectuós. Les dues coses. Realista equival a dir que es parteix de les persones, de llur situació, per portar-les cap a Jesucrist, és a dir, amb dimensió evangelitzadora. Aco-

llim per celebrar l'amor de Déu als homes. El nostre estil és aquest. No acollim per l'egoisme i el caprici de les persones. En tot cas, transformem aquestes actituds negatives. I ho fem afectuosament, perquè les estimem. Realitzem allò de sant Francesc: «*On hi ha mentida hi posem veritat; on hi ha vanitat hi posem senzillesa, humilitat...*». Amb Jesús volem partir de les persones i volem ser instruments d'Ell: el seu missatge.

3. A la pràctica, quan acollim les persones per a la celebració dels sagraments en el sentit expressat, comporta, a vegades, *enfrentaments* amb algunes persones. És que costa transformar llur vanitat o caprici. Jesús també va tenir *enfrentaments*.

Vénen a demanar sagraments?... Unes celebracions que van lligades a uns *ritus de pas*. I la nostra societat, malgrat el procés que anomenem de secularització-des cristianització, encara va lligada a la cristianitat de tants segles. Sense el contingut profund, *necessita el baptisme, la primera comunió, el casament, l'enterrament*. Necessita la carcassa de l'espectacle, el marc, diguem-ne, estètic, *que ha quedat bé, que bonic*.

Volem aplicar l'acolliment realista i afectuós, humà i cristià, amb dimensió evangelitzadora. Més encara: fer-hi un seguiment personal per introduir-los de manera progressiva i creativa en la vida sacramental i de pertinença a l'Església. I la caritat de Déu no les acaba de transformar... Cal la perseverança, la pregària, l'actitud afectuosa però potser intransigent...

4. L'acolliment no significa l'espectacle, és a dir, l'escenari de flors i llums, i de música. I, encara, llavors, cobrar-s'ho. Hi ha qui ho justifica: *No ho demanen? Doncs, oferim-ho. Com que costa diners, s'ha de pagar. Doncs, que ho paguin.*

Vegem la contradicció. És allò d'encendre un ciri a Déu i un altre al dimoni. Si volem tenir la caritat pastoral, és a dir, l'estil de Jesucrist, aquest comporta un marc de senzillesa i noblesa que ens agermana, que no fa discriminació de persones. *El voler tenir és prepotència, fer-se diferent.* D'altra banda, una celebració particular no és pas més que el gran dia de Pasqua o la mateixa missa dominical.

5. Algunes de les nostres esglésies –llegiu alguns preveres– no entenen aquests plantejaments o no els volen entendre. Estan com empresonats per

critèris no evangèlics. Llavors, en la comunió eclesial, com ens ajudem els germans preveres? Les normatives diocesanes o interdiocesanes hi poden ajudar. Però aquí també la caritat pastoral de cadascú hi té el seu paper. Les reunions en l'arxiprestat, en un o altre debat, la conversa particular... Encara, els consells pastorals parroquial i arxiprestal. Sí, parlar-ne. I les coses s'han de saber concretes. Si no, tot queda en les suposicions o sospites.

6. La formació. La lectura tranquil·la dels llibres litúrgics en les seves introduccions ens ajudarà molt a sensibilitzar-nos i a formar-nos. Després, el comentari adjunt. En els rituals hi ha capítols dedicats a l'acolliment de les persones i com ha de ser el marc de la celebració. Hi ha qui dóna per suposat que ja coneix aquestes pàgines i probablement no les ha llegides mai.

Els adolescents i els sacraments

ANTONI DEULOFEU, vicari de Santa Maria del Taulat. Barcelona

En Fèlix fa segon de BUP. Això vol dir 83 exàmens i 32 treballs. La paraula del fracàs es diu *suspendre*, la meta, *aprovar*, i l'èxit, *treure bones notes*. Els seus pares es van conèixer en un *cau*. Allà postulaven un món *lliure, pacífic i just*. Allà van viure l'experiència que Déu hi podia ser, però que viure'l dins l'Església era fugir del tren de la història, que avan-

çava vers *la llibertat, la pau i la justícia*... Allà els hi va semblar que ser catòlic era l'estreta mesura d'una òptica coixa, absurda i totalitària, contrària a l'autonomia i la llibertat de la persona...

Ara els pares d'en Fèlix són *silenci religiós i silenci ideològic, convivència tensa*, i fan del treball una obli-

gació omnipresent que conforma i dirigeix tot el tarannà de la família...

En Fèlix no fa preguntes, perquè creu que la pregunta és un absurd maldecap, un esglaó previ a la depressió. Viu molt centrat en ell mateix i escolta els dictats dels seus sentiments. Assistí a la catequesi de confirmació amb un silenci dòcil i un sentit amical envers els altres. I va viure la celebració de la seva confirmació sense conèixer la raó del sagrament, perquè mai no s'ha preguntat per la salvació, ni creu en aquestes preguntes, ni es mostra obert al misteri de la salvació...

Que en Fèlix és un bon xicot està fora de dubte, i que té el cor atent a propostes de voluntariat és evident. Però hi ha un mur *cultural-psicològic-sociològic* que el fa radicalment abstermi a la celebració de la fe... I jo, sense saber com enfilars una conversa amb ell sobre el tema, li he dit que Déu no solament hi és, sinó que li he engegat que les exigències del seu cor no quedaran assedegades fins que lliurement, sense coaccions i més enllà de codis morals, ell no visqui *l'amplitud i la profunditat de l'amor de Déu...*

Una mirada displicent d'en Fèlix m'ha censurat tanta filosofia i teologia, i m'ha dit obertament que *no li mengi el coco*.

—Ja és bo que em diguis que no et mengi el coco, perquè això vol dir que no te l'menjo, ja que si ho pretengués seria un rotund fracàs. Doncs mira, Fèlix, la meua experiència em diu que avui mateix l'eucaristia que he celebrat ha tingut com sempre l'habilitat

de despullar-me de mi i de fer-me entrar en l'Evangelí... «Que tots siguem u», deia Jesús, i jo ho he repetit no des del meu subjecte personal, sinó en nom d'un subjecte col·lectiu que em recorda que el món té cor i arrels comunes. Amic Fèlix, jo no sóc raó de mi mateix, ni mesura de mi mateix. Jo sóc més realment jo en aquesta assemblea universal que aquest matí ha viscut amb mi la fraternitat: 16 àvies, una dona amb el seu infant petit i un home cec amb el seu gos de companyia... Ja veus quin personal, però ells són testimonis d'un Crist que universalment es fa pa de vida eterna...

Fèlix, és possible que no entenguis quasi res del que et dic, i no perquè sigui intel·ligible, sinó perquè la raó no sempre és una eina per escrutar les coses que hom vol entendre i dominar; la raó també és *reconèixer... Reconèixer* el que realment és real, reconèixer presències i trobades que donen consistència a la vida.

Fèlix, i si la missa la visquessis amb la passió del que mira, admira i reconeix? I si en lloc de fixar-te en els protagonistes aparents, estiguessis obert a trobar el Protagonista, el Crucificat, el Ressuscitat, el Salvador...? Deixem que Déu sigui Déu, entrem en el misteri de la seva presència, i fugim d'aquest món tan subjectiu: la pluridictadura de molts *jos* que destrueixen l'ànima de l'univers i l'univers de cada ànima...

Per acabar, Fèlix, aquesta experiència no és objecte d'una lliçó més a aprendre. L'has de fer tu mateix. No et quedis quiet en la buidor d'una vida que viu i et porta com si tu no fossis res.

Els dilluns, preparem la missa del diumenge

GRUP DE LITÚRGIA DE CALAF, diòcesi de Vic

Ho hem començat aquest curs. No és pas que siguem massa gent (dos capellans, alguna religiosa i quatre o cinc laics/laiques). Uns quants som força assidus; d'altres hi vénen d'una manera més esporàdica; algú hi ha tret el nas algun dia i no ha tornat... Cada setmana s'anuncia al full parroquial, perquè no volem reduir-ho a un grup tancat.

Què fem?

Tot és molt simple. En primer lloc, llegim pausadament les lectures del diumenge següent. Vol ser una contemplació reposada de la Paraula de Déu. Al mateix temps, com que solem fer de lectors a les misses, ens serveix com a exercici pràctic de proclamació.

Després d'un silenci de reflexió personal, comencem a expressar allò que ha creat més ressò en el nostre interior. Intentem que no quedi només en un repetir versets de l'Esriptura; pretenem confrontar la Bona Nova de la Paraula de Déu amb aspectes de la vida que portem avui.

Aquesta primera part sol durar una mitja hora; però no estem pendents del rellotge, sinó que ens deixem portar per un ambient de serenor i calma, tan necessaris avui dia.

Sovint els mossens aprofiten reflexions que s'han fet per incloure-les en l'homilia del diumenge.

Acabat aquest intercanvi de vivència cristiana entorn de la Paraula, ens aturem a repassar les pregàries que ofereix el full *Missa Dominical*, tot preguntant-nos si les creiem prou encertades per a la nostra comunitat, si cal retocar-ne alguna, si cal afegir-ne o suprimir-ne...

I sempre ens queda un espai per comentar altres aspectes de la celebració del diumenge: els cants, la participació dels feligresos, els diferents serveis (lectors, animadors de cant, escolans...), sense pretensions de resoldre en un dia els problemes que veiem, confiant, més aviat, d'anar trobant petites respostes que ajudin a fer les celebracions més vives i joioses.

Què ha suposat aquest temps d'experiència?

Creiem que és prou positiu això que hem començat a fer, i n'estem contents per diverses raons:

Tenir un espai on ressoni pausadament la Paraula de Déu, en un ambient adequat per meditar-la i compartir la reflexió.

Sovint surten aspectes de formació bíblica, que tanta falta ens fa.

Compartir el ressò que la Paraula de Déu té en cadascun dels que ens trobem. Manifesta diferents experiències de fe i de vida cristiana, complementàries i enriquidores alhora.

Durant la setmana és habitual que tornin a venir a la ment algunes de les reflexions que hem fet el dilluns.

El diumenge, quan es proclama la Paraula de Déu, els textos sagrats ressonen dins nostre d'una altra manera, amb més plenitud.

Com podeu veure, no és res de l'altre món. Es tracta d'una experiència senzilla, que està a l'abast de tota comunitat. L'hem volguda explicar perquè n'estem contents i perquè creiem que pot animar d'altres a provar-ho.

La preparació baptismal a la Parròquia de la Sagrada Família de Barcelona

ANNA MARIA MARTÍNEZ, *laica*

La Parròquia m'ha demanat explicar una mica la meua experiència com a responsable de les reunions prebaptismals amb els pares que demanen el baptisme dels seus fills i filles.

Fa cinc anys se'm va proposar que em responsabilitzés d'aquestes reunions i amb tota la il·lusió vaig començar a preparar-les, seguint les orientacions proposades pel ritual i que són prou riques per donar vida no a una reunió d'hora i mitja que fem, sinó a moltes més.

El primer i segon any insistia molt, a través del diàleg, en les motivacions que havien portat els pares a batejar els seus fills. Em semblava que arribarien a comprendre millor la importància del sagrament i del seu compromís, si s'adonaven que sovint la decisió de celebrar-lo la prenen per costum, habitualment amb bona voluntat, però sense cap idea de compromís seriós i de vida, si més no la majoria. Creien en un Déu llunyà, sense gaire interès per conèixer-lo ni donar-lo a conèixer als seus fills i fi-

lles. Alguns actuaven obligats per la tradició familiar.

Jo cercava, a través d'aquestes reflexions, arribar junts a una consciència i preparació directa més participativa i viva de la celebració.

Segons anava el desenvolupament del diàleg i les preguntes que sortien, aprofitava per fer una catequesi sobre l'amor del Pare i la persona de Jesús.

A mesura que ha passat el temps, observo que els pares ja no se senten tan obligats per la tradició familiar. La decisió de batejar sembla ser més personal, encara que la mandra i les preocupacions de la vida els portin a no interessar-se per una participació més directa en la vida de l'Església i a oblidar el seu compromís. Per això, darre-rament, poso més l'interès no en les motivacions, sinó en la preparació d'una celebració conscient, en la comprensió del significat de cada una de les parts i de cada símbol utilitzat, i en la relació de compromís amb Déu, com a fills i filles seus, dins d'una comunitat concreta.

Junts escollim les lectures que ells mateixos proclamaran en la celebració, així com les pregàries dels fidels, extre-tes del ritual, a les quals afegeixen algu-nes més personals. Pocs s'animen a ex-pressar la seva pregària amb el cant.

Com a resum final puc dir que en aquests cinc anys d'experiència he constatat:

–que predomina la idea i la imatge d'una Església que exigeix;

–la manca de consciència de ser ells mateixos Església viva, part de la gran família dels fills i filles de Déu;

–la creença en un Déu Pare que comprèn i estima, així com escoltar textos bíblics que expressin l'amor de Déu als homes, és una font de joia, pau i seguretat. A vegades, però, només és conformisme;

–els costa molt donar part del seu temps per a la preparació;

–el que més els arriba és sentir-se acollits, i també la possibilitat de dià- leg.

Personalment m'ha representat una gran riquesa d'experiències i de refle- xions, i també un interrogant constant sobre la meua pròpia vida i el meu compromís com a batejada.

Per això dono gràcies contínu- ament d'aquesta oportunitat, i constitu- eix el meu al·licient quan a vegades arribo molt cansada al cap de setmana i em fa mandra, també, anar a una reu- nió a les 9 de la nit...

Una pedagogia de l'Eucaristia

JOSEP MANUEL VALLEJO, caputxí. Arenys de Mar

L'Eucaristia cristiana, tot i els importants elements de novetat, arrela en la cultura i la religió jueves. Jesús instituí l'eucaristia al bell mig d'un àpat ritual solemne en companyia dels apòstols, poc abans de la seva mort. Els evangelis sinòptics l'identifiquen amb la celebració del sopar pasqual jueu. Per això, en proposar-nos una catequesi que introduueixi al misteri de l'eucaristia, ens sembla de gran interès entrar en l'ambient, els ritus i els símbols de la Pasqua jueva tal com se celebrava en temps de Jesús.

La dinàmica, que s'adreça a adults o joves grans, està pensada per a tot un dia o una tarda-nit, amb el punt focal al vespre, en la celebració del sopar pasqual jueu.

Sigui com sigui l'horari, és desitjable el fet de dinar junts. Cal tenir-hi cura de la benedicció de taula i de l'ambient de germanor que ja ens situen en context eucarístic. L'esquema de la trobada pot ser el següent:

1) Una primera xerrada d'introducció als textos del NT que fan referència a l'eucaristia.

2) Temps de silenci i reflexió personal.

3) Una segona xerrada d'introducció al Sèder pasqual.

4) Celebració del sopar pasqual segons el ritual (1) del temps de Jesús.

5) Comentari, a partir dels símbols viscuts, dels elements de l'eucaristia que estan en continuïtat amb la Pasqua jueva (memorial i benediccions) i els que representen clara novetat (significat del pa i del vi).

1. Primera xerrada

Es fa una introducció a partir dels textos eucarístics del NT remarcant els diversos aspectes: ambient d'àpat fraterno i caritat mútua (1 Co 11,17-34); memorial de la mort-resurrecció del Senyor (1 Co 11,25-26; Lc 22,19); Nova Aliança (Lc 22,20 i Jr 31,31-34; Mt 26,28 i Ex 24,4-8); atmosfera d'acció de gràcies...

Es podria subratllar les diferències significatives entre les versions de la institució de l'eucaristia (Mc 14,12-26 o Mt 26,17-30 amb Lc 22,7-20 o 1 Co 11,23-26) o comentar el Rentament de peus (Jn 13) o la Multiplicació dels pans i el Discurs del Pa de Vida de Jn 6.

Es pot fer també referència al Banquet Escatològic d'Is 25,6-9 (Ap 19,9), al Banquet de la Saviesa de Pr 9,1-6 (Is 55,1-4) i als àpats de Jesús amb els pecadors com a signe i tast de la presència del Regne (Lc 14,15-24). Això es podria il·lustrar amb alguna icona

com la de la Trinitat d'A. Rubl'ov o altres adients (Giotto, mosaics de Ravenna, escenes de les catacombres...).

Els textos d'aparicions del Ressuscitat —el dels deixebles d'Emaús (Lc 24,13-35) on reconeixen el Senyor en partir el pa, i el de Jn 21, on Jesús vora el llac convida a esmorzar els deixebles— contenen clares referències eucarístiques i transparenten la vida litúrgica i la catequesi de les comunitats primitives. Per això podrien ser una preciosa porta per introduir a la nostra eucaristia ressaltant-hi la presència viva i misteriosa del Ressuscitat.

2. Silenci

En el temps de silenci, mitja o una hora, es pot llegir pausadament i interioritzar *algun* d'aquests fragments bíblics. Segons les edats i l'hàbit d'oració es poden acompanyar d'alguna pregunta.

3. Segona trobada

Per introduir al sopar pasqual, es pot llegir i comentar Ex 12,1-14. S'ha d'explicar el ritual i el significat dels símbols: herbes amargues, pa àzim, copes de vi, l'anyell... S'han d'assajar els diversos cants i repartir els lectors. Si se sap alguna dansa jueva pot ser una excel·lent manera de començar la celebració.

Explicació:

La Pasqua jueva se celebrava en el context d'un encontre festiu per les cases que aplegava tota la família. Era una gran festa d'acció de gràcies pels

dons de la Creació i, sobretot, per la gran gesta del Senyor en alliberar el poble de l'esclavatge d'Egipte. La cerimònia s'iniciava amb la *Haggadà*, relat en forma de diàleg de les accions de Déu a favor del seu poble; incloïa un sopar solemne on es menjava l'anyell pasqual i, havent sopat, es conclouïa amb l'acció de gràcies i el cant dels himnes del *Hallel*.

El *vi*, signe per excel·lència de festa i de joia, poc freqüent en els àpats ordinaris, aquesta nit era omnipresent. Es menjaven *herbes amargues* per significar l'amarguesa dels anys d'esclavatge, i *pa àzim* (sense llevat) en record de les presses de la fugida d'Egipte que no deixaren fermentar la pasta (Ex 12,8). L'element central el constituïa l'*anyell* cuit a la brasa, evocació d'aquell altre anyell amb la sang del qual s'havien pintat els muntants i la llinda de les cases (Ex 12,7) (2).

La Pasqua és un *memorial* de la gesta salvífica del Senyor, no un simple record del passat sinó una actualització en el present —«...cadascú ha de considerar com si avui sortíssim d'Egipte...» (cf. Dt 5,2-3)— i una projecció cap a l'alliberament que experimentarà Israel amb la irrupció futura del Messies. Perquè, segons la tradició, aquesta havia d'esdevenir per Pasqua.

Aquesta nit és plena de *benediccions*: «...Beneït siguis Tu Senyor, Déu nostre, Rei de l'univers...», pel fruit de la vinya, pel pa de la terra, per la vida, pels manaments, per les festes, per l'alliberament d'Egipte... Beneir Déu a l'AT significa confessar, lloar, reconèixer, i comporta acció de gràcies i

admiració per la generositat divina.

Un ritu important és la *fracció del pa*. En iniciar-se l'àpat, el pare de família pren el pa, recita la benedicció, el parteix amb les mans i el distribueix als comensals, significant així que són una sola cosa participant en un mateix corrent de vida que ve de Déu.

A taula, cada comensal té la seva *copa de vi* que aixeca a manera de brindis cada cop que es beneeix Déu. Quatre són les copes beneïdes, de les quals la més important és la tercera, la copa de l'acció de gràcies, després de sopar. Aquí cal situar, segons els sinòptics, les paraules de Jesús sobre el calze al darrer sopar (Lc 22,20a). Aquí la copa és *única* i es dona a beure als apòstols com a signe de compartició del mateix destí de Jesús (1Co 10,16) i com a segell de la Nova Aliança en la seva sang (Lc 22,20b).

Preparatius

La taula, ben engalanada, amb plats i copes per a cadascú. Al mig, dues safates amb pa àzim i altres amb enciam i api (herbes amargues), un bol amb aigua salada i gerres de vi abundant. S'han de disposar diversos pots amb la salsa *harosseth* (poma ratllada, ametlles triturades, canyella i vi dolç) per mullar-hi les herbes. L'anyell s'ha de fer a la brasa i es porta a taula quan comença pròpiament el sopar després de la segona copa i les benediccions sobre el pa i les herbes.

4. Celebració del Sèder pasqual

Segons el ritual citat a la nota 1.

5. Comentari després del sopar

L'eucaristia cristiana en relació amb la litúrgia jueva manté certs elements de continuïtat i uns altres de clara novetat que a continuació s'expliquen.

Continuïtat

El conjunt de les benediccions de l'eucaristia se situa en la mateixa línia que en la litúrgia jueva, és a dir, en la de lloar, agrair, magnificar Déu per les meravelles que ha obrat per nosaltres en la Creació i Salvació. Igual que en el sopar jueu, Jesús «*digué la benedicció*» (Mt 26,26; Mc 14,22) i «*euja-ristesas*», és a dir, «*donar gràcies*» (Mt 26,27; Mc 14,23; Lc 22,19; 1Co 11,24). La nostra eucaristia, tota ella, és una gran acció de gràcies pel gran do que Déu ha fet a la humanitat: Jesucrist (cf. pregària eucarística II).

També, en el mateix sentit que el sopar pasqual jueu, l'eucaristia és un memorial, és a dir, una actualització present d'un esdeveniment passat que es projecta cap a l'acompliment futur: la mort i resurrecció de Jesucrist. Tal com ho proclamem a la missa: «*Anunciem la vostra mort* (passat), *proclameu la vostra resurrecció* (present), *esperem el vostre retorn* (futur)». Perquè, com diu sant Pau: «*Cada vegada que mengeu aquest pa i beveu aquesta copa anuncieu la mort del Senyor fins que ell vingui*» (1Co 11,26). En realitzar el memorial de l'esdeveniment, «*la comunitat s'apropia el seu sentit i avança cap al seu propi futur*» (3), assimilant la vida i la donació del Senyor Ressuscitat i transformant-se, a poc a poc, en Ell.

La principal novetat que introdueix Jesús, la trobem en el diferent sentit que dóna al pa i al vi a partir dels seus gestos i paraules. A l'eucaristia la benedicció i fracció del pa que inauguraven el sopar jueu i la copa de l'acció de gràcies després de sopar s'ajunten amb un canvi de significat important.

1. El pa

El pa en la nostra cultura mediterrània és l'aliment bàsic. En el sopar jueu la fracció i repartició del pa, per part del pare de família, és un gest de donació que fa participar als comensals de la benedicció pronunciada.

Però Jesús, al darrer sopar, acompanya aquest gest amb paraules significatives: «*Preneu, mengeu; això és el meu cos*» (Mt-Mc); «*Això és el meu cos que s'entrega per vosaltres*» (Lc-1Co). Què signifiquen aquestes paraules?

El cos per a un semita és tot l'home en tant que es relaciona amb el cosmos i amb els altres. Per tant, *menjar el cos* de Jesús seria assimilar les seves relacions, les seves actituds, en definitiva, la seva donació. Lc i 1Co ho especifiquen molt clarament: «*el meu cos que s'entrega*», i hi afegeixen: «*Per vosaltres*»; i aquí la preposició *per* (*uper* en grec) significa en favor vostre, pel vostre bé, per la vostra salut (4). L'evangelista de Joan és qui ho explica millor: «*Jo sóc el pa de la vida*» (Jn 6,35), és a dir, «*tot jo m'entrego com a aliment perquè vosaltres visqueu*».

El vi és la beguda festiva per excel·lència, signe d'alegria i de vitalitat. Beure vi plegats indica celebració, amistat, comunió... Per això ja a l'AT era símbol dels temps messiànics: «*En aquesta muntanya, el Senyor de l'univers prepararà per a tots els pobles un banquet de plats gustosos i vins selectes i clarificats*» (Is 25,6). I les diverses copes de vi del sopar pasqual volen expressar, a manera de brindis, la joia de la salvació (cf. Sl 116,13).

En aquest ambient de clar color escatològic —«*Ja no beuré d'aquest fruit de la vinya fins al dia que begui vi nou amb vosaltres en el Regne del meu Pare*» (Mt 26,29)— Jesús introdueix unes modificacions importants. D'entrada, ofereix la seva copa als deixebles, després de pronunciar l'acció de gràcies, perquè en beguin tots. Quin significat té aquest gest de donació? Doncs fer participar d'un do de benedicció, d'un do salutífer. Es regala als comensals un vi, el de Jesús, símbol i penyora de salut escatològica.

I quin significat té el gest de beure el calze? Mirem alguns textos que poden ser il·luminadors. A Mateu, quan els deixebles demanen a Jesús de seure a la seva dreta i a la seva esquerra en el seu Regne, el Mestre respon: «*Podeu beure el calze que jo beuré i ser batejats amb el baptisme amb què jo seré batejat?*», fent clara referència a la seva mort en creu. I, a Getsemaní, Jesús diu: «*Abba, tot t'és possible, aparta de mi aquesta copa*» (Mc 14,36). I, a la passió segons sant Joan, quan Pere talla l'orella del criat del gran sacer-

dot, Jesús li diu: «Guarda l'espasa a la beina; no he de beure la copa que el Pare m'ha donat?». Per tant, el calze és la sort d'una persona, allò que li toca a la vida (cf, Sl 16,5). I beure el calze és compartir la sort, acceptar el destí, en aquest cas, la creu de Jesús. Com expressa molt bé sant Pau: «La copa de la benedicció que nosaltres beneïm, no és comunió amb la sang del Crist?» (1Co 10,16).

D'aquesta forma el símbol del vi apareix ambivalent, expressa una transmissió de benedicció i, al mateix temps, una participació en un destí dolorós, de la mateixa manera que el vi alegra i vivifica, i alhora és fort i aspre. Per això resulta un símbol molt ric per expressar la paradoxa del misteri pasqual de Jesús, misteri de dolor i joia, de Creu i Resurrecció.

En el fet d'unir la fracció i el repartiment del pa a l'ofertament i compartició del calze, la comunitat primitiva va copsar la seva íntima relació i els va entendre com a gestos de donació. «El pa i la copa són oferts com a aliments, com a menja salutífera i beguda exultant» (5). I aquest aliment és Jesús mateix en la seva entrega total, perquè tinguem vida i vida en abundància.

Notes

- (1) El podeu trobar traduït al català al núm. 9 de la revista *Recerca* editada pels Caputxins a Arenys de Mar.
- (2) Aquest ritu de pastors seminòmades, antiquíssim, prové dels antics àrabs. Amb la sang d'un anyell jove es pintaven els pals de la tenda per allunyar els poders malèfics del dimoni del desert, l'exterminador (cf. R. de Vaux, *Les sacrifices de l'Ancien Testament*, Gabaldà, París 1964, pàg. 12).
- (3) X. Léon Dufour, *La Fracción del Pan*, Cristiandad, 1983, pàg. 145.
- (4) *Ibid.* pàg. 162.
- (5) H. Schürmann, «¿Cómo entendió y vivió Jesús su muerte?», *Sígueme*, 1982, pàg. 89.

Bibliografia

- Una bona i senzilla introducció a l'eucaristia la tenim a P. JOUNEL: *La Missa ahir i avui*, Herder, 1988.
- També a R. CABIÉ: «La Missa senzillament», *Dossiers CPL*, núm. 63, Barcelona, 1994.
- I si es vol aprofundir més, és molt completa la col·laboració de J. ALDAZÁBAL, *Eucaristia*, a D. BOROBIO i AUTORS DIVERSOS, «La Celebración en la Iglesia II», *Sígueme*, 1990, pàg. 181-436.

Els CPM: centres de preparació al matrimoni

ENRIC CUSÍ i MONTSERRAT BOLDÚ,
antics responsables diocesans dels CPM. Barcelona

En les trobades que fem amb les parelles que demanen casar-se per l'Església, per preparar-les per rebre el sagrament del matrimoni, ens trobem amb situacions ambigües que, si més no, demostren un allunyament i una indiferència de la joventut respecte a l'Església. De fet, la majoria de parelles, el que volen és casar-se en una església, o bé perquè consideren que és més bonic i que la cerimònia és més digne que fer-ho en un jutjat, o bé per tradició familiar i per evitar problemes o disgustos dels pares, o perquè socialment encara és la manera més normal i solemne de fer-ho.

De fet no els significa cap més compromís que el propi, entre ells, de compartir les seves vides i fer parella. Aquesta és la il·lusió que tenen, ja que creuen que s'estimen i que poden ser feliços compartint les seves il·lusions, les seves vides. Fins i tot, n'hi ha que tenen una mena de sentit religiós, que si no ho fessin en una església i no els casés un sacerdot, els semblaria que no són prou ben casats, però el fet de casar-se en una església no els representa cap lligam especial amb l'Església.

Malgrat que els considerem joves, ja no tenen el tarannà de la joventut. En general han viscut la seva vida, te-

nen les seves experiències i la mitjana d'edat de les parelles va en augment. Avui es podria avaluar la mitjana d'edat al voltant dels trenta anys.

Evidentment, la paraula *sagrament* o no l'han sentida mai, o els sona molt lluny, si han anat en un col·legi religiós, el qual no sempre els recorda moments agradables ni idees de vida aclaridores. Certament, és difícil trobar algú que en tingui una idea aproximada del que significa, o que la relacioni amb el matrimoni i les seves vides; amb Jesús i l'Evangelí.

Davant d'aquesta situació que, òbviament, en cada cas pot ser diferent en matisos i apreciacions, però que representa una realitat majoritària, es pot reaccionar i actuar de distintes maneres, malgrat que en tots els casos els resultats puguin ser més que dubtosos, o si més no, incerts.

Després de més de trenta anys d'experiència, amb tot el que comporta de preocupació, treball, reflexió, aprofundiment i diàleg, el CPM, ara per ara, continua fent èmfasi en l'actitud d'acolliment, d'obertura, de diàleg, seguint un estil que ens sembla que és evangèlic i, per tant, evangelitzador, que és l'últim objectiu que té.

Però, tot i això, cal que els matrimonis que vulguin dedicar-se a la pastoral prematrimonial es preparin seriosament. Que reflexionin, amb una actitud autocrítica, sobre els temes que són bàsics en les trobades dels diàlegs entre promesos. Aquestes reflexions comporten una revisió personal i de parella, per assumir la realitat viscuda amb esperit de conversió i amb voluntat de rectificar i, així, créixer en l'amor i en la fe seguint l'esperit de Jesús en l'evangeli. Això es fa en grups de matrimonis perquè creiem que el diàleg i la posada en comú, dins un grup amb objectius semblants, sempre és enriquidor i és la manera d'ajudar-nos a mantenir l'esperit per créixer en l'amor i en la fe, mantenint-nos oberts als altres, assumint les pròpies limitacions, malgrat la voluntat de rectificar i créixer.

Aquesta preparació que s'inicia amb una revisió personal, continua amb un estudi més teòric de cada tema en els aspectes psicològics i sociològics de la realitat de la vida de parella en la societat en què vivim, sempre tenint en compte l'actitud evangèlica i amb la voluntat d'aprofundir en el missatge de Jesús.

Un cop acabada la preparació, cal que segueixin una formació permanent, per ser capaços d'evolucionar, créixer i estar atents als signes dels temps, per copsar l'esperit que ens ve a través dels altres i que rebrem si estem oberts a l'acolliment i al diàleg. Per tant, cal que siguin actius en el seu món, creguin en la parella i vulguin seguir Jesús de Natzaret, com a creador de vida autèntica i salvador de l'home.

Amb aquesta preparació, que mai no serà exhaustiva, i amb una disposició i actitud de servei, de reflexió, de diàleg i recerca, que mai no haurà de ser paternalista ni posseïdora de la veritat absoluta, hauran d'aprendre a fer de moderadors dels diàlegs entre els promesos amb l'objectiu clar de crear un àmbit on aquests, amb llibertat, també puguin ser autocrítics dels seus propis plantejaments de vida i de parella per intuir la vertadera vida segons Jesús de Natzaret.

Per això, en cada tema i en cada trobada s'intenta, amb preguntes idònies, promoure un diàleg entre els promesos que, basant-se, sempre que es pugui, en les seves experiències i vivències, puguin reflexionar sobre les diverses maneres i actituds de viure un mateix fet de vida i, així, puguin valorar i matisar les distintes actituds de cada u; que mitjançant el diàleg i la discussió del tema intueixin que en el fons hi ha dues maneres, dues actituds ben diferenciades de vida:

– O bé s'està obert a l'altre, acollint-lo i acceptant-lo tal com és, respectant-lo amb afecte, valorant-lo, donant-li seguretat i assumint la seva llibertat com a persona, cosa que seria l'actitud de perdó, de justícia, d'entrega, d'amor i d'autèntica vida;

– O bé ens servim de l'altre per cobrir les nostres necessitats, per alimentar el nostre egocentrisme, reduint l'altre en objecte desitjable per assolir la nostra individual realització personal, portats pel nostre egoisme. Això seria l'actitud de competència, de poder, de possessió, de voler sempre més i el millor, ara i aquí.

Entre aquestes dues actituds, òbviament, existeixen totes les combinacions inimaginables, però s'intenta que siguin conscients que en cada moment, de fet, tendim a col·locar-nos en un extrem o en un altre, i que cada u ha de decidir d'obrir-se a l'altre o tancar-se en ell mateix. Aquesta disjuntiva tant es viu entre la parella com amb relació als fills o amb relació al proïsme i la societat, però cada u, lliurement, ha de triar quina actitud adopta, conscient del que comporta l'una o l'altra.

És evident que després d'aquestes reflexions i diàlegs van descobrint la seva complexitat, les ambigüitats que tots vivim, les contradiccions espontànies de l'inconscient, les possibles i reals dificultats que comporta la convivència, però també la importància de les actituds de diàleg dins la parella i la força de voluntat de rectificar i relativitzar els impulsos espontanis que ens fan moure, portats per l'egocentrisme innat en l'home, que viu en una societat insegura i submergit en pors de tota mena, però dominat per la por de perdre.

Després d'assumir la realitat contradictòria i misteriosa de l'home i la vida, s'intenta una reflexió seriosa sobre el que Jesús proposa a través de les paràboles de l'evangeli, com ara actituds de perdó, de justícia, d'amor, de pau i llibertat. S'inicia una reflexió sobre el concepte que Jesús té de Déu pare, i la seva relació amb la nostra vida; el sentit de la salvació de l'home i l'actitud evangèlica, com a autèntica vida humana.

Aquestes reflexions, en un diàleg obert i lliure, comporten un esforç de

pensar, de matisar, de revisar coses, més o menys donades per sabudes, però segurament mai tractades a fons, ni compartides seriosament. És una manera nova de connectar amb una Església per la majoria desconeguda. Es la possibilitat de recuperar incertes inquietuds o descobrir-ne de noves; és una ocasió per desvetllar nous objectius per al seu projecte de parella, o que descobreixin i valorin noves actituds, més humanes, per viure en parella, per donar més sentit al compromís d'anar realitzant el seu projecte de parella i família, en un món on no viuen sols i en el qual tots ens necessitem d'una manera o altra.

Per fi, s'intenta que intueixin què pot ser la celebració del seu sagrament del matrimoni.

Si han captat l'actitud evangèlica de la vida, serà com una declaració pública davant la seva comunitat d'amics i d'Església, que ells creuen que aquesta actitud de vida és la vàlida i més humana; que Jesús tenia raó i és el Salvador de l'home; que, per tant, es comprometen a viure junts, construint el seu projecte de parella i família, amb goig i esforç per realitzar-lo amb l'esperit de Jesús, seguint el seu missatge, i que, malgrat les seves limitacions i ambigüitats, si estan oberts als altres, amb l'actitud d'amor que Jesús ens va ensenyar, seran signe de l'amor de Déu que viurà en ells, sempre que vulguin rectificar els seus espontanis egoïsmes amb actitud de conversió i de diàleg.

Aquest sentit o visió del sagrament del matrimoni caldrà reviuere'l dia a dia per mantenir-lo viu, amb tota la

gràcia que comporta voler créixer en l'amor i la fe.

És obvi reconèixer que els temes poden ser molts i més profunds, però no hi ha temps i, probablement, no és el moment més adequat per reflexionar i fer-ho amb una certa intensitat i eficiència. Per això insistim que com a mínim s'haurien de fer sis trobades, d'hora i mitja o dues, i que sempre que el grup de promesos doni de si i s'hagi cohesionat o, per amiat, o per afinitats d'interessos, puguin reprendre les trobades després de casats per continuar reflexionant seriosament sobre les pròpies vivències i els objectius de futur.

També és evident que cada grup de promesos, com de matrimonis moderadors, és diferent i que no totes les parròquies tenen els mateixos mitjans ni les mateixes possibilitats per fer aquesta tasca; per això el CPM creu que mantenint l'esperit de diàleg, d'acolliment i de reflexió, s'ha d'adaptar a les possibilitats i a les característiques de cada lloc, però sense oblidar l'objectiu últim ni els de cada tema, i fer l'esforç per assolir-los o per aproximar-s'hi al màxim.

El CPM, en els seus inicis, s'autodefinia com una tasca d'acompanyament dels nuvis en el seu camí d'amor i de fe. Les dificultats de temps i de mitjans fan que fàcilment es redueixi l'acompanyament a un mínim de tres trobades, cosa que no solament és reduir les possibilitats de reflexió i co-

municació, sinó que es perd tot l'esforç que s'ha fet per crear l'interès de les trobades, ja que normalment és en la tercera trobada quan el grup sobre, es cohesionava i entra de ple en la reflexió i el diàleg.

És a partir d'aquí que poden sorgir les inquietuds i l'interès per continuar les trobades un cop casats, cosa que ens sembla de gran importància i que hauríem de mirar, malgrat les dificultats i complicacions que representa donar un servei d'aquest tipus.

Per acabar aquesta curta i esquemàtica exposició faré una referència de futur, ja que la comprensió del significat del sagrament del matrimoni cada vegada serà més difícil, tan pel llenguatge com per la càrrega jurídica i la importància del fet social que té.

És curiós que sigui l'únic sagrament en què precisament els contractants són els ministres; que s'han de comprometre per a tota la vida, amb el que representa de problemàtic i de maduresa i que sigui el sagrament per al qual no s'exigeix, pràcticament, cap preparació seriosa. Sóc conscient que és un tema problemàtic i de difícil solució, ja que qüestiona moltes coses que fins avui encara són intocables, però si l'evolució de la vida i de la joventut segueix amb la intensitat que ho ha fet fins ara, penso que pot quedar com un acte purament social, una cerimònia possiblement pagana, i per tant, com a màxim, amb un sentit màgic. Avui en molts casos ja ho és.

La pastoral sacramental i els malalts

RAMON CARALT, claretià, capellà de l'Hospital de Bellvitge.
L'Hospitalet de Llobregat, Barcelona

1. Una Església que valora la qualitat de vida i estima els malalts

El Concili Provincial Tarraconense en diversos moments fa al·lusió als malalts i a les persones que es troben immerses en el món del sofriment. En el núm. 24, per exemple, presenta Jesús «fent el bé i guarint» com a signe del Regne. I afegeix: «*El Concili, doncs, convençut que l'Evangelí proclamat i viscut és font d'una nova qualitat de vida, també humanitzador i salvador, demana que l'activitat de la nostra Església i la de cada cristià manifestin aquesta Bona Notícia –talment com el bon samarità– donant suport i ajuda als adolorits i als malalts de tota mena, especialment als més desatesos, i sense oblidar els problemes específics de la gent gran*». Un cop dit això, es demana que l'Església manifesti de forma prioritària el seu amor als homes i dones sofrents, o que es troben a prop de la mort. Demana, també, a les delegacions diocesanes que ajudin a potenciar un voluntariat preparat i generós al servei dels malalts en llur domicili o dels que estan en els hospitals.

El núm. 72 parla explícitament dels sacraments, amb aquestes paraules:

«El Concili urgeix tots els fidels a assegurar que els malalts rebin l'atenció fraternal i personal que mereixen i que no els manqui, al moment oportú, la participació en els sacraments de l'Església...».

I, finalment, en el núm. 110 (amb paraules de la *Christifideles laici*, 54), demana que aquesta acció pastoral «*es realitzi a través d'un testimoniatge de vida amarat d'amor cristià*».

He citat tot això perquè tinguem en compte l'orientació del nostre Concili Provincial Tarraconense. Però ja fa molts anys, que hi va haver un altre Concili; aquell, ecumènic, que va despertar consciències avesades a praxis rutinàries, i va moure un gran enrenou renovador, en l'Església, talment l'esclatant albada de la Pentecosta. Tots coneixem els fruits d'aquell nou alè. Tant de bo que el nostre Concili Provincial sigui també font de renovació per a la nostra Església catalana.

2. Un missatge nou en un llibre antic

La pastoral envers els malalts necessita també una revisió i una renovació constants, en aquests tres àmbits: l'agent de pastoral, la situació real del malalt i els sacraments. Precisament

en parlar de *renovació*, tinc molt present un llibre que ha vingut a raure casualment a les meves mans⁽¹⁾. La meua primera reacció ha estat prescindir-ne: què em podia dir, avui, un llibre editat ara fa quaranta anys? Però he començat a fullejar-lo i hi he trobat un llenguatge crític i engrescador. Es tracta d'un volum gros, 328 pàgines, amb les ponències presentades en unes Jornades de Pastoral Sanitària. Era un moment en què l'empenta renovadora del Concili Vaticà II es feia sentir fortament en l'àmbit del món del dolor. Per això l'autor del pròleg reconeix: «*Aquest llibre apareix en un moment oportú, quan trenca l'albada prometedora en el sector de la pastoral de malalts. Es va desvetllant un interès cada cop més gran*».

Ara, doncs, voldria oferir una sèrie de reflexions, de caire pastoral, que he anat espigolant al llarg de la primera ponència, presentada pel llavors bisbe d'Almeria, Manuel Casares Hervàs:

El malalt té drets; nosaltres, obligacions

Ens cal treballar sempre sabent que hi és present l'Esperit del Senyor. Qualsevol cosa que fem en grup... realitza allò que diu l'Evangeli: «*On hi ha dos o més reunits en el meu nom, hi sóc jo*». I el Senyor és present entre nosaltres no per oferir-nos una mena de satisfacció íntima, particular... sinó per tal que els nostres desigs, els nostres esforços resultin més útils i eficaços en el moment que vivim.

El malalt és el centre de la nostra actuació pastoral. L'únic que té drets

és el malalt; els altres tenim obligacions en relació amb ell. Des del moment en què no es veu així, tothom va reclamant els seus drets... mentre els dels malalts resten ignorats.

Primera preocupació del malalt: la salut

Estem dedicats al malalt en cos i ànima. *El malalt té, només, una sola preocupació: la seva salut*. I tant el malalt com la família el que volen és retrobar la salut... El malalt no va a una clínica o a un hospital a convertir-se, ni a adquirir cultura, ni a obtenir nous coneixements humans; només li interessa la salut.

Adoneu-vos que a l'hora d'organitzar una acció pastoral, cal que siguem molt realistes, ja que si no, perillaria que estiguéssim projectant en el malalt les nostres pròpies preocupacions... I llavors la pastoral no resulta, la nostra acció no és eficaç; per què? Perquè no estem comptant amb allò que és essencial, és a dir, el *malalt*, que té per preocupació única i absoluta la *salut*.

Això no vol pas dir que el malalt estigui tancat totalment a qualsevol suggeriment sobre coses de l'ànima... Però no oblidem això de la *salut*, que és bàsic! *Qualsevol cosa que organitzem, sense tenir en compte aquesta primera aspiració del malalt, seria exactament com si volguéssim organitzar una determinada pastoral sense comptar amb Crist com a centre*. D'altra banda, això no és pas res de l'altre món; perquè fixem-nos que a l'Evangeli, els malalts, la gent s'acostaven a Crist a *buscar la salut...*: els

paralítics, tornar a caminar; els cecs, veure-hi, els leprosos, quedar nets, fins i tot les germanes de Llätzer fan avisar Jesús... perquè els seu germà no es mori... No penséssim, doncs, que nosaltres som més bons, i els malalts més dolents... perquè no es plantegen el fet religiós.

Fomentar la superstició? Un risc real

D'altra banda, adonem-nos que si el malalt i la família estan capficats per aquesta preocupació de la salut, qualsevol cosa que els oferim —en l'aspecte religiós— ho acceptaran com a mitjà per obtenir el guariment més de pressa... *Llavors ens trobarem que els sagraments poden adquirir un sentit màgic, com també l'oració, l'estampa o qualsevol recomanació espiritual.* Per experiència sabem quin tipus d'oracions i pràctiques han sorgit en els hospitals, i arreu, per fer que la salut del malalt millori...: llantietes, estampes, creus, medalles (la miraculosa!)... Sort que Déu no es posa de part d'ells, altrament el cos mèdic i els professionals de la salut es quedarien sense feina!

Per tant, no ens penséssim pas que la gent ja ha *reaccionat en cristià* perquè no hagi posat resistència a acceptar medalles, estampes o sagraments. Alerta! Em sembla que la cosa és més seriosa: la psicologia del malalt i familiars està profundament disposada a acceptar allò que és màgic en aquest moment per aconseguir allò que li interessa: *la salut. Revisem si la nostra actitud personal està col·laborant a una autèntica evangelització o a una autèntica superstició.*

L'hospital: descripció socioreligiosa (1976)

Qui passa avui pels hospitals? De fet, tothom. La raó és perquè la medicina es va socialitzant, i moltes de les necessitats que eren ateses a casa, ara són ateses pels centres sanitaris.

Una cosa és important: que ens adonem de la qualitat del *material* que està passant pels hospitals i hi passarà. Abans existien dos pols oposats: els rics i els miserables. Els rics anaven a bones clíniques. Els pobres eren acollits en hospitals de beneficència. Quedaven la classe mitjana-alta, la mitjana-mitjana i la mitjana-baixa. Els rics acceptaven coses religioses (però era difícil d'entaular diàleg). Els pobres no es resistien a res...

Ara, en canvi (no oblidem que aquesta anàlisi és del 1976), se'ns presenta un món nou, que es generalitza en tots els nostres centres, i ens deixa desconcertats. Per això cal una *nova pastoral de la salut!* Tot allò queda lluny... i ja no sabem què passava abans, però ens preocupa el que està passant avui. Posem un exemple: avui ens angoixa com l'Església es pot fer present en el món obrer, i aquests són els qui massivament es presenten en els centres estatals i a les clíniques particulars.

El món obrer no és descregut, però té un tarannà religiós molt característic. Crec que les vostres maneres habituals d'actuar com a religioses estan sent rebutjades. (L'allusió a les religioses és perquè les Jornades eren adreçades prioritàriament a elles.) Aquest

món obrer, doncs, és el que estem tractant en la seva immensa majoria, posat que no hi ha pas gaires religioses que estiguin treballant en sanatoris d'alta categoria econòmica... i és aquí on la religiosa pot trobar-se rebutjada (igual que el sacerdot o rector d'una parròquia de sector industrial)...

Aquesta gent anticlerical... no in-crèdula... però amb una *cultura religiosa baixa* envaeix els hospitals... amb una *seguretat* de trobar-hi la salut gràcies al progrés de la medicina... D'altra banda aquesta gent coneix els seus drets referents al respecte a la seva consciència i a la llibertat religiosa... i ja no té por de manifestar-se tal com és i sent, perquè sap que no li pot *passar res*.

No caiguéssim en els defectes d'una pastoral caduca!

A l'hora d'actuar, cal que tinguem present la realitat, i que no ens espan-ti! Podem tenir davant nostre un mi-ner, un emigrant que s'ha recorregut mig món, un tècnic..., i aneu a donar-li una medalla, una estampa, una reco-manació pietosa, o dir-li si es vol con-fessar!

El centre hospitalari mira de poder-lo enviar a casa com més aviat millor. El malalt també té ganes de marxar... Uns nou dies d'estada? Què voleu fer en nou dies? Obtenir una conversió? Fer una catequesi? Als agents de pas-toral entrats en anys, els costa molt de canviar de mentalitat i de *pràctiques*... Hem de ser comprensius amb ells, *pe-rò no caure en els defectes d'aquesta pastoral caduca*.

La pastoral del bon record

No es pot pas dir que hi hagi un equip de pastoral de la salut als hospi-tals, o a les parròquies, pel sol fet que la llei ho empari o la delegació l'hagi ofert a les parròquies...

La pastoral de la salut seria el conjunt de testimonis... de paraules i d'accions que ve a suscitar la fe del malalt i de tot el personal que l'envolta.

Jo diria que la pastoral que ens cal fer és *la pastoral del bon record*. Si ho aconseguim, haurem fet un magnífic servei a la fe. Que quan aquest malalt i aquestes famílies deixin l'hospital (o parlin entre ells a les parròquies), re-cordin que hi va haver una religiosa, una infermera, un mossèn o un metge cristià que van fer el possible com a tècnics, com a persones humanes i com a cristians, *perquè ell visqués*.

Com a resum de tot això, voldria remarcar la importància que té *abans de qualsevol signe religiós* saber entrar en la vida, en la realitat del malalt, i donar-li una resposta vàlida per a la seva aspiració fonamental: superar la malaltia, recuperar la salut perduda. I en els casos irreversibles, assumir amb pau, serenor i esperança la pròpia con-dició mortal.

3. La comunió amb el Crist ens prepara per situar-nos, d'una manera vàlida, al costat dels qui sofreixen

Ens hem fixat en el malalt i l'hem posat com a centre de la nostra activi-tat pastoral. Però, per què no mirar-nos a nosaltres mateixos i examinar les

motivacions que ens mouen a acostar-nos al malalt? Referent a això, no puc resistir-me de copiar un paràgraf preciós d'un autor potser no massa conegut entre nosaltres⁽²⁾: «*La capacitat de prendre part en el sofriment d'aquells que sofreixen, que estan malalts o atri-bolats i de compartir el seu pes, no et ve d'una simple filantropia humana, d'una compassió passatgera o del desig de ser benvist o elogiat pels altres: una compassió d'aquesta mena estaria destinada a desaparèixer ben aviat. Però és a través de la pregària perseverant, pura, sincera, que pots rebre aquests sentiments, com un do de Déu que et fa capaç només de perseverar en una tal comunió amb els més febles, sinó també d'avançar fins al punt de no poder ja viure sense ells i de no trobar repòs sinó en la conversió de les seves penes i dels seus sofriments. El secret d'aquest carisma està en la teva comunió amb el Crist, en la teva participació en la seva naturalesa i en les seves qualitats divines, de manera que és ell el qui de fet suscita en tu el voler i l'obrar...; així, portar la creu del Crist significa ja de per si prendre part a la creu dels homes, sense reserves, fins al final».*

Conclusió

Que ningú l'espanti el llenguatge del bisbe Manuel Casares, quan ens ha presentat sagraments i objectes reli-

giosos en perill de ser transformats en objectes supersticiosos... Ja sant Agustí preveia que hi hauria *mals pastors* que enganyarien la gent prometent-los que, pel sol fet d'haver-se convertit a Jesucrist, ja tot els aniria bé. Aquestes són les seves paraules: «*Tu dius: si vius piadosament com a cristià tindràs abundor de béns. I encara que no tinguis fills, n'engendraràs i et viuran tots i no se te'n morirà cap. Així edifiques? Mira què fas, on edifiques. Aquell que aixeques, l'aixeques sobre la sorra... Treu-lo de la sorra i posa'l sobre la roca*»⁽³⁾.

Ara, en arribar al final, m'adono que no he parlat específicament de cada un dels sagraments amb què el malalt rep reconfort al llarg de la seva malaltia. M'haig de resignar a quedar-me al llindar; he preferit, com Joan Baptista, preparar camins, abans d'emprendre el viatge; adobar la terra, abans de sembrar-hi la llavor.

Notes:

- (1) Diversos autors: *Pastoral sanitària*. PPC. Madrid, 1976 (pàg. 19-31).
- (2) Matta el Meskin: *Consells per a la pregària*. El Gra de Blat 83. Publicacions Abadia de Montserrat, 1990 (pàg. 56).
- (3) Sermó 46, 10-11: *Corpus Christianorum Latinorum*. Extret de Litúrgia de les Hores IV, pàg. 196-198.

La Pasqua Jove a la JARC

RAMON M. BOSCH, vicari de Piera, consiliari de la JARC de Barcelona

*«Gràcies a l'acció del Pare que ha ressuscitat el Fill, el món té futur,
la injustícia pot ser vençuda, el ser val més que el tenir.
Tothom és igual sota els ulls de Déu!
Ens veurem d'aquí a poc, doncs, per seguir plegats les petjades del Crist.»*

Així s'expressava la salutació del full d'inscripció a la Pasqua Jove de la JARC del Penedès-Anoia-Garraf (i uns bons amics del Vallès) d'enguany, de Dijous Sant al matí de Pasqua, a la casa de colònies de Penyafort (Pontons). Acció de gràcies per la resurrecció, la perspectiva d'un nou món que es vol obrir camí, seguiment de Jesucrist... paraules i experiències que obren a fer una primera afirmació: només hi ha una Pasqua, la de Nostre Senyor Jesucrist, renovada any rera any al si de l'Església. I és des d'aquesta convicció que té sentit parlar de Pasqua Jove al si d'un moviment eclesial.

Amb l'organització de la Pasqua Jove, el moviment se sent unit a cada comunitat que celebra el *Triduum*, però vol subratllar uns trets que li són propis, i que són la seva aportació a la dinàmica global de l'Església.

Una Pasqua al si del moviment

Des de fa una colla d'anys la JARC organitza aquesta Pasqua a la comarca. Enguany hi han participat uns qua-

ranta joves de manera estable, i s'hi ha afegit un altre grup en moments puntuals de la trobada.

El moviment vol ser un instrument aglutinador i dinamitzador del creixement integral del jove cristià. Les diverses accions, trobades i metodologies amb les quals el moviment realitza la seva tasca volen anar subratllant en diferents moments i etapes totes les dimensions que ha d'abraçar la militància. Intensificar d'una manera especial el *Triduum* pasqual posa de relleu quina és l'arrel i el sentit d'un moviment evangelitzador: estar empeltats en Jesucrist, a qui volem seguir... un Jesucrist que s'ha entregat fins a la mort, i que amb la seva resurrecció ha obert les portes a un Món Nou, al Regne, en el creixement del qual podem col·laborar (i som cridats a fer-ho) transformant la realitat, començant per la pròpia vida.

La Pasqua s'inicia el Dijous Sant a la nit després de participar en la celebració del Sant Sopar a les respectives parròquies: acolliment, sopar junts, un petit temps de convivència i la pregà-

ria de la nit encapçalen el *Triduum* a la casa de colònies.

El Divendres Sant mirem de relle- gir la pròpia vida, la vida dels joves, a l'ombra de la creu. Enguany ha ence- tat la reflexió el visionament de la pel- lícula «*Jesús de Montreal*», i un senzill fòrum al seu voltant.

A la tarda el camí de la creu: una reflexió enmig de la natura pels voltants de la casa de colònies... un camí amb aturades, que, com el camí de Jesús, ajudi a anar assumint les dimensions de creu que comporta la vida com a perso- nes i deixebles. Camí que culmina a la nit amb la celebració de la Passió del Senyor, presidida enguany pel bisbe auxiliar de la demarcació monsenyor Joan Enric Vives. A partir d'aquest mo- ment la Vetlla queda oberta durant la nit per a aquelles persones que volen fer del silenci i de la nit un moment de con- templació de la creu, de trobada amb si mateixos i amb Jesucrist, o tan sols una necessària frenada en el ritme quotidià.

El dissabte al matí, a través dels tallers, intentem començar a esbrinar la victòria de la resurrecció que s'ama- gava darrera el fracàs de la creu. Els tallers han estat uns espais de reflexió i formació a través de les lectures que han de ser proclamades a la Vetlla Pas- qual. La seva preparació absorbeix la tarda: el lloc de la celebració, la músi- ca, els diferents gestos que reviu la Pasqua... tot cal que estigui a punt per fer de la Vetlla una autèntica *Festa Ma- jor* del Poble de Déu.

Prop de la mitja nit, enguany una mica més d'hora, comença a espurne-

jar el foc nou: la Pasqua Jove permet una celebració tranquil·la, joiosa i par- ticipada, on cadascú pugui aportar la seva experiència creient, o bé amarar- se de l'experiència d'altri.

Després la nit esclata en festa... per a alguns cant i dansa, per a altres *fiesta de la son*.

Al matí una breu pregària, la menys joiosa neteja de la casa, i el retorn a cada poble i cada llar per continuar la celebració amb les persones que retro- bem.

Una Pasqua amb joves

a) La pedagogia de les celebra- cions. No pas poques vegades s'ha qüestionat, i hem qüestionat, la valide- sa de les pasqües joves, i certament tota opinió sincera té la seva licitud. El sen- tit, però, cal trobar-lo al si de la tasca del moviment: la finalitat que li és pròpia no és fer una llista d'associats que jus- tifiquin en si mateix la seva existència, sinó fer procés amb aquells joves que se senten interpel·lats pel moviment. Un procés que vol desembocar en uns mi- litants adults que, tenint com a referèn- cia el moviment i l'Església local, do- nin un testimoni de la seva fe allà on es trobin, i puguin respondre amb autenti- citat a la crida de Jesucrist a col·laborar en la tasca del Regne.

Aquesta maduresa també es verifi- ca en la celebració de la seva fe: la Pasqua Jove és un bon instrument (cer- tament no exclusiu de cap altre) per educar en molts aspectes que altres maneres de celebrar-la donen per des- comptat.

b) *A la recerca d'experiències.* De les poques característiques que podem atribuir com a comunes als joves d'avui, en destaca la recerca d'experiències, algunes d'aquestes, malauradament, molt destructives. Per què no oferir un cap de setmana amb unes experiències que tenen com a punt de partida la fe:

– una convivència propiciada pel fet de ser moviment d'Església;

– una Vetlla motivada per la creu de Jesucrist;

– una presència musical que ens obre a Déu;

– una *petita massificació de cap de setmana* que, lluny d'alienar-nos, fa créixer l'amistat i el sentit de pertinença al Crist.

Una Pasqua amb Quaresma i cinquantena

La Pasqua Jove no està exempta, però, de les seves febleses: m'agradaria esmentar-ne una que potser hem patit. Com totes les eines pedagògiques, no pot ser aïllada del seu procés educatiu. La Pasqua necessita unes etapes de preparació (no sols organització, element que val la pena agrair a les persones que hi han dedicat grans esforços). També

aquells que hi són convidats necessiten uns previs: haver aprofundit en l'experiència de celebrar, de pregar, de reflexionar... Totes les coses necessiten una deguda dosificació, i un moment especialment intens com ho és la Pasqua no n'és excepció. Cal que cadascú sàpiga què és i què trobarà a la Pasqua abans de participar-hi, per tal d'aprofitar-ne tota la riquesa... La sorpresa cal deixar-la al Crist i al que Ell vulgui propiciar en cadascú.

Alhora la Pasqua demana una continuïtat en la descoberta que ha fet cada participant: cal trobar els mitjans pels quals repercuteixi en la seva vida, en el moviment, en el seu grup de revisió de vida, en la comunitat parroquial a la qual pertany...

Aquesta és l'experiència que crec que puc compartir d'aquest esdeveniment que resumim sota el nom de Pasqua Jove. Com a experiència ben segur que no està lliure de parcialitat. Però també vol ser una invitació a valorar totes les eines i els esforços que es duen a terme des dels grups i des de la JARC al si de les nostres comarques... Una valoració en el que té de positiu i de marc de creixement per als qui en formen part. I subratllant especialment aquest moment de la Pasqua que ens recorda l'arrel i la finalitat de tota la tasca que es duu a terme.

Unes reflexions al voltant de la pastoral urbana

Departament del CEP de Pastoral Urbana

Des de fa anys existeix al CEP un seminari de Pastoral Urbana. Hem d'entendre aquest títol no pas en dimensió territorial (grans ciutats) sinó en dimensió personal: dels ciutadans. La raó és que els iniciadors del seminari, fonamentalment de Barcelona, comprovarem que, cada vegada més, els barcelonesos marxaven els caps de setmana i els mesos d'estiu a altres poblacions de fora la diòcesi. Això demanava reflexionar, conjuntament amb els responsables eclesials d'aquests llocs, les respostes pastorals que s'havien de donar. El seminari és un bon exemple de coordinació interdiocesana, analitza un fet que demostra que Catalunya és una unitat pastoral, i és una realitat que prepara, a nivell de base, la seva consolidació jurídica. Consolidació repetidament demanada en el Concili de la Tarraconense. Tot plegat ens fa veure el CEP com un lloc molt apte i necessari per a aquesta reflexió interdiocesana. Actualment formem el seminari preveres de Barcelona, Girona i Vic. Hi trobem a faltar laics, però no hi ha forma de lligar els horaris. Les reflexions que segueixen ens han enriquit molt a tots els components, i les publiquem perquè ens ha semblat que podrien ser útils a altres persones. Som, però, molt conscients que és difícil que quedi reflectida la vivor de la comunicació personal; per això aquestes ratlles també són una crida, a les persones interessades, a participar de les nostres converses. Seran benvingudes.

El seminari de Pastoral Urbana aplega un grup de preveres propers a aquesta sensibilitat. El fil conductor de les reunions ha estat el Concili Provincial de les diòcesis amb seu a Catalunya. Tant pel que fa al seguiment de les sessions –tots sintonitzàvem amb els *interludis conciliaris* que anava oferint en Salvador Cardús a través de l'*Avui*–, com per la informació directa d'un company participant en les sessions del Concili.

Tanmateix, partim de l'experiència pastoral a parròquies de ciutat i de poblacions mitjanes. I anem afinant la nostra sintonia amb un dels principals objectius del Concili: «*fer arribar l'anunci de la Bona Nova fidelment, de manera entenedora als homes i dones del nostre temps*».

Ens hem posat a caminar junts en la nostra trobada mensual, reflexionant sobre l'evangelització, avui, i els reptes per a les nostres comunitats. Ho hem fet a partir del pòrtic dels treballs del Concili *L'anunci de l'Evangeli a la nostra societat*, que ve a reflectir diàfanament un esperit esperançador de renovació per les comunitats cristianes: «*Sentim el goig i la responsabilitat de fer arribar el missatge de Jesucrist a tot el país, integrat per persones i grups molt diversos, que tenen actituds i nivells ben diferents de fe i de cultura*». Ens hem mogut amb l'ànim d'anar posant sobre la taula les nostres apreciacions i parers i d'ajudar-nos a compartir la recepció del Concili.

Tenim la sort de sintonitzar força amb les idees i l'esperit del Concili

Provincial. La declaració d'intencions, aprovada per assemblea, ens ha guanyat l'adhesió crítica per la predisposició a fressar camins de recepció en les nostres comunitats. Segurament que aquest pòrtic és una de les *nove-tats* més encoratjadores dels treballs conciliaris.

Les constatacions sobre el caràcter secular i plural de la societat catalana responen a una voluntat decidida d'assumir la secularitat, el pluralisme, la interculturalitat del nostre país, resituant-nos molt més en el rol evangelitzador. La nostra pastoral no ha de ser de manteniment sinó agosaradament missionera. L'Assemblea Conciliar apunta a una Església acollidora, dialogant, servidora, reconciliadora, solidària, compromesa en les causes nobles i humanitàries.... Així, en la mesura que les comunitats cristianes es van renovant en aquesta línia, també van esdevenint veritables fogars evangelitzadors: per la Paraula de Déu, la pregària, l'eucaristia, la vida, el testimoni i tants compromisos, ja sigui al si de les comunitats i/o al costat de tantes persones de bona voluntat que malden per refer una societat amb rostre més humà.

Les nostres reflexions s'han polaritzat a l'entorn de dues pistes d'avançada dinàmiques i pregones:

a) Una major corresponsabilitat en l'evangelització. «*L'Església no és verament fundada, ni viu de ple ni és signe perfecte del Crist entre els homes, si no hi ha un laïcat pròpiament dit treballant de conjunt amb la jerarquia. Perquè l'Evangeli no pot ser pregona-*

ment implantat en els esperits, en la vida i el treball d'un poble sense la presència activa dels laics» (AG, 21). «Evangelitzar és ajudar a refer l'experiència de Déu de molta gent allunyada, experiència que està intrínsecament lligada a l'amor als germans i, per tant, a aquella opció pels pobres i per la justícia que fan distintiu del Messies Jesús» (Declaració d'intencions CPT). Ell i les propostes de l'Evangeli trobaran ressò en la vida i el testimoniatge que interpretem al costat dels altres i per als altres. Podem fer la confessió pública que avui hi ha molts infants, joves i adults que desconeixen l'Evangeli o que viuen allunyats de l'Església. Esperem que vinguin i ja els evangelitzarem, o bé ens acostem a ells cercant la relació positiva i el diàleg evangelitzador?

b) La decidida aposta per la comunitat. *«Els fidels, incorporats a Crist pel Baptisme, són constituïts en Poble de Déu, i fets participants del ministeri sacerdotal, profètic i reial de Crist... i compleixen tota la missió de tot el poble cristià en l'Església i en el món» (LG, 31). «No s'edifica cap comunitat cristiana que no tingui arrels i centre en la celebració de l'eucaristia» (PO 6). L'Església és fonamentalment una gran comunitat, integradora de les petites comunitats escampades arreu. Els cristians hem de sentir-nos lligats a la comunitat de fe i viure com a membres d'aquestes. Les comunitats cristianes han de ser el signe profètic i la celebració de la salvació ja present en el món, i que cal fer expressiva i transformant des de les realitats humanes. En la vida social, cultural, política i econòmica es juga l'alliberament del món i l'Esglè-*

sia. El Concili urgeix comunitats cristianes evangelitzadores i evangelitzades: acollidores, humils, fraternes i obertes... Com som comunitat? Com fem comunitat?

I centrem les nostres aportacions a l'entorn del pluralisme, el protagonisme de les comunitats i l'evangelització com anunci explícit de Jesucrist.

El pluralisme ens evoca la coexistència tolerant de formes de pensar, sentir i actuar al si de la col·lectivitat humana. I és ressort de diversitat, de tria, de discerniment... Ens invita a restar oberts, a ser acollidors, dialogants, autocrítics perquè en tots hi ha part de veritat i hem d'estimar el món. Es pot connectar o no amb l'Església establerta. Ens en podem sentir o en podem dissentir. Ens hi podem acollir quan ens convingui un servei religiós i/o en podem restar al marge i fins i tot viure-hi d'esquena...

Hi ha una delimitació progressiva d'autonomia i de rol entre l'esfera civil i religiosa. Ha crescut la ignorància religiosa i la indiferència. Ha disminuït la bel·ligerància religiosa. La gent no va empatxada de religió, però recreen males experiències i antitestimoniatsges de l'Església institucional. Però es desconeix l'Església de base, els moviments, els grups, les comunitats concretes... Molts s'atreveixen a opinar de religió (igual que de futbol, sexe i política), encara que no se'n tinguin elements de judici... Els trets de la nostra societat no ens poden ser desconeguts, ni aliens ni estranys... Però aquest pluralisme és expressió de mediocritat, de passivitat,

d'indiferència o de vida, d'acció comunitària, de renovellament, de diàleg, de compartició?

La comunitat hauria de ser protagonista de tota l'acció eclesial. El paper dels agents pastorals és crear i animar la vida i la missió de les comunitats. Continuem tenint bateigs, comunions, casaments, enterraments... però, qui se sent de la comunitat? L'aposta per la comunitat cristiana deu ser afavorir una experiència de fe, a partir dels contactes, l'acollença, els serveis de la comunitat, les celebracions, els moviments evangelitzadors... Una comunitat que és viva i evangelitzadora perquè no està a la defensiva, sinó que valora tot el que és bo, honest, just i evangèlic en les persones i en la societat. Les nostres comunitats, en la mesura que viuen la comunió, són signe evangelitzador. Potser també cal frescar nous camins de comunitat cristiana que signifiqui més la presència de l'Església de Jesucrist amb trets de pluralitat, participació, obertura, corresponsabilitat. Potser cal pensar en comunitats no necessàriament cenyides a la demarcació parroquial...

Tenim assumida la catequesi, la formació cristiana i la pluralitat al si de l'Església, però cal vitalitzar els esfor-

ços evangelitzadors i els compromisos per la pau, la justícia, l'ecologia, la cooperació amb el tercer i quart món... L'anunci més explícit de Jesucrist vindrà per la caritat. És allò de Sant Pau: «Només té importància decisiva la fe, que es palesa activament per l'exercici de l'amor» (Ga 5,6). Els cristians hauríem de sobresortir en la solidaritat amb els més pobres, viure més la vida de família com a espai privilegiat de comunicació, participar en totes les formes de voluntariat... Caldrà potenciar aquells grups, moviments, serveis, associacions que malden per compartir i contrastar la vida de cada dia amb l'Evangeli i l'experiència dels altres homes; i que esperonin a compromisos concrets en el camp eclesial, cívic, polític i sociocultural.

Tanmateix, si la societat catalana ha assolit cotes importants de pluralitat, de tolerància, de sensibilitat intercultural, de llibertat, de respecte, les nostres comunitats cristianes haurien d'assumir més –de fet– la corresponsabilitat al servei de la fe i de les persones concretes. Això seria la referència més explícita de l'anunci de Jesucrist i del seu Evangeli des d'un marcat esperit de comunió fraternal i solidària que fa comunitat i cerca el seu paper en la societat del nostre país.

**Mn. Josep Maria Bardés i Huguet
P. Francesc de P. Botey i Vallès**

A Pasqua de 1996 ens va dur, malauradament, a Catalunya la notícia de la mort, entre altres persones, de dos preveres molt estimats i notables: Mn. Josep Maria Bardés i Huguet, de la diòcesi de Barcelona, i el Pare Francesc de P. Botey, escolapi. I no voldríem oblidar tampoc la mort de dos laics, molt lligats també a Catalunya, i ambdós units per l'inestimable i sempre valuós testimoni ètic de llurs vides: José Luis López Aranguren i José María Valverde.

D'aquestes quatre persones estimades voldríem fer-nos ressò a les planes de Quaderns, i en aquest número comencem pels dos primers. Jaume Serrano i Lluís Bonet i Armengol ens parlen de Mn. Bardés, des de l'estima i la relació personal amb ell. El senyor bisbe, Mn. Jaume Traserria, va presidir la Missa funeral i reproduïm la seva homilia.

Per evocar el P. Francesc Botey, ningú millor que el seu company de noviciat i d'estudis eclesiàstics, l'escolapi Genís Samper. «Vaig fer de sotsdiaca a la seva Missa nova (any 1954), visquérem junts a l'Havana en els moments més crucials de la revolució castrista (1959-1961), i col·laboràrem junts en la creació del Centre Escolapi de Pastoral (1962-1966)».

I dins del testimoni del P.Genís, incloem les paraules que el germà del P. Francesc, Jaume Botey, avui conegut polític, pronuncià en el seu funeral, a Barcelona.

Mossèn Bardés, un home de fe

JAUME SERRANO, arxiprest del Poblenou. Barcelona

És molt agosarat fer memòria d'un capellà amic sense caure en la lloança desmesurada o, al mateix temps, ser massa parc en la narrativa.

La seva trajectòria humana, cristiana i sacerdotal va ser molt complexa. Aquests dies, arran de la seva mort, han sortit molts articles que demostren tot això.

Era una persona plena de curiositat, que el portava a saber moltes coses. Volia adoctrinar-se bé i cercava el que era millor. I fins a última hora anava a cursos de teologia, i sobretot de Sagrada Escripura.

Un gran coneixedor de la ciència espiritual. Coneixia el monaquisme, sant Ignasi, etcètera, i no solament en un sentit teòric, sinó pràctic. Donava exercicis, cursets, conferències a molta gent: monjos, religiosos, religioses, capellans i laics. En les memòries del senyor Bascompte hom s'adona que havia participat en la meitat dels cursets de Palautordera. Per a aquestes qüestions tenia una retentiva extraordinària. Era capaç de recordar-se dels matisos més insignificants en les diverses prospectives.

Era un home de fe. Una fe que aprofundia, estudiant sempre la cristologia i fent tot el que li calia per estar al dia.

Però una fe senzilla, que havia après de la seva família, sobretot del seu pare. I això ho deia. Per això la seva mort ha colpit a molts i en la seva diversitat. Deien: «*Ha mort com un de la família*», tot i que no hi sintonitzessin en algunes coses.

Era un home del país. Català de cap a peus. La seva actuació en èpoques tan difícils sempre estava fonamentada en les arrels cristianes de Catalunya. Com a consiliari de la Lliga Espiritual de la Mare de Déu de Montserrat (1958-1968), en ella va orientar en la fe i en l'amor a la terra a moltes persones. Com a fundador i consiliari del Centre Eiximenis, vinculat a Pax Romana, i donant-li un sentit i força jurídica com a nació catalana en aquelles èpoques.

Era un home d'Església. Va ser un gran treballador i apòstol del Concili Vaticà II. Va ser el director de *Concili Avui*, una revista de difusió durant el Concili. Era capaç d'entendre els camins de la societat i de l'Església i mai no s'esverava. Sabia veure en tots els esdeveniments la mà de Déu, que conduïa l'Església cap a on Ell volia.

Era un capellà bo i acollidor. Era amic dels seus amics. La seva època d'or va ser durant els cursets de Palautordera, que conjuntament amb

M. Joan Batlles van obrir tota una sèrie de possibilitats en els diversos ambients de joventut. Va tenir contractemps i va sofrir rebuigs en el seu ministeri, que els va saber integrar a cada moment. Era independent, però agraià molt l'amistat de les persones que l'acollien.

Estimava la vida. La il·lusió amb què empenia viatges per conèixer països, fer el Transiberià... Després ho explicava amb tots els detalls i no s'equivocava en les múltiples explicacions. Era inconformista, malgrat la

seva edat. Sempre volia estar al dia en els coneixements i també en els diversos avenços.

Estimava la nostra diòcesi i volia el millor per a ella.

Esperava cada mes amb il·lusió la reunió del grup de la Unió. S'hi sentia bé. I així ho expressava.

D'aquesta manera he volgut expressar els meus records d'un capellà, a qui dec l'acompanyament en la meua vida cristiana i sacerdotal.

La meua relació personal amb mossèn Bardés

LLUÍS BONET I ARMENGOL, rector de la Sagrada Família. Barcelona

«Recorda't dels nostres sacerdots del Crist i segueix-los. Prega per l'Església, per ells, pels pares i pels que estimem». Són paraules de mossèn Josep Maria Bardés, que foren escrites a la base del calze de la meua primera missa. Varen ser els meus pares els qui li van demanar. El calze fou dissenyat pel pare, seguint la plàstica gaudiniana, i l'execució fou de l'orfebre Ramon Sunyer.

Em plau començar aquest article evocant aquest fet. Aleshores —l'any 1958— mossèn Bardés va ser nomenat consiliari de la Lliga Espiritual de la

Mare de Déu de Montserrat. Era l'associació en la qual nosaltres —els meus pares, el meu germà Jordi i jo mateix— havíem trobat la formació i l'aliment de la fe.

Josep Maria Bardés va succeir en la consiliaria de la Lliga el doctor Lluís Carreras, tot i que aquest va deixar de ser-ho el 1955, quan va morir. Com se sap, el doctor Carreras va ser un dels principals propulsors del Congrés Litúrgic de Montserrat, l'any 1915, i tingué una gran influència en el món intel·lectual. Els meus pares, doncs, reben d'ell un bon mestratge. Per això

en aquell moment, en el relleu, confiaren en mossèn Bardés. A la vegada, en el doctor Manuel Bonet i Muixí. Com es pot comprovar, l'esmentada inscripció em recomanava de *seguir els nostres sacerdots...* És clar, ara, en el seu traspàs, m'abelleix recordar-ho.

Faré dues referències al seu ministeri pastoral i en el qual vam coincidir: la consiliaria a la Lliga de Montserrat (1958-1968) i la seva estada a Terrassa com a rector de la parròquia de la Sagrada Família i vicari episcopal de la zona pastoral (1972-1980).

La Lliga Espiritual de la Mare de Déu de Montserrat. Ell mateix va escriure un article a la revista *Qüestions de Vida Cristiana* (any 1975, núm. 74-75) on presenta la història de l'associació. Un servidor va coincidir amb ell els seus darrers anys de consiliari (1967-1968). Era l'època en què la Lliga va compartir els mateixos locals amb la Confraria de la Mare de Déu de Montserrat de Virtèlia. Jo en vaig ser nomenat consiliari l'octubre del 1967. En aquell moment, la Lliga Espiritual continuava la trajectòria d'anys anteriors amb l'organització de curssets de teologia Bíblia, història; hi havia uns grups i s'aplegaven a celebrar l'eucaristia alguns dies...

Però em sembla bé –recordar-ho per als lectors de *Quaderns* – concretar més la bona actuació de mossèn Bardés durant aquests dos anys. D'una banda, el treball en equip amb tot l'estol de laics i laiques, socis de la Lliga. El doctor Antoni M. Badia i Margarit en va ser el president (1961-1970). La família Badia era de la Lliga des de

sempre. Jo recordo com els seus pares participaven en els actes quan jo era un noi, essent minyó en l'Agrupament Escolta Mare de Déu de Montserrat. També l'Antoni Badia havia estat el primer confrare major de la Confraria de Virtèlia i professor de les Escoles, del qual vaig ser alumne.

Diu Bardés en el seu article: «*L'etapa 1958-1970 és una etapa en què, fidels a l'esperit bàsic de la Ll. E., se sent la necessitat d'eixamplar el camp de les activitats, de tenir visió de futur, d'incorporar joventut i de desvetllar la responsabilitat i el sentit social i cívic. En l'aspecte de la fe, es camina vers unes celebracions litúrgiques més encarnades, i vers una espiritualitat més bíblica que doni coneixement i vivència del misteri cristià. El nostre país se'l considera en funció d'Europa i de la cultura mundial i es reflexiona intensament sobre la realitat que un poble no es troba a si mateix si no hi ha justícia social.*»

Destaquem les següents activitats:

Els equips. Formats principalment per joves. Feien pregària i revisió de compromisos concrets. Amb conferències, assemblees i rutes; els recesos i les misses dels quarts diumenges.

Els curssets. Oberts a tothom. Iniciació social (1962-1968); Història catalana del 1875 al 1936; Sociologia econòmica; Llengua catalana; El fenomen de l'integrisme; Teologia; Espiritualitat; La reforma litúrgica. Assistència: 1.080 persones, 800 de les quals eren joves.

L'esdeveniment del Vaticà II comportà, així mateix, cursos dirigits a preveres (1963-1965), amb la finalitat de posar al dia la reflexió teològica i conferències per a tothom. Hi intervingueren els dominics Ives Congar i Le Guillou, el jesuïta Calvez, el nostre Manuel Bonet i Muixí. També la publicació *Concili Avui* (1962-1966), suplement del butlletí de la Ll. E., on col·laboraren Casimir Martí i Josep Bigordà.

La missió general (1962). L'església de Pompeia s'omplí de gom a gom amb la predicació de mossèn Josep Rovira Tenes, en català.

El Centre d'Estudis Francesc Eiximenis. Nasqué a partir de les *sessions d'estudi* (1959) de la Ll. E. El 1961 es transformà en entitat independent. Mossèn Bardés n'era el consiliari.

Les col·laboracions. Josep Maria Bardés, amb el seu esperit sempre renovador, per una Església oberta i servidora del món, sortí a l'encontre de tantes persones que fessin que la Ll. esdevingués un centre amb aquest estil. Afegim als noms citats, entre altres, els teòlegs Josep M. Rovira Belloso, Evangelista Vilanova, Alfonso Álvarez Bolado; els historiadors Albert Balcells, Joan Bonet i Baltà, Antoni Jutglar, Miquel Coll Alentorn (polític i que va ser president del Parlament de Catalunya); els sociòlegs Daniel Cervera, Emili Giralt, Jaume Nualart, Alfons Carles Comín (polític), Antoni Pérez González, Joaquim Maluquer; el filòsof Jordi Maragall; l'economista Josep M. Bricall (membre actiu a la Ll. E. i que ha estat rec-

tor de la Universitat de Barcelona); els professors Ramon Fuster i Rabés (pedagog), Maria Martinell (directora que fou d'ICESB), Joan Triadú (crític literari), els tres molt vinculats a la Confraria de Virtèlia, Alexandre Cirici Pellicer (crític d'art)...

Rector i vicari episcopal a Terrassa. En una situació molt conflictiva, el bisbe Narcís Jubany va enviar a Terrassa, gairebé al mateix temps, mossèn Bardés, a la parròquia de la Sagrada Família, i mossèn Joan Bager, a la parròquia del Sant Esperit, succeint respectivament mossèn Albert Viladrich i mossèn Josep Pons. Cristians amb mentalitats diverses i polítiques oposades, s'enfrontaven dolorosament. També els preveres. Reunions, amb desqualificacions mútues. Trobem els afectes al règim franquista; els contraris, lluitant en la clandestinitat; la pressió del moviment obrer. Els aires renovadors del Concili Vaticà II demanaven canvis profunds. Però sobretot a les parròquies de Sant Llorenç, al barri d'Egara, i de Sant Cristòfor, al barri de Ca n'Anglada, és on naixien les exigències més explícites pel canvi. Sense entrar en més detalls, es pot dir que Bardés i Bager van portar les dues parròquies del centre de la ciutat a una manera de fer més propera als preveres dels barris.

Un servidor va arribar al barri de Ca n'Anglada el febrer de 1974. M'afegia a l'actuació d'ells dos, en una parròquia on les discrepàncies entre preveres i entre laics havien estat molt greus.

rit, doncs, en la persona dels nous rectors, van acollir en moments determinats assemblees de treballadors i grups polítics clandestins, com ho feia sobretot la de Sant Llorenç. No és que hi estigués d'acord la feligresia, però sí una part que aspirava al canvi.

Per això la vinguda dels dos va ser molt celebrada pels preveres que apostaven per un canvi més radical del país i de l'Església. Hi havia qui deia –en temps del bisbe Marcel– que en Bardés era el bisbe real de la diòcesi. Es tenia molta confiança que faria evolucionar les coses.

El doctor Jubany, en començar el curs 1976-77, va nomenar mossèn Bardés vicari episcopal de la zona pastoral de Terrassa. Llavors, em va demanar que li fes de secretari. Vol dir que vaig estar present des d'un principi a les reunions d'arxiprestos.

Des de 1974 hi havia quatre arxiprestos a Terrassa més el de Rubí. L'arxiprestat de Terrassa, abans de la creació de les zones pastorals a la diòcesi, era molt gran. L'arxiprest era sempre el rector-prior del Sant Esperit. Tots els problemes ciutadans i eclesials requeien sempre en la persona de l'únic arxiprest. La divisió en quatre arxiprestats, de fet, desigual, es va fer en funció de la descentralització de la responsabilitat de l'arxiprest del Sant Esperit. Tanmateix, tampoc no fou la solució. Ara, la ciutat amb els tres pobles veïns formen un sol arxiprestat.

En Bardés, en el nou càrrec i per la seva confiança en el laïcat, volgué crear tot seguit un consell de zona. Però pen-

sà que fóra millor fer una reflexió amb tot el Poble de Déu. Després, vindria el consell. Fou l'Assemblea del Poble de Déu de Terrassa. Aquesta precedí l'Assemblea Diocesana (1980), i gairebé simultanejà amb la de preveres.

Amb un gran esperit de llibertat es feren els grups de treball i sense fixar temàtica. Que cadascú expressés el que pensava sobre l'Església i el que calia fer. Així arribaren les propostes dels grups, que s'hagueren de classificar i resumir per semblança. Una feina ben laboriosa on l'Enric Roig féu una tasca magnífica. Mossèn Bardés fou l'ànima de l'Assemblea. Abans de concloure-la, deixà Terrassa. Fins i tot, al cap de poc temps d'iniciar-la, en una reestructuració del Consell Episcopal, deixà de ser vicari i passà a ser delegat del nou vicari episcopal, el bisbe auxiliar Josep Maria Guix. Jo quedava de secretari. He de dir que el bisbe Josep Maria donà suport en tot moment a la marxa de l'Assemblea.

La creació del Consell Pastoral de zona, tal com mossèn Bardés havia previst, sorgí en acabar l'Assemblea. Era, de fet, una de les conclusions. Primer, com un gran consell provisional per vetllar l'aplicació de les conclusions. Després, al cap d'un temps, es creà el definitiu, que com a tal continua funcionant.

Amb en Bardés, una colla de capellans de Terrassa hi trobarem el consell, els seus coneixements teològics i històrics, suport en l'acció pastoral i l'acolliment en la taula ben parada, durant els dies de la setmana, per dinar junts, on la bona Josepa ens feia el menjar. Amb

mossèn Joan Busquets, rector de Sant Josep, amb bon humor, van organitzar el *pa amb tomàquet* quinzenalment els diumenges, per sopar. Encara es fa, més ampliat.

No hem d'amagar, però, que al costat d'una gran sintonia amb preveres, religioses i laics, trobà, així mateix, un sector amb forta oposició.

En tornar a Barcelona no es deslli-gà d'una colla de persones i matrimonis amb els quals féu una gran amistat. Sentint-se molt capellà, volgué no ser clerical. Una anècdota en què vam estar plegats –no la darrera que el vaig veure, accidentat a l'Hospital General– que expressa aquest sentir i fer:

era en ocasió de la festa de la parròquia de Sant Francesc de Sales, on ell col·laborava i n'havia estat arxiprest. En el dinar de germanor, els laics havien distribuït les taules. Per a ells, els capellans junts. Doncs no va voler: «*Això és massa clerical*». I ens va deixar. Va anar a una taula amb els laics, tot i que després es va aixecar per explicar-nos les *seves coses*.

Per acabar, dues frases que ens fèien gràcia: «*Jo, fent de vicari episcopal, només serveixo per tocar el xiulet*». Volia dir per convocar reunions, no pas per arribar a conclusions i accions. L'altra, quan fent broma se li atribuïa alguna afirmació arriscada: «*No em feu dir el que no he dit*».

«Va lluitar un bon combat»

Homilia del Bisbe JAUME TRASERRA

En aquests dies de l'Octava de Pasqua, quan celebrem l'eucaristia i cantem l'al·leluia, repetim les paraules del salm: *Avui és el dia en què ha obrat el Senyor. Alegrem-nos i celebrem-ho*. És el cant d'alegria i de lloança perquè Déu ha ressuscitat Jesús i l'ha alliberat dels llaços de la mort, que de cap manera no podia retenir-lo captiu.

També avui, dijous de Pasqua, quan acabem d'enterrar les despulles del nostre germà Josep M. Bardés i Hu-

guet, prevere de l'Església de Barcelona, amic de tots nosaltres, hem cantat el mateix cant de lloança, joiosos perquè Crist, un cop ressuscitat entre els morts, ha estat exaltat a la glòria i ha associat a la seva resurrecció els qui són seus, els qui el Pare li ha donat perquè tinguin vida eterna.

El fragment de l'evangeli que acabem d'escoltar ens ha presentat els deixebles reunits a Jerusalem el dia de Pasqua. La sorpresa i l'esglai al cor

dels moments inicials donen pas a l'escat d'alegria quan veuen que Jesús ressuscitat es fa present enmig d'ells.

Són els dies en què Jesús reuneix novament els deixebles, se'ls mostra vivent, els convida, els dóna la pau. És ell mateix, el Mestre, el Senyor, que, un cop més els ofereix amistat, els dóna proves del seu amor. Aquesta presència de Jesús origina en els deixebles una experiència espiritual única, una nova comprensió dels fets i una crida al reconeixement i a la fe. Per això, ja no podran deixar de parlar d'Aquell que han vist, que han contemplat, que han tocat amb les seves mans.

La mateixa narració de l'evangeli d'avui evoca una altra comunitat de deixebles de Jesús. La comunitat de tots aquells que, sense haver-lo vist, han escoltat la seva Paraula, han reconegut la seva presència, han experimentat el do del seu amor. Em refereixo a l'Església santa, la nostra Mare, signe i instrument de la presència de Jesús ressuscitat en el nostre món. Som nosaltres mateixos que en aquesta eucaristia descobrim amb els ulls de la fe que Jesús ressuscitat és qui ens convoca, qui ens parla, qui es fa present, qui fa de nosaltres una comunitat de germans.

Però deixeu-me evocar encara una altra comunitat de deixebles reunits entorn del Senyor ressuscitat: la Jerusalem celestial, realitat primordial de la qual les altres són primícies, l'aplec festiu dels sants, germans nostres, la joiosa comunitat dels qui *«després de la gran tribulació han rentat*

els seus vestits amb la sang de l'anyell i els han quedat blancs» (Apoc. 7,14).

Són els deixebles que ja han participat de la mort de Jesús i que el Pare ha ressuscitat perquè tinguin vida eterna. És l'acompliment de la pregària de Jesús: *«Pare, aquells que Vós m'heu donat, vull que estiguin amb mi allà on joestic i vegin la meva glòria»* (Jo 17,24).

Des de la nostra experiència de fragilitat i finitud, ens sentim cridats a aquesta íntima comunió amb Déu i amb els homes, que és una vida de plenitud insospitada, en el cel nou i la terra nova iniciats en la Pasqua de Jesús.

Per tot això, *«sabent a quina esperança hem estat cridats, sabent quines riqueses de glòria ens té reservades en l'heretat que Ell ens dóna»* (Ef1,18), demanem confiats que el nostre germà Josep M., prevere, visqui plenament feliç en la comunitat dels sants, amb Déu, per sempre.

Mn. Bardés fou un prevere de la nostra Església, escollit per ser ministre fidel de l'Evangelí, dels sagraments i de la caritat. Fou cridat a ser-ne testimoni.

Aquesta és la paraula que les lectures d'avui fan servir per caracteritzar els deixebles després de la resurrecció: *«Vosaltres en sou testimonis»*, els diu Jesús (Lluc 24,48) i el mateix Pere, al pòrtic de Salomó, proclama: *«Déu l'ha ressuscitat d'entre els morts. Nosaltres en som testimonis»*. (Fets 3,15).

Aquesta és també la recomanació feta a tots els ministres de l'Església:

«Fes obra d'evangelitzador, compleix bé el teu ministeri» (II Tim 4,5). «No t'avergonyeixis de donar testimoni de Nostre Senyor» (1,8).

El testimoniatge serà sempre una paraula càlida referida a la persona de Jesús, que és l'epifania de l'amor de Déu per tots els homes. Paraula càlida que només pot ser dita amb autenticitat i convicció quan brolla de la caritat pastoral, la virtut que anima i guia la vida de tot prevere.

«La caritat del sacerdot –diu Joan Pau II– es refereix primordialment a Jesucrist: sols si estima i serveix el Crist, Cap i Espòs, la caritat esdevé font, criteri, mesura, impuls de l'amor i del servei del sacerdot a l'Església» (*Pastores dabo vobis*, 23).

I també: «Els preveres són, en l'Església i per l'Església, una representació sacramental de Jesucrist Cap i Pastor, en proclamen amb autoritat la paraula, en renoven els gestos de perdó i d'oferta de la salvació... n'exerceixen, fins al do total de si mateixos, la cura amorosa del ramat» (Ibid 15.)

Aquest és el testimoniatge que s'espera del prevere: que manifesti en la pròpia vida, la vida i l'acció del mateix Crist, que esdevingui signe de l'amor misericordiós, de la disponibilitat constant a buscar el que cerca sense trobar, d'oferir-se al servei de tots per amor de Jesús (II Cor 4,5) perquè, com ha dit el Concili Tarraconense: «L'evangelització brolla allà on s'estableix l'encontre entre persones, amb una relació positiva i amb una comunicació interpersonal... evangelitzar és desco-

brir en el cor de cada dona i de cada home l'acció i l'escalf de l'Esperit» (cap. I d).

És en aquest moment, parlant del testimoniatge del prevere, quan d'una manera espontània ens ve a la memòria el treball i la vida sacerdotal de Mn. Bardés.

No es tracta pas de resseguir la seva trajectòria, des que rebé el presbiterat el 30 de maig de 1942 fins a la nit benaurada de Pasqua de 1996, en què fou il·luminat per «Crist gloriós que s'apareix als homes com el sol en dia serè» (Pregó pasqual).

Els records queden lligats a les parròquies de Llavaneres, Castellar del Vallès, Sagrada Família de Terrassa i Sant Francesc de Sales de Barcelona, també als joves d'Acció Catòlica, al Centre Francesc Eiximenis, al CIC, als intel·lectuals i polítics d'inspiració cristiana, a la Lliga de la Mare de Déu de Montserrat, als càrrecs d'arxiprest i de vicari episcopal... però en tots ells ressalta el testimoniatge d'un prevere diocesà de Barcelona que estimava aquesta Església local amb convicció emocionada, que volia ser-ne servidor abnegat i lleial, que unit a altres preveres diocesans sentia el compromís de «viure l'actitud glorificadora de Déu i de servei als germans, segons l'esperit de Jesús» (Estatuts de la Unió Sacerdotal).

És el moment de donar gràcies a Déu per tots els beneficis que va concedir a Mn. Bardés durant la seva vida, especialment el do del sacerdoci, i de demanar al Senyor que li concedeixi

«la corona de la justícia, ja que ell va lluitar un bon combat, va conservar la fe, va anhelar la seva manifestació» (II Tim 4,7)

Ara, quan diem adéu a mossèn Bardés i el nostre presbiteri diocesà perd un dels seus preveres rellevants per la seva cultura, per la seva sintonia amb el Concili Vaticà II i per la seva capacitat d'acompanyament i de consell, ens adonem un cop més que, entre nosaltres –bisbes, preveres i diaques– existeixen uns lligams de fraternitat, d'afecte i d'estimació sincera, que mostren al poble cristià que som de veritat germans, amics i col·laboradors en l'edificació de l'Església de Barcelona. Per aquesta edificació tots hem acceptat treballs, afans i preocupacions, procurant en tot moment conservar el bon seny,

superar les dificultats i fer obra d'evangelitzadors.

Aquesta tasca abasta tota la vida del prevere. Per això ens sentim urgits a continuar edificant la nostra Església. Continuarem anunciant la mort i la resurrecció del Senyor fins que torni. És el temps de l'Església. És el moment de l'eucaristia, en la qual tots, com ens diu sant Basili el gran,

Contemplem com en un mirall aquesta gràcia dels béns promesos, que per la fe esperem fruit, com si ja els tinguéssim a la mà. Perquè, si això és la penyora, que serà la perfecció?

I si això són les primícies, què serà la consumació de tot? (P.G. 32, 130-131).

El pare Pancho Botey, un testimoni enmig dels pobres

GENÍS SAMPER, escolapi. JAUME BOTEY, germà d'en Francesc

En recordança a un germà i amic de tota la vida: **Genís Samper, escolapi, company amb el Francesc al Noviciat i durant els anys d'estudis eclesiàstics (1944-1954).**

Féu de sotsdiaca a la seva Missa nova (1954).

Visqueren junts a l'Havana els moments més crucials de la revolució castrista (1959-1961).

Col·laboraren junts en la creació del Centre Escolapi de Pastoral (1962-1966).

El P. Francesc de P. Botey i Vallès havia nascut al Poblenou, Barcelona, el 26 de novembre de 1931, i professat a l'orde de l'Escola Pia de molt jove, a 16 anys. Set anys després era ordenat sacerdot i cantava primera missa a la seva parròquia de Santa Maria del Taulat, el dia 8 de desembre de 1954. Pràcticament, però, va ser a Cuba, i concretament al col·legi de San Rafael, a l'Havana, on exercí inicialment com a educador i sacerdot, i en altres activitats apostòliques, com els cursos de cristiandat, llavors en alça. Visqué intensament i de manera crítica els avatars de la revolució castrista; confiscats els col·legis privats i decretada l'expulsió del clergat religiós espanyol al maig de 1961, intentà de restar a l'illa com a capellà al servei de la diòcesi de l'Havana, però fracassà, i fou expulsat conjuntament amb Mons. Eduardo Boza Masvideal, bisbe auxiliar de

l'Havana, al setembre del mateix any. Retornat a Catalunya, s'integrà al ministeri escolapi als col·legis de Barcelona, i destacà en la pastoral universitària organitzant i animant comunitats cristianes d'universitaris. Però la seva acció anà derivant progressivament cap a un lliurament preferencial als pobres, que es convertí en exclusiu al barri del Camp de la Bota i entre la gent gitana. Igualment, des d'actituds de no-violència, no dubtà a denunciar l'estat opressiu en què es trobava el país i l'Església, i a prendre la defensa dels gitanos, per la qual cosa fou condemnat pel Tribunal d'Ordre Públic a un any de presó, que complí al centre penitenciari per a sacerdots que el règim franquista mantenia obert a Zamora. Des d'allà, el Nadal de 1968 escrivia una petita rondalla que fixava el seu missatge alliberador i reflectia fidelment el seu tarannà i carisma:

La llum al país de la nit

Era el país de la nit. Una nit que mai no s'acabava: mai no havia sortit el sol. La gent d'aquell país era encongidada i trista, de tant estar a les fosques. I ni se n'adonaven que estaven tristos. Ho veien tan normal. Per ells la vida era trista, fosca, els carrers i les cases eren foscos com una gola de llop. No hi havia ni estrelles.

Un dia en aquell poble va presentar-se un infant que duia al palmell de la mà una flama petita i es passejava pels carrers. Alguns nens del país de la nit varen sortir al balcó de casa i deien a la gent gran: «Aquell nen que passa pel carrer porta un llumet a la mà. Què és?» I la gent gran els deia: «Au nen, fica't a casa i tanca el balcó. Ha vingut del país de la llum, ens vol fer mal als ulls». I agafaven els nens i els tancaven a casa. Però ells, tancats i tot, deien: «Jo vull anar-me'n al país de la llum, jo vull anar-me'n amb aquell nen al país de la llum».

La gent es va dir bona nit i se'n van anar a dormir i després es van llevar i se'n van anar al treball. I heus ací que de bona hora ja hi havia infants que passejaven pel país de la nit amb una llumenera a la mà. I feien gatzara tot dient. «Nosaltres ens hem passat al país de la llum». I estaven xirois perquè l'infant de la flama petita al palmell de la mà els havia donat la flama. I així es passejaven per tots els carretons del país de la nit.

Els homes del país de la nit no volien pas la llum. Deien: «Això fa mal als ulls». I xiuxiuejaven uns amb altres

i s'enfurismaven contra els infants del país de la llum perquè duïen la petita flama a la mà. I heus ací que no eren cinc o deu; eren cents i cents, i tots omplien de joia i de llum els carrers del país de la nit.

A la casa més gran del país de la nit es van reunir els homes del país de la nit per discutir què fer amb els infants del país de la llum. I decidiren cridar els infants del país de la llum; no pas tots, però sí els capdavaners. I els digueren: «Ara mateix, al davant nostre, apagareu la vostra llum; tenir aquesta llum encesa va contra els costums sagrats del nostre país». I manaren els guardians d'apagar totes les llumeneres de tots els infants del país de la llum, i als primers els posaren al calabós més fosc que no el país de la fosca.

Molts dels infants que havien passejat la seva petita flama es posaren a plorar. I uns homes del país de la nit van entrar al calabós dels infants del país de la llum per amagar-los la llumenera, però no podien pas; bufaven amb tota la ràbia, però la llumenera no s'apagava mai; els ficaven la mà en un cubell dels que fabricaven al país de la nit, tot ple d'aigua; però era impossible, la petita flama no es rendia de cap manera. Per fi els deixaren estar. Van fer dir pels diaris que tot estava acabat, varen tancar la porta amb set panys i set claus, varen posar vigilants a l'entrada i se'n van anar.

Allà dins varen quedar-se sols, els infants del país de la llum. Però a tot el país de la nit, des del calabós fins a la casa del sabater que tenia més fills

que un formiguer té formigues, tothom veia que en el país de la nit es començava a fer clar. Qui sap si havien descobert que la petita flama havia deixat a tots els cors una mica de resplendor! ⁽¹⁾

Al principi dels anys setanta demanà personalment als seus superiors que se li permetés una encarnació encara més compromesa amb els pobres del Tercer Món, i se'l deixés anar a Mèxic, a les altes terres de Maconí, a l'estat de Querétaro, per viure del tot entre els pobres. Trencà pacíficament amb tot el seu món anterior, i amb les obres començades i estimades, i s'anà a plantar l'Església, alhora contemplativa i engatjada, entre la gent més pobra, amb la tossuda esperança de construir una comunitat que s'adigués més i més amb l'ideal evangèlic. Inicià el Secretariado de Experiencias Nuevas de Educación Comunitaria que orienta i finança projectes d'educació comunitària.

Només tornà a Catalunya quan els deures de pietat filial reclamaren la seva presència. Continua, això sí, fent arribar als seus germans i amics, que són molts, missatges esperançats i il·lusionats projectes plenament compartits. Així esforçadament durant més de vint-i-cinc anys, escolats dia rera dia, fet per Déu un pobre més entre els pobres.

El P. Pancho, com li deien, ha trobat la mort, i la vida, el diumenge segon de Pasqua d'enguany, dia 14 d'abril de 1996, al volant d'una camioneta, quan, inexperimentat conductor, a la sortida d'un revolt, en el polsegós

camí, esquivà un vehicle i caigué al buit. Del que passà després en donava compte el seu germà Jaume en iniciar l'eucaristia funeral que aplegà familiars, escolapis i centenars d'amics, el capvespre del dia 2 de maig al monestir de Sant Pere de les Puel·les, acollits per la comunitat benedictina, de la qual és membre la seva germana Teresa. Aquestes foren les seves paraules:

«En Francesc havia escollit Maconí, a 2.700 metres d'alçada, per anar-hi a viure i per portar entre les muntanyes una vida contemplativa viscuda en una comunitat més que pobra, el Chinallal, d'horaris i pregària gairebé monàstics. Els seus inspiradors, citats contínuament en els seus escrits, sant Pacomi del desert, sant Benet, sant Francesc d'Assís, Charles de Foucauld, també eren ells els que l'inspiraven a concretar-se en accions pràctiques: la cooperativa El pan de la esperanza, la petita cooperativa Gandhi de teixits, les Cajas Populares per fer front a les necessitats més immediates dels ranxos, l'alfabetització, el Centre de Salut, la Secundària, els equips de catequistes. O, més enllà encara, a encapçalar una protesta contra l'empresa ianqui que havia comprat la Mina Negra, font principal dels ingressos a la comarca, o contra la construcció d'una carretera finançada pel Banc Mundial que, sense indemnització, espoliava els camperols de les seves terres...

»El que hem viscut (els seus germans que es traslladaren d'immediat a Mèxic) durant aquests dies és difícil d'explicar. Fou recollit immediata-

ment després de l'accident per la gent del cotxe de línia que pocs moments abans ell havia avançat amb la seva camioneta. Els primers que hi arribaren, sentiren que els demanava ajut: «Ayúdenme, por favor». Al cap de poc, de baixada cap a San Jaquín, «se puso a rezar en un idioma que nosotros no entendíamos». Igual digué el primer metge que el reconegué: «...y no era latín porque yo lo hubiera reconocido». Traslladat a l'Hospital de la Seguretat Social de Querétaro, van fer tot el que es va poder, però hi morí al cap de poques hores. Per voluntat del Sr. Bisbe, fou instal·lat a la catedral, on estigué durant un dia. El mateix Sr. Bisbe hi digué una primera missa de cos present i hi deixà la seva estola. A la tarda, hi hagué un funeral amb assistència massiva de clergat, religiosos i poble. L'endemà al matí, tal com havíem quedat amb el P. provincial dels escolapis de Mèxic, el pujaren a Maconí, on fou dipositat a la plaça del poble, tot ell ornat amb garlandes blanques de difunts, durant gairebé dos dies, esperant la nostra arribada. Hem vist filmades i ens han explicat les escenes de la pujada i de com la gent, població geogràficament molt dispersa, s'havien avisat del lloc i l'hora per on passaria i l'esperaven per tirar-li flors, amb llumenetes enceses o per fer un petó a la caixa.

»Quan nosaltres arribàrem, quarts de dues de la nit, la plaça de Maconí continuava plena. Eren aquelles cares recremades pel sol. Havien caminat hores amb les criatures per ser-hi i havien de tornar a caminar hores per

arribar de nou a casa seva. Portaven flors, llumenetes i pancartes: Padre Pancho, para el rancho de la Mojonera tú sigues vivo. I així els del ranxo del Aguacate, de Santo Tomás, del Puerto de la Luz, de El Carricito, de Los Lirios, de los Martínez... Arrupits sota la flassada, la cobija o el sarape, esperaven en silenci el pas de les hores. Que acostumats que estan, els pobres, a esperar! Després de la missa, d'acció de gràcies més que de funeral, volgueren que tornés a passar, sobre les espatlles dels veïns i per darrera vegada, per tots els carrers del poble, acompanyat per un grup de mariachis que, amb guitarres i violins estridents, havien vingut del ranxo de San Juan Enramadas, a quatre hores de distància. Fou enterrat dintre mateix de l'església de Maconí, sota un Sant Crist com els de Giotto, que ell mateix havia pintat. L'endemà, parlant per telèfon amb D. Samuel Ruiz, bisbe de Chiapas, que sortia de la Conferència Episcopal, ens deia: «Luego nos preguntarán qué hemos hecho con los pobres. Pero la verdad es que sólo los mismos pobres tienen la respuesta». Donem-ne gràcies a Déu.»

Francesc de P. Botey i Vallès, el P. Pancho, sacerdot i escolapi de cap a peus, fet pobre entre els pobres, ens ha precedit empès per la fe i espera en la terra que es manifesti la glòria de Déu.

(1) Text publicat el 1972 en la primera trama mensual de *Missa Jove*, del Centre Escolapi de Pastoral.

Quaderns de Pastoral inicia una secció dedicada als llibres, si més no per donar constància dels exemplars que ens arriben des de les editorials i/o per gentilesa dels seus autors o autores.

Sempre és bo conèixer les diferents novetats que es produeixen en l'àmbit de la literatura religiosa i aquesta és únicament la nostra pretensió.

D'altra part, acompanyem sempre la fitxa del llibre amb un breu comentari, i ens reservem la possibilitat de fer alguna ressenya més àmplia; comentaris i ressenyes que no tenen més valor que la de ser valoracions personals i subjectives.

El llibre escollit:

–PUIGJANER, Josep Maria (1995): *Nosaltres no ens donem per vençuts. Dels anys 60 cap a la fi del segle.* Edit. Claret, Barcelona. 120 pàgines.

L'autor de *Nosaltres no ens donem per vençuts* ens mostra la radiografia del seu recorregut vital i de molts que, com ell, han passat la frontera dels quaranta, però encara no els ha arribat el temps de la jubilació.

Per això emprèn, de manera tan escaient, el *Nosaltres* en la forma de relatar. Un *nosaltres* cordial, gens pretensions, ple d'una complicitat deliciosa.

Els *nosaltres* són molts, o potser només uns quants, que pertanyen a la generació que es forjà en la dècada dels seixanta: la del Concili Vaticà II, la del Maig francès, la de la Teologia de l'Alliberament, la dels *hippies*, la de la *mort de Déu*, la de la secularització... Anys intensos certament. L'autor i, amb ell, *nosaltres*, com qui fa una parada en el camí (com reconforten certes parades en el camí!...), ens explica la seva *travessa* ideològica i humana al llarg de trenta anys: no per justificar res ni per demostrar res; només per un sentit de responsabilitat i pertinença.

En obrir-nos les seves *alforges* per ensenyar-nos el seu interior, les provisions que li han permès d'arribar on és ara i les que li resten per continuar el camí, et recorre el cos un calfred mentre devores les pàgines que se't fan curtes... Pàgines intenses, a voltes insinadores, d'altres clarividents, i totes elles escrites —excel·lentment escrites— amb aquell punt de passió necessària perquè la lletra impresa esdevinguí testimoniatge i compromís amb la vida i les conviccions profundes que la sustenten.

A la primera part del llibre ens explica *el procés de les idees*, les que *nosaltres* devoràvem afanats (ja fa tres dècades!) quan tot just iniciàvem el procés de formació: des de Camus a Mounier, passant per Marcel i Sartre. Després vingué la seducció dels cants de sirena del marxisme, la societat unidimensional del leninisme, fortament denunciada per Marcuse, bo i cridant-nos a esdevenir persones autèntiques, dins d'una societat sense classes. Tant sintonitzàrem amb l'anàlisi plena de coratge de Marcuse que ens portà a l'esclat esperançador del Maig del 68.

Aquesta primera part clou amb un títol engrescador: *De nosaltres cap a les generacions joves*. Cal no passar de pressa; alguns fragments són de bon recomanar per llegir-los en celebracions litúrgiques, especialment aquelles pensades i preparades per joves, a fi de trencar precaris ensopiments massa arrelats.

Els trasbals de les creences és abordat en la segona part. Quantes llàgri-

mes i dolor hauria evitat aquesta lúcida i serena anàlisi si, fa uns anys, hagués caigut a les nostres mans! La llampant neoescolàstica, l'actualíssim Teilhard de Chardin, la secularització de la societat, la lluita contra l'exploatació dels pobres, el temps dels buits de Déu i de tantes coses necessàries per sentir-se humanament vius... La *llambregada* amb què clou el capítol cal meditar-la molt a poc a poc si volem una Església amb quelcom de suggestiu per a l'home d'avui...

El llibre, massa petit, massa petit, acaba amb *Propostes per a després del temporal*. No podia pas ser d'altra manera. Són les provisions per tornar a emprendre el camí: l'esperança, el silenci, la fidelitat, la comunió solidària, i... *no donar-se mai per vençuts*...

Potser cal dir, també, que és un llibre que et porta fàcilment a la pregària, per a donar-ne gràcies...

Ramon Riu

Altres llibres rebuts:

- COLOMER FERRÀNDIZ, Agustí : *Retrobar la tradició. El valencianisme d'inspiració cristiana de la postguerra a la transició*
València: Edit. Saó, 1996, 175 pàg.

Un estudi sobre les contribucions més reeixides dels cristians i cristianes al difícil procés de reviscolament del poble valencià en una situació tan complicada com la del període 1940-1975, que és la que es tracta en el llibre.

- GARCIA FRASQUET, Gabriel:
Sermons satírics, violes d'or i capellans poetes
València: Edit Saó, 1996, 189 pàg.

L'autor, doctor en Filologia per la Universitat de València, estudia la producció literària, bàsicament de caràcter religiós, a la comarca de la Safor durant el primer terç del segle XX, i ens ajuda a descobrir els orígens del brillant present creatiu d'aquesta comarca.

- LOHFINK, Gerhard (1996):
L'Ascensió de Jesús, invenció o experiència?
Barcelona: Edit. Claret, 1996, 63 pàg.

El tema resulta tan apassionant com l'intent de trobar una resposta a aquesta pregunta: què hi ha d'autènticament succeït i creïble per nosaltres, a la base de la història de l'ascensió de Jesús al cel?

- MESQUIDA, Sebastià:
El sagrament universal. Mallorca: Los Iconos de Ferón, 1994, 93 pàg.

La singular biografia de l'autor, capellà, però amb quinze anys de treball a l'esquena com a peó a la neteja pública a Mallorca, i actualment profes-

sor de teologia en el Centre d'Estudis Teològics de Mallorca, ja resulta suficientment interessant per llegir el que vulgui escriure. De fet, aquest llibre, anomenat en el pròleg com a *teologia d'un femater*, és l'expressió d'un conjunt de vivències molt íntimes i molt exemplars.

- RECASENS, M. Rosa:
Drets humans i Església catòlica.
Barcelona: Viena, SL, 1996, 145 pàg.

L'autora, actualment secretària del Col·lectiu de Dones en l'Església, expressa en la primera plana d'aquesta obra: «*Sé que si aquest llibre surt a la llum, no agradarà a algunes persones del món eclesial. Però també sé que, si no surt, no hauré posat el meu granet de sorra perquè les ferides de moltes persones cristianes arribin a cicatritzar-se...*». De què tracta, doncs, el llibre, per provocar aquesta prèvia? Simplement d'alguns temes que són actualment objecte de controvèrsia: el pensament crític d'alguns teòlegs, el paper de la dona a l'Església, el celibat opcional dels preveres, l'homosexualitat... etc. L'autora adverteix: «*Ara que no pensava escriure cap altre llibre, sento un impuls que no puc deturar...*». I per això l'ha escrit.

Varquebisbe de Tarragona, monsenyor Ramon Torrella, president del CEP, publicava el passat 6 de juny, a Catalunya Cristiana, un petit comentari, no exempt d'ironia i bon humor, titulat, tot just, El bon humor.

En temps i moments no gaire fàcils al somriure, ens plau reproduir-lo, per si algú s'anima a aprofitar l'estiu per fer exercicis de bon humor, seguint les seves pautes.

El bon humor

RAMON TORRELLA CASCANTE, arquebisbe de Tarragona, president del CEP

Un sant trist és un trist sant. Aquesta dita expressa clarament que el cristià ha de ser alegre i sociable.

D'una manera més entenedora podem dir que un cristià ha de ser una persona de bon humor. Aquí entenem per bon humor aquell estat d'ànim que es manifesta de forma agradable. Així, parlem d'un que està de bon humor en el sentit que es mostra afable i amable.

Res hi ha tan anticristià com la tristesa. Una de les característiques de la vida cristiana és l'obstacle que aquesta posa a tot allò que té regust de malenconia, de desconfiança i de desencís.

La joia i l'alegria passen a ser mesura de la perfecció cristiana perquè el Regne de Déu és justícia, pau i goig en l'Esperit (Ga 5,5).

A la nostra societat, tan racionalitzada, fan falta persones de bon humor, persones que posin entusiasme, alegria i goig en la vida social.

Quan tenim una societat amb un ritme de vida, de treball i d'activitat administrativa que quasi no deixa espai a l'espontaneïtat, és a dir, a l'exercici dels estímuls interiors, aleshores es fa molt necessari que l'esperit s'eixampli amb la serenor i amb l'alegria.

La serenor i l'alegria són el clima i el conreu del bon humor. Els anglesos precisen més i parlen de tenir un bon sentit de l'humor, ni massa ni poc.

La moral clàssica ens parla de la virtut de l'eutrapèlia que modera els divertiments. Una alegria exagerada pot portar a un optimisme massa ampli i una excessiva tristesa a un fort pessimisme.

Barcelona

FRANCESC ROMEU, *corresponsal*

L'informe sobre la pobresa

Càritas Diocesana de Barcelona acaba de fer públic un estudi sobre *Les condicions de vida de la població pobre de la diòcesi de Barcelona*. Les dades que revela l'estudi, elaborat per l'empresa EDIS-Foessa (de la fundació Fomento de Estudios Sociales y de Sociología Aplicada), són sorprenents i esgarrifosos. La xifra més escandalosa ha estat la que assenyalava que hi ha 618.760 persones al Bisbat de Barcelona que viuen en una situació de pobresa. Contràriament al que passa a la resta d'Europa i de l'Estat espanyol, on la pobresa s'ha estancat o bé retrocedeix, a l'àrea metropolitana de Barcelona creix exageradament i en aquests moments ja afecta el 15% de la població del Bisbat. Una de cada 8 famílies (que correspon al 12,7% del total) és pobre.

El llistó per mesurar la pobresa no l'ha posat ni Càritas, ni l'Ajuntament de Barcelona, ni la Generalitat, ni el Govern de Madrid, sinó que ve donat pel criteri que utilitza la Unió Europea en definir que pobres són aquells que viuen *per sota de la meitat de la renda disponible* d'un país. En el cas de

l'Estat espanyol es tracta d'uns ingressos inferiors a les 42.800 pessetes al mes per persona, que correspon a la meitat de la renda disponible per a un ciutadà mitjà, fixada en 85.000 pessetes. Aquestes 42.800 pessetes marquen el llindar de la pobresa. Un llindar que molta gent ja ha travessat.

D'aquestes 618.760 persones que han passat el llindar de la pobresa (xifra que val la pena de recordar), hi ha 18.530 persones que viuen en una situació que s'anomena «*d'extrema pobresa*», ja que són els qui intenten *malviure* per sota del 15% de la renda mitjana (això és, viure amb menys de 12.840 pessetes al mes per persona). Hi ha els qui viuen en una pobresa anomenada «*greu*», perquè estan per sota del 25% de la renda mitjana, i són 107.430 persones (que viuen entre les 12.840 i les 21.400 pessetes al mes per persona). Hi ha els qui viuen en una «*pobresa moderada*», que són exactament 232.880, perquè intenten de viure amb menys del 35% de la renda mitjana (entre les 21.400 i les 29.960 ptes. per persona i mes). I finalment hi ha els qui viuen en l'anomenada «*precarietat social*», que són més de la tercera part del col·lectiu del pobres, i que són els que viuen entre el 35 i el 50% de la renda mitjana (és a dir, entre 29.960 a 42.800 ptes. al mes).

Traduint aquestes xifres al nombre de famílies, són 169.200 les famílies

que viuen la pobresa a la diòcesi de Barcelona (2.910 en la pobresa extrema, 24.240 en la pobresa greu, 52.760 en la pobresa moderada i 89.290 en la precarietat social). Si ens mirem més zones geogràfiques, els nuclis que tenen més concentrada la pobresa són els de l'àrea metropolitana de Barcelona i més concretament els districtes de Ciutat Vella, Sant Martí, Sant Andreu i Nou Barris; aquí és on es troben les anomenades «bosses de pobresa». La majoria de pobres, doncs, viuen a la ciutat de Barcelona (són un 40%); la resta —que són prop del 70%— viuen dispersos en poblacions per sobre dels 10.000 habitants, sobretot en ciutats entre els 50.000 i els 100.000 habitants, però molt a prop de la gran ciutat de Barcelona.

Si hem de dibuixar el perfil de la persona pobre que es desprèn d'aquest estudi de Càritas diríem que ens referim a un jove urbà, aturat i sense cap tipus de formació. La població pobre del Bisbat de Barcelona té una mitjana d'edat de 33,6 anys, encara que si mirem la població que viu en «*extrema pobresa*», té una mitjana de 21 anys. Pel que fa referència als caps de família afectats per la pobresa, també tenen una mitjana d'edat molt jove: 51,9 anys.

Conclusions de l'estudi sobre la pobresa

D'aquest estudi de Càritas, hi ha algunes conclusions que han sorprès l'opinió pública.

— La primera és descobrir que l'edat de la pobresa, en comptes de pujar i afectar la tercera edat, va disminuint

(gràcies a les ajudes econòmiques adreçades a la tercera edat), però —en contrapartida— la pobresa cada vegada afecta més espectacularment els sectors més joves de la població, sobretot aquells que no tenen ni feina, ni subsidi, ni pensió. També es denota en l'estudi que la pobresa afecta més la població femenina a causa de les dificultats per incorporar-se a les tasques productives.

— La segona és descobrir que la pobresa ha deixat de ser una característica rural per passar a ser una qüestió estrictament urbana. La majoria de persones que es veuen abocades a la indigència es traslladen a les grans ciutats on és més possible de subsistir. Això fa que la pobresa en els medis rurals avui no sigui ni tan concentrada ni tan greu com la que es pot viure en l'anonimat de les grans ciutats. Amb aquestes dues primeres conclusions s'ha trencat per sempre aquella imatge mental que tots teníem que el pobre era *una persona gran i que viu en un poble*.

— La tercera és que la pobresa comença a afectar els infants, uns 8.000 nens, que són els primers afectats en famílies de molts fills. En els darrers anys es descobreix com ha anat creixent l'analfabetisme (que gairebé ja semblava eradicat del tot) ha baixat l'escolarització (un 11,7% dels infants de famílies pobres no estan escolaritzats, més de 10.000 nens). Molts d'aquests infants tenen problemes d'alimentació deficient. Pel que fa als adults, es constata que la meitat de la població adulta pobre és analfabeta absoluta (19.060) o funcional (80.570).

– La quarta és veure com afecten l'atur i els problemes d'habitatge al creixement del nombre de pobres i com la situació de pobresa fa viure avui moltes persones en condicions que considerem infrahumanes. Hi ha un 23% de famílies de 5 membres o més que ocupen pisos més petits dels 60 m². El 16% de famílies de 5 a 6 persones viuen en habitatges d'una o dues habitacions. I el 56% de famílies de 7 membres o més tenen 3 dormitoris o menys. L'estudi també ha descobert que a Barcelona hi ha –avui dia– unes 5.900 famílies que no tenen aigua corrent; també unes 5.900 que no tenen electricitat; unes 5.300 que no disposen d'un wàter propi, i uns 23.000 que no tenen aigua calenta. Un 2% de pobres viuen encara en barraques. També hi ha problemes sanitaris greus: un 13,8% de famílies no tenen Seguretat Social (són 68.000 persones). En un 6% de les cases es passa *autèntica gana*, és a dir, hi ha 40.000 persones que tenen dificultat per menjar cada dia. Molts d'aquests viuen una barreja de situacions anomenades «límit» (alcoholisme, sense Seguretat Social, delinqüència, sense alimentació segura, etc.).

– La cinquena: cada vegada està més clar que la causa principal de moltes d'aquestes situacions de *pobresa més extrema* ve produïda per l'atur, i més concretament per un atur que ara ja s'anomena «atur crònic». També hi influeix l'import baix que es cobra pels subsidis i per les pensions, i els problemes que tenen aquells que queden fora dels canals d'accés a aquests subsidis perquè mai no han tingut treball, i alguns –tristament i al pas que

anem– no en tindran mai. Segons els estudiosos del tema, això desmitifica la teoria segons la qual *quan hi ha més creixement econòmic desapareix o es redueix la pobresa*. Més aviat succeeix tot el contrari, que quan una societat és més rica, com la barcelonina, la pobresa és encara més greu. En el cas de Catalunya, el producte interior brut (el PIB) ha pujat aquests darrers 10 anys 15 punts, però també la pobresa ha augmentat més del 3%, un fet que no succeeix ni a la resta de l'Estat, on sembla que ha disminuït un 1,5%, ni a Europa on sembla que s'ha estancat definitivament i ara tendeix a reduir-se.

Finalment, hi ha sectors socials de la població que són específicament més afectats per la pobresa, atesa la seva dificultat per integrar-se en la dinàmica social; aquests són els immigrants (sobretot els vinguts més darrerament) i la població gitana (tradicionalment de difícil integració, però que no solen caure en la indigència). També es parla d'un grup social de «*superexclòsos*», entre els quals hi ha els drogoaddictes (ja no diguem els seropositius).

La reacció de l'Administració

L'Administració, amb aquest estudi, no ha quedat massa ben parada. Sobretot perquè l'estudi denuncia que prop de la meitat de la població pobra demana ajuda als serveis socials, però només un 13,1% dels problemes que arriben a l'Administració aconseguixen una solució completa i satisfactòria. Per tant, totes les institucions deixen més problemes sense resoldre que els que solucionen totalment.

Per això, en la presentació de les dades d'aquest estudi, el passat 15 d'abril al Col·legi de Periodistes de Catalunya, la directora de Càritas, Pilar Malla, va demanar un major compromís polític i una més gran unitat d'acció entre les diverses administracions per tal de lluitar unànimement contra la pobresa. Això exigeix la lluita contra la pobresa que actualment existeix però també mesures preventives de cara al futur, sobretot contra l'índex creixent d'analfabetisme i la manca de formació que es constata avui, perquè això serà la pobresa del demà. Per tant, no sols s'han de combatre les situacions actuals de pobresa sinó que cal lluitar contra les arrels dels problemes que generen la pobresa. Per a Pilar Malla els objectius són: reduir la taxa d'analfabetització, afavorir la creació d'ocupació i incrementar les rendes de les famílies més pobres.

En aquest sentit, el conseller de Benestar Social de la Generalitat de Catalunya, Antoni Comas, ja va manifestar que cal revisar l'alt nombre de persones que no reben cap mena de prestacions socials, tal com detecta l'estudi, i va anunciar la convocatòria d'unes jornades d'estudi sobre la pobresa a Catalunya i sobre les mesures que cal prendre conjuntament, arran de la publicació dels resultats d'aquest informe de Càritas.

Impulsar la pastoral laïcal

La Delegació Diocesana d'Apostolat Seglar de la nostra diòcesi, dirigida pel seu delegat general mossèn Antoni Matabosch, ha fet públic darrerament

dos documents i ha creat dos nous organismes: d'una banda s'acaba de fer públic el Pla diocesà de prioritats per a l'apostolat seglar i d'altra banda també s'han fet públiques les *Línies d'actuació de les delegacions d'apostolat seglar*, que –sota la gran Delegació General d'Apostolat Seglar– s'aglutinen les delegacions diocesanes de Pastoral de Joventut, de Pastoral Obrera, de Pastoral Universitària i de Pastoral de Pobles i Comarques, i que tenen com a delegats episcopals Rosa Deulofeu, Tano Casacuberta, Llum Delás i Jaume Dantí. Certament que aquests dos documents són fruit del bon treball de coordinació que porten tots aquests delegats al voltant de Mn. Antoni Matabosch. D'altra banda, la Delegació General també ha creat aquests dies el Consell d'Acció Catòlica de l'Arxidiòcesi de Barcelona i el Fòrum de les Organitzacions Catòliques d'Adults (FOCA).

Una idea clara del treball coordinat de totes aquestes delegacions pastorals sota la Delegació General de l'Apostolat Seglar –malgrat que encara s'hagi de definir un xic més a la pràctica– és l'aposta clara i decidida que es fa en el nostre Arquebisbat per prioritzar els moviments d'Acció Catòlica. L'Acció Catòlica es defineix com *la forma habitual, bàsica, d'associació laïcal que ofereix la diòcesi*, seguint les directrius marcades pel Concili Vaticà II en el Decret sobre l'apostolat dels laics (*Apostolicam actuositatem*), els recents documents de la Conferència Episcopal Espanyola i també les resolucions 29 i 131 del Concili Provincial Tarracòense.

La prioritat que es dona als moviments d'Acció Catòlica, tant els especialitzats com els que es puguin crear dins de l'Acció Catòlica General, defineixen com ha de ser la nostra acció pastoral amb els laics, siguin joves o adults, i frena la possible arribada de nous moviments que no siguin clarament diocesans o no estiguin en aquesta línia pastoral. Així sembla deixar-ho ben clarificat el Pla diocesà de prioritats per a l'apostolat seglar que ha estat treballat pel Consell Episcopal i aprovat definitivament pel cardenal Carles el passat 10 d'abril. En el segon document, les *Línies d'actuació de les delegacions d'apostolat seglar*, es tracta més a fons la coordinació i el treball conjunt de les delegacions que engloba la Delegació General de l'Apostolat Seglar i la seva coordinació amb els moviments especialitzats d'Acció Catòlica.

Per tal de coordinar aquests moviments ja es va crear el passat dilluns 15 d'abril el Consell d'Acció Catòlica de l'Arxidiòcesi de Barcelona, que està format pels presidents i presidentes dels deu moviments d'Acció Catòlica constituïts a Barcelona: ACO, GOAC, Pobles i Comarques, Professionals Catòlics, Graduats, JOC, JARC, MUEC, MIJAC i CIJAC. Les funcions d'aquest Consell són: estudiar el conjunt dels problemes de la nostra societat, promoure el sentit i la praxi evangelitzadora a tota la diòcesi, prendre iniciatives conjuntes d'evangelització —amb creativitat—, aportar les seves iniciatives a les delegacions i impulsar els seus plans, afavorir la interrelació de tots els moviments, amb l'aportació d'informació, coordinació i promoció

de serveis comuns, i difondre l'Acció Catòlica en les seves dues modalitats (especialitzada i general).

També el passat 7 de maig es va constituir el Fòrum de les Organitzacions Catòliques d'Adults (FOCA), que és la continuació de l'antiga Conferència de les Organitzacions Catòliques Diocesanes (COCD), i que actualment aplega representants de prop d'un centenar d'entitats catòliques de tota la diòcesi per tal de coordinar-se tot respectant-se mútuament en les seves especificitats. En aquesta primera trobada van decidir tramitar els Estatuts del Fòrum i van designar una comissió gestora de tres membres, formada per un representant de la Lliga Espiritual de la Mare de Déu de Montserrat, un del Moviment Cristià de Mestres i un altre de l'Apostolat de l'Oració.

La pastoral obrera

En aquesta mateixa línia de dinamització dels moviments, la Delegació de Pastoral Obrera de Barcelona, dirigida pel seu delegat, Tano Casacuberta, va presentar —la vigília de l'1 de maig i amb motiu d'aquesta festa— el document *La pastoral obrera de tota l'Església*, aprovat per la Conferència Episcopal Espanyola al novembre de 1994 i també es va fer públic el *Manifest del Primer de Maig* que van elaborar conjuntament totes les delegacions de Pastoral Obrera de les diòcesis de Catalunya i els moviments cristians obrers de Catalunya i les Illes. Tots aquests actes que hem assenyalat fins ara els van presidir el cardenal Ricard M. Carles i el bisbe Joan Carrera.

Construcció de noves parròquies

Tot i les grans dificultats econòmiques que travessa actualment l'Arquebisbat de Barcelona, encara ha estat possible construir recentment dos nous edificis d'esglésies que ja existien des de feia anys però en unes condicions no massa dignes per a unes comunitats amb un gruix de vida suficient per tenir unes bones instal·lacions. Aquest és el cas de les parròquies de Santa Bernadeta, al barri de Torre Baró (dins de l'arxiprestat de Trinitat-Roquetes) i la parròquia de Sant Narcís, al barri de Canyelles (dins de l'arxiprestat de Vilapicina). I amb més esperança, ja s'ha col·locat la primera pedra de la futura església parroquial de Sant Esteve (al costat mateix de la Meridiana, en els solars que hi ha entre les instal·lacions esportives de Can Dragó i l'estació de Sant Andreu Arenal), que pertany també a l'arxiprestat de Vilapicina.

Va morir Mossèn Josep H. Bardés

Mossèn Josep Maria Bardés i Huguet, de 81 anys, va morir el passat Dissabte Sant, 6 d'abril, a l'Hospital General de Catalunya, on estava ingressat a causa d'un accident de trànsit que havia patit el passat Dilluns Sant, tornant de Sant Cugat del Vallès després d'una reunió de capellans per la carretera de l'Arrabassada cap a Barcelona. Mossèn Bardés, que anava en el cotxe juntament amb Mn. Joan Batlles i Mn. Josep M. Vidal i Aunós, que van resultar ferits lleus, va haver de ser intervingut quirúrgicament, però no va poder refer-se del traumatisme i del postoperatori.

Mossèn Bardés havia nascut a Barcelona, al juny de 1914, i, després d'estudiar al Seminari de Barcelona es va llicenciar en Teologia, en Filosofia a la Universitat de Barcelona i en Història eclesiàstica a Roma. Durant els anys de la dictadura va ser un dels personatges clau en els cercles eclesiàstics més progressistes –pastoralment– i més catalanistes –políticament–. Això va fer que es relacionés estretament amb molts dels actuals dirigents polítics catalans. Teològicament i pastoralment era un home sumament obert a les intuïcions de fons del Concili Vaticà II que ell va seguir molt de prop en la seva celebració, ja que va ser director de la publicació *Concili Avui*, que informava del dia a dia de la seva realització. I també per les seves amistats particulars amb alguns dels principals *pares conciliars*, com Congar.

Inicialment, durant la postguerra, va ser consiliari de la secció femenina de l'Acció Catòlica i després també va ser consiliari de la Lliga Espiritual de la Mare de Déu de Montserrat, i com a tal va ser fundador del Centre d'Estudis Francesc Eiximenis (MIIC-Pax Romana), que actualment és una institució que aglutina intel·lectuals i professionals cristians, però que en els seus orígens va ser un fòrum obert i lliure de debats teològics i polítics. També en aquesta mateixa línia va estar molt relacionat al Centre d'Informació Cultural (CIC). Va estar vinculat a l'agrupació CC (Crist i Catalunya), on es va dedicar –com a capellà clarament compromès– a la formació dels laics que després actuarien en la reconstrucció de la vida política catalana, no sense dificultats i tensions.

Com a capellà era membre de la Unió Sacerdotal i havia estat vicari a les parròquies de Sant Andreu de Llanvaneres i de Castellar del Vallès, i rector de les parròquies de la Sagrada Família de Terrassa i de Sant Francesc de Sales de Barcelona. Aquests darrers anys tothom el recordem com un *bon home* i un *bon capellà*, molt més comprensiu i més obert de pensament que molts dels nostres companys de les *noves generacions* (tal com ell mateix ens anomenava).

Trasllat de les despulles del Dr. Manuel Bonet

El passat divendres 26 d'abril, vigília de la Mare de Déu de Montserrat, el bisbe auxiliar Pere Tena va presidir el trasllat de les despulles del Dr. Manuel Bonet i Muixí a la capella de la Mare de Déu de Montserrat del Monestir de Sant Pere de les Puel·les, del carrer Anglès. En la celebració eucarística van concelebrar amb el bisbe un bon nombre de preveres de Barcelona i van assistir-hi molts fidels, amics i coneguts del Dr. Bonet. La iniciativa d'aquest trasllat i d'aquesta celebració va ser del mateix bisbe Pere Tena el 1994, en celebrar-se els 25 anys de la mort del Dr. Bonet, i ha estat promoguda per la comunitat benedictina del monestir de Sant Pere, pels preveres de la Unió Sacerdotal de Barcelona i per les Auxiliars Diocesanes, de les quals va ser fundador.

Durant molts anys el Dr. Manuel Bonet va exercir el seu ministeri sacerdotal a l'església d'aquest monestir. Va morir a Roma, essent auditor de la Rota Romana, el 6 d'agost de 1969. Ales-

hores les exèquies ja es van celebrar al monestir de Sant Pere, enmig d'una gran mobilització policíaca perquè era considerat un home políticament sospitós, i va ser enterrat al cementiri de Sant Andreu. Ara, inhumat definitivament en un lloc molt més freqüentat, es pot mantenir millor el seu record tot pregant davant de la seva tomba.

Girona

JOAN CARRERES i PÉRA,
corresponsal

El Vaticà II i el Concili Català: les conviccions de Luigi Dadaglio

«Quan una comunitat humana permet que li sigui arrabassada la seva memòria històrica perd també el seu caràcter peculiar en el present i té el perill de no saber-se reconèixer a si mateixa en la incertesa i multiplicitat del futur nou.»

Luigi Dadaglio
al·locució *Als catòlics catalans*
(12-IV-1968)

Mossèn Joan Busquets i Dalmau ha escrit un comentari en el *Full Parroquial* de Girona sobre la primera de les conviccions de base del bisbe Campardon: *El Concili de la Tarraconense és fill del Concili Vaticà II*. «Crec que en aquesta convicció —afirma el conegut historiador gironí— el bisbe ens convida a una reflexió, amb fidelitat a l'Evangel·li i al temps actual, per tal de resituar-nos amb un canvi de mentalitat». És la pastoral de l'*aggiornamento*.

La segona convicció: «*Caminar vers una comunitat efectiva i generosa de grups i tendències*», és comentada per Dolors Puigdevall, que fou membre participant en el Concili. «*És l'acceptació dels diferents grups i models d'evangelització*». És la pastoral del diàleg i la tolerància.

La tercera convicció es refereix al *coneixement de la societat concreta*. «*Si volem anunciar la Bona Nova, és a dir, aportar una paraula d'esperança a la nostra societat* –afirma Antoni Calvó, laic empordanès que també hi assistí–, *ens és indispensable conèixer-la*». És la pastoral de l'encarnació.

Girona és, en aquests moments, la *diòcesi pilot* en l'aplicació del Concili de la Tarraconense. És del bisbe Jaume Camprodon de qui han sortit les primeres *conviccions* de base. Davant del silenci de Roma, ha optat per una màxima de sentit comú: *qui calla, atorga*. És clar que, per als bisbes i en general per als catòlics catalans, *la processó va per dins*. Quin és l'*inconfessable pecat* que hem comès –ens preguntem, perplexos, per merèixer aquests recels de Roma? No hem intentat, al capdavant, ser fidels al Concili Vaticà II, i a tot un programa que la mateixa Santa Seu ens proposà en temps de Pau VI, quan féu de les diòcesis catalanes la punta de llança de l'aplicació del Vaticà II a l'Estat espanyol?

Pels camins de la història

Aquest programa ens arribà el dia del Divendres Sant de l'any 1968 de boca del nunci Luigi Dadaglio, i fou retransmès per les antenes de Ràdio

Barcelona. Fem-ne una composició de lloc:

El nacionalcatolicisme implantat a Catalunya l'any 1939 pel govern del general Franco aprofità la traumàtica situació que es va viure durant la Guerra Civil i féu de l'Església catalana una de les seves monedes de canvi amb la Santa Seu. El trauma bèl·lic fou ben amortitzat: en convertir la Tarraconense en apèndix de l'Església espanyola, hom passava ratlla a mil anys d'història, sense considerar-ne les conseqüències.

Tanmateix, les arrels que entronquen l'Església amb el país foren resistents. No pogué arrabassar-les ni la força bruta militar, ni l'exili del Cardinal Vidal i Barraquer, ni la implantació artificial de noves formes de vida cristiana controlades des del poder: les arrels autòctones, nodrides des de diferents corrents subterranis, fèrtils i evangèlics com en els temps de les caticumbes, brotaren a la superfície ben prest, ja l'any 1947, a Montserrat.

Gràcies a Joan XXIII i a Pau VI, a la *Pacem in Terris*, la *Mater et Magistra*, i la *Populorum progressio*, l'arbre reverdí i la fruita madurà: el Concili Vaticà II trobà a Catalunya un coixí treballat que féu viure a l'Església uns moments d'autèntic entusiasme. A Catalunya, l'Església fou present en la construcció democràtica, la normalització lingüística, la reivindicació dels drets humans, la llibertat de reunió i d'expressió, la lluita contra la tortura, la denúncia de l'exploració de l'home, l'objecció de consciència i l'opció per la vida.

En el punt dolç d'aquest renaixement eclesial (l'any 1968), en plena aplicació del Vaticà II, l'Església catalana rebé –per primera i única vegada en la història contemporània– un vot de confiança de la Santa Seu a través del nunci de Madrid, monsenyor Luigi Dadaglio; una *nota històrica*, oberta a un futur esperançat que establia, al mateix temps, tot un programa pastoral.

Una al·locució del nunci Dadaglio (12-IV-1968)

Titulada *Año de recordación de los orígenes y de prospectiva sobre el futuro*, arranca de les arrels paulines i, passant per Ramon Llull, Pere Nolasc i Ramon de Penyafort, arriba fins a Balma i Torras i Bages: «*La meva convicció –afirma Dadaglio– neix d'una esperança fonamentada; que la vostra fe, una vegada hagi estat confirmada com la de Pere, trobarà en aquesta nota històrica una resposta vivent i original, fidel a l'ahir i menada per la potència creadora del futur en Déu.*».

Com en una premonició del que ha estat el Concili de la Tarraconense, des de Catalunya i per a Catalunya, l'any 1968 Luigi Dadaglio ens suggereix un programa pastoral, a partir de les seves conviccions del Concili Vaticà II, i parla obertament de les aportacions que ha efectuat l'Església de Catalunya a l'Església universal. Té paraules d'encoratjament per a l'*aggiornamento*, el diàleg i la tolerància i, sobretot, proposa la *pastoral de l'encarnació*. Encara fa més: ens estimula a *crear les institucions que siguin necessàries per al desenvolupament de la maduresa de la fe*: «*Recordeu –insisteix– que és la matei-*

xa Església la responsable d'instituir els mitjans.». I, per reblar el clau, adverteix: «*No deixeu perdre la vostra memòria històrica; no espereu que us ho donin tot fet.*».

Davant la manca de comprensió que sembla haver trobat per part de Roma el Concili de la Tarraconense; davant la bel·ligerància de Tagliaferri, i les suspicàcies de Lajos Kada, ens ha semblat que era de justícia fer arribar als lectors de *Quaderns* l'al·locució íntegra de Luigi Dadaglio. Tant en la trajectòria que assenyala, com en els testimonis de fe que esmenta, hi ressonen les veus d'una Església viva, soflent i esperançada. En fem la transcripció literal al català.

ALS CATÒLICS CATALANS: La meva acceptació no és convencional, sinó convençuda, nascuda del pressentiment de les energies cristianes que aquesta celebració farà reviure en les generoses terres de Catalunya que obtingueren el privilegi de la familiaritat de Crist no pas en un temps tardà, sinó en vida de Pau, predicador dels gentils. La meva convicció neix també d'una esperança fonamentada; que la vostra fe, una vegada hagi estat confirmada com la de Pere, trobarà en aquesta nota històrica una resposta vivent i original, fidel a l'ahir i menada per la potència creadora del futur en Déu.

Llavors, amb la vostra fe renovellada, sereu capaços de confirmar en la fe les esglésies germanes, en aquest temps en què el Senyor de la història ens demana una fe adulta que embolcalli en un clima evangèlic el desenvolupament integral de les comunitats humanes.

Quan una comunitat humana permet que li sigui arrabassada la seva memòria històrica, perd també el seu caràcter peculiar en el present i té el perill de no saber-se reconèixer a si mateixa en la incertesa i multiplicitat del futur nou. Doncs bé, la història de la fe en les terres catalanes sembla haver estat sempre marcada per aquesta característica singular: la síntesi del millor de l'ahir i de la iniciativa creadora a la recerca de noves formes més intenses i més fecundes. La vostra fe ha sabut sempre integrar, en síntesi característica, aquests elements primordials de l'ànima catalana: la rauxa coratjosa, que obre nous horitzons a l'esperança, i el seny, aquest poder indefinible d'arrelament en la cosa familiar, aquesta capacitat de discerniment del que és veritablement autèntic i valuós.

Presideixen la vostra història egrègies figures cristianes que, arrelades fermament en el seu temps, continuen tenint un valor profètic per al vostre propi futur, un futur que pressentiren i saludaren de lluny estant.

No és un Ramon Llull, al mateix temps, un dels més decisius pioners d'aspectes característics del món modern i de l'orientació radical que ha adquirit la missió evangèlica en el món en els nostres temps? Malgrat les òbvies limitacions de la seva època, va ser un dels primers que van entendre la missió evangèlica com un diàleg fraternal i racional entre diferents races, cultures i ideologies. Fou promotor de la reforma del clergat i del laïcat, i fundador d'escoles missioneres on s'efectuava la síntesi d'una fe il·lustrada i el

coneixement profund dels millors valors de les cultures estranyes. Convençut de Crist, estava també convençut de poder-lo comunicar, no tant per la imposició com pel testimoniatge d'una fervent vida evangèlica. Volia suscitar, en els que tenien diferents maneres de pensar, aquella racionalitat íntima i poderosa que l'home porta dins i el convida a obrir-se a l'Evangelí, que és la saviesa de la plenitud de Déu manifestada en Crist per a la salvació de tota la humanitat. Ell creia en Crist, paraula de Déu. Era el tema clau que ha de centrar i concloure el diàleg profund i fraternal entre els homes.

Avui, ho sé prou bé, per trobar els qui pensen i creuen d'una altra manera, no heu pas d'anar a terres llunyanes: els trobareu cada dia a la universitat, al suburbi i a la fàbrica. Heu de col·laborar amb ells –i fer-ho de bon grat– en la tasca d'informar humanament la societat i la terra. Podeu obrir-vos –i heu de fer-ho– a les seves crítiques i suggeriments; però no us enganyeu ni us deixeu enganyar: en el pluralisme de la ciutat moderna no podeu caure en la fàcil temptació d'amagar vergonyosament la vostra fe en l'anonimat personal com si la fe fos un impediment al comú de la tasca humana que impossibilités la convivència i la col·laboració entre els homes.

Al contrari, la fe –com creia Ramon Llull– és fonament universal del nostre destí comú d'homes, és irrenunciable consciència de la nostra dignitat, audaç i sòlida esperança que l'esforç humà, aliat de Déu, serà el qui dominarà la història, i no la història la que destruirà la humanitat. Per això, gosaria dema-

nar-vos que la vostra fraternitat i la vostra lleialtat en la construcció de la ciutat humana, nacional i internacional, sigui una fraternitat profètica, disposada sempre a fer sentir als homes, amb obres i paraules, la qualitat divina del destí en què participem i les exigències que això comporta.

De la vostra pròpia història podeu aprendre encara una altra lliçó profètica sobre el futur de la fe. Celebreu, en aquest Any de la Fe, el 750 aniversari del Davallament, la fundació de l'Orde de la Mercè, empresa renovadora de la praxi evangèlica que vosaltres, catalans, vau instaurar arreu d'Europa. Sota la iniciativa de Pere Nolasc, l'experiència jurídica de Ramon de Penyafort, l'esperit renovador del bisbe Berenguer de Palau i la magnanimitat empenedora de Jaume I, en aquella Barcelona de 1218 hi fou projectat el bo i millor del caràcter català, en una entesa pràctica: que l'autenticitat de l'Evangeli, el seu testimoniatge en la història, es manifesta en el poder de redimir captius. La generositat humana i l'esperit missioner, l'afany d'aventura i el lliurament incondicional de l'home a favor del germà irredempt, es donaren la mà sota el patrocini de la Mare del Senyor que, per primera vegada en la vostra llengua, començà de ser anomenada Nostra Dona de la Mercè, un dels noms més significativament cristians que mai hagi pogut rebre Maria com a dona que fou arca de l'Evangeli vivent. No us parla per si mateixa, aquesta felicitat avinentesa de l'Any de la Fe amb l'aniversari d'aquella lectura catalana de l'Evangeli com a obra de la mercè que redimeix?

Sí, la solidesa de la fe es manifesta, avui com ahir, en la creació d'una ètica la qualitat de la qual transforma el que semblava impossible en realitat a favor del germà. Per aquesta raó, Pau VI, pocs mesos després de l'anunci de l'Any de la Fe, dedicà a tots els cristians i a tots els homes aquest manifest d'autèntica fraternitat intítulat Populorum Progressio, sobre la necessitat de promoure el desenvolupament dels pobles. Amb una audàcia que encara no hem acabat d'assumir, hi escriu: «Es tracta de construir un món en el qual tot home, sense excepció de raça, religió o nacionalitat, pugui viure una vida plenament humana, emancipat de les servituds que li vénen de la part dels homes i d'una natura no prou dominada, un món on la llibertat no sigui una paraula buida i on el pobre Llätzer pugui seure a la mateixa taula que el ric». Heus ací un programa infinit per dur a terme, en l'obediència a l'Evangeli que vol donar cos en la història a la fraternitat universal a la qual tots els homes són cridats. Heus ací una obra exemplar que teniu per fer, una obra de fe capaç de donar forma evangèlica a aquest desenvolupament complex i ric, industrial, urbanístic, intel·lectual i tecnològic, polític i social, en el qual es troba immersida la Catalunya d'avui.

Tots els qui en aquestes entranyables terres un dieu cristians; governants i governats, homes d'empresa, obrers, pensadors, laics i clergat, els nadius de la terra i els que hi han vingut per vocació professional o en la noble recerca de treball, sou cridats a un testimoniatge únic i excepcional, obra de fe i d'amor. Demostreu que

l'Evangelí és una força capaç d'inspirar la promoció i el desenvolupament més elevats de l'home. És una obra de la fe viva, no en dubteu, perquè només l'experiència d'una autèntica i participada solidaritat fraterna a tots nivells podrà donar avui credibilitat, a vosaltres mateixos i a tots els homes, la gran sorpresa evangèlica: «Déu estima tant el món que li ha donat el seu Fill Únic, perquè tinguem vida i la tinguem a desdir».

Que la vostra rauxa i el vostre seny es tornin a unir novament en un esforç històric inspirat per la fe per tal d'instaurar una societat més humana, tast i reflex de la ciutat celestial que Déu vol per a tota la humanitat.

Sí, no en dubteu, l'Any de la Fe és també un any de renovació de la creativitat social de l'Evangelí perquè, com ha dit un dels prelats espanyols, la fe decau si no respira l'aire renovador de la justícia i de la caritat que naturalment han d'acompanyar-la.

I, tanmateix, si la fe s'esllangueix quan no va acompanyada de l'amor fratern ni inspira la responsabilitat social, quan no es fonamenta en una fe viva que contempla el món a la claror explícita i esperançada de la Resurrecció de Crist en el contingut integral d'una tradició dogmàtica entesa amb intel·ligència, és ben cert que aquest amor corre perill de desil·lusionar-se i de desorientar-se.

Permeteu-me, no obstant això, que repeteixi les paraules que us vaig dir, acabat d'arribar, en la salutació que vaig adreçar a tota Espanya: «L'avui

és diferent. L'acceleració històrica que mou el món us farà sensibles a una ineludible necessitat d'adaptació. La mentalitat i la nova psicologia de l'Església del Vaticà II us obrirà la ment i el cor cap al futur; fonamentats amb fermeza en la fe tradicional i perenne, no tindreu cap por de mirar cap endavant en aquesta hora decisiva, caminant tots, Poble de Déu i jerarquia, estretament vinculats».

La vostra fe necessita ser actualitzada, al nivell de les millors adquisicions de la cultura contemporània, de manera que, com demana l'Apòstol, provant-ho tot, sapigueu escollir-ne la millor part. No endevineu el tacte responsable, l'audàcia creativa, el poder d'innovació però també de serena crítica de l'esperit contemporani que [us exigeix] aquest aggiornamento de la fe del vostre poble? Per ser il·lustrada, personal i idèntica a si mateixa, com ens demana aquest creixement del món modern, volgut per Déu, i la nostra insuprimitable lleialtat a l'Evangelí perenne, la fe necessita una informació ininterrompuda, una reforma perenne, una formació constant i progressiva. No espereu que us ho donin fet.

Vosaltres mateixos, en una múltiple iniciativa heu de crear les institucions que siguin necessàries per aconseguir el ple desenvolupament de la maduresa de la fe. Recordeu que és la mateixa Església la responsable d'instituir els mitjans necessaris per aconseguir aquest clima adult que ajudi a forjar la fe en cada etapa del creixement personal a un nivell diferent dels problemes especialitzats de la cultura moderna.

Espero de vosaltres que, amb el mateix esperit, sabreu continuar avui l'obra de Jaume Balmes i del bisbe Torras i Bages, la fidelitat a les coses més perennes de la tradició i la serena i creativa assimilació dels millors valors del món modern, tan lliure de l'esnobisme com d'una inèrcia estancada en el passat i desconfiada de l'acció de Déu en el món d'avui.

Fa ben pocs dies (6-V-96), *El Periódico* dedicava una pàgina al tema eclesial amb el títol *El Vaticano divide a la Iglesia catalana*; poc després, deu intel·lectuals catalans (*La Vanguardia*, 11-V-96) recordaven en una Lletra Oberta al nunci Lajos Kada l'error històric de la Santa Seu quan imposà bisbes forasters per raons polítiques. Al mateix temps, el Consell Permanent de Cristianisme i Justícia es queixava del retard de la *recognitio*, mentre que amb el títol *Suspicias y retrasos vaticanos*, un columnista de *La Vanguardia* signava un article recordant els greuges històrics que Catalunya ha rebut de part del Vaticà.

Per què no recollir també —se'ns ha acudit— els aspectes positius que la mateixa Santa Seu ha atribuït alguna vegada als catalans? Per què no hauríem d'evocar retrospectivament, com una lliçó d'història, els pontificats de Joan XXIII i de Pau VI? Per què no recordar a Joan Pau II que, el 12 d'abril de 1968 —potser no és casualitat que s'escaigués en un Divendres Sant—, el nunci Dadaglio trencà una llança a favor de l'Església catalana?

Ens refrescà la memòria, ens empenyí a *caminar sols* i a actuar amb

iniciatives pastorals pròpies. Eren paraules noves, d'una frescor evangèlica que, encara avui, ens sorprenen. Es referien al diàleg Església-món a partir de les pròpies arrels històriques, culturals i lingüístiques, i creaven les guspies d'esperança que abrandaren, posteriorment, la flama conciliar.

Per què no situar aquest darrer Concili, i el document *Arrels cristianes de Catalunya*, i tantes i tantes iniciatives dutes a terme aquests darrers anys, en el significatiu context alliberador que tingué el Vaticà II? No foren *particularismes* aïllats. Ha estat una resposta de l'Església i el poble de Catalunya a una crida impulsada des del Vaticà, a través de la paraula del nunci.

Per què tenim una memòria històrica tan feble? No podria haver-hi també una certa negligència per part dels bisbes i els catòlics catalans? S'ha fet arribar, alguna vegada, l'al·locució de Dadaglio al Papa actual, tan sensible a les situacions d'injustícia? En el *Tertio millennio adveniente*, dedicat a reflexionar sobre el Jubileu de l'any 2000, Joan Pau II reprèn el discurs del Vaticà II. Se li han fet arribar les conviccions de Roma de l'any 1968 adreçades *Als catòlics catalans* per Luigi Dadaglio? S'han fet conèixer als seus successors, a Tagliaferri i sobretot a Lajos Kada? Tal vegada fóra prou allisonador.

Capellans lletraferits: XI trobada

El col·lectiu de capellans és tal vegada un dels més *lletraferits* que trobaríem. I és ja l'onzè any consecutiu

que, rotativament, es convoca una trobada de preveres poetes i escriptors. Ara mateix, recordem que l'any passat tingué lloc a Vallvidrera, concretament a Vil·la Joana, en el context d'un homenatge verdaguerià.

L'escenari d'aquest any se situa a la diòcesi de Girona; concretament a l'escenari de Blanes, l'antiga vila marinera que serva encara la flaire de les *Marines i boscatges* de Joaquim Ruyra. La trobada té lloc el 19 de juny i és oberta a tots els mossens que algun cop hagin vist la seva escriptura en lletres de motlle.

Memòria de Càritas

En la proximitat de la diada de Corpus, Càritas de Girona acaba d'editar com cada any la seva memòria anual; correspon a les activitats i realitzacions dutes a terme l'any 1995. Es tracta d'un opuscle de dotze pàgines atapeïdes de dades i xifres corresponents als diferents apartats d'un moviment eclesial que cada cop abasta més àmbits socials i humanitaris.

Des de la Coordinació Càritas Parroquials (primer apartat) fins a la situació financera (cent deu milions de presupost), hi trobem notícies puntuals sobre *Voluntariat social, Atenció primària, Drogodependència, Gent gran, Transeünts, Estrangers, Formació ocupacional, Inserció -i Orientació- sociolaboral, i Captació de recursos.*

Càritas de Girona compta actualment amb 172 socis, 179 col·laboradors, 128 voluntaris i un personal assalariat format per 29 persones.

Lleida

XAVIER BAPTISTE, *corresponsal*

Predicació quaresmal avui

Fa anys, la predicació quaresmal era molt forta. En els temps actuals sembla que resta reduïda a vetllar les misses dels diumenges, a donar un toc de més atenció a les misses del temps litúrgic i prou.

Algun arxiprestat de la ciutat fa uns anys que edita un petit full molt humil per fer viure els diferents ritus de la missa. Totes les parròquies de la *perifèria* donen el full cada diumenge de Quaresma, i amb l'excusa d'explicar-ho als nens, els adults que van a missa viuen certs moments o ritus que ens passen desapercebuts. La valoració que en fan els preveres és ben desigual. No hi ha unanimitat.

Enguany hi ha hagut quatre conferències proposades per totes les parròquies de la ciutat. El motiu fou el Concili en sordina. Sembla que eren per a tota la diòcesi. Els conferenciants, mossèn Joan Carrera, mossèn Joan Batlles, mossèn Miquel Barbarà i mossèn Josep Boix, donaren la pauta. Molt bé pels predicadors. Amb dues-centes persones, fou el dia que l'auditori era més nombrós. Eren a partir de les vuit del vespre.

Tot i així, heus ací un tret actual que fa temps que es dóna: sembla que aquest tipus d'assemblees eclesials a Lleida tenen poca concurrència. A més,

hi havia poques cares noves. Suposo que això és igual en altres indrets.

Jornada diocesana sacerdotal i Acció Catòlica

Cada any el presbiteri es reuneix un dissabte de maig al col·legi diocesà Verge de l'Acadèmia, per fer una jornada sacerdotal. Com que té espais i estructures adients, els mossens i seminaristes ens hi reunim per a una jornada de germanor. Sempre acostumem a festejar una celebració d'algun mossèn que celebra les noces de plata o d'or, o de diamant, que tot s'ha de buscar en temps de crisi. Una eucaristia, una conferència i un bon dinar són els tres actes que omplen aquesta jornada. Enguany, el jesuïta pare Joan Arís, persona molt estimada de fa anys per antics escoltes i que fa de rector a Raimat, i mossèn Herman Miret, jubilat, celebraven les d'or i diamant. La conferència la donà mossèn Antoni Cartagena d'Alacant, secretari de la Comissió d'Apostolat Seglar de la CEAS. Per tant, és un alliberat a Madrid per tirar endavant l'apostolat seglar. Ell ens explicà la situació de l'Acció Catòlica avui.

Per tal de ser fidels al Vaticà II i tirar endavant una Església coresponsable i evangelitzadora, ens presentà les *orientacions que la Conferència Episcopal Espanyola ha anat assumint aquests darrers anys*.

Tots els moviments especialitzats d'Acció Catòlica (nens, joves i adults), junts, formen l'Acció Catòlica. La força del *laicat organitzat* (1a nota), *portada per ells mateixos* (2a nota), *fent*

seva la missió evangelitzadora de l'Església (3a nota), i *en comunió amb el bisbe* (4a nota), *és l'Acció Catòlica*.

Cal veure ara quins altres moviments eclesials de laics en volen formar part. La condició és *acceptar les quatre notes de l'Acció Catòlica*. Els moviments de laics promoguts pels religiosos han de dialogar amb la jerarquia, a veure com volen ser *acció catòlica*, si ho volen ser, essent fidels al carisma del seu fundador.

Com un podeu imaginar, hi hagué reaccions de tota mena. Des dels que creuen que anem a desenterrar un mort, fins als que fa anys que hi treballen, i que ja comencen a veure que el que fan no és la seva obra exclusiva perquè els agrada, sinó que és la confirmació que l'Acció Catòlica és el futur de l'Església i una mediació molt important, per no dir màxima, a fi que en l'Església puguem passar de ser cosa exclusiva dels mossens a ser-ho de tot el poble de Déu.

Esperem veure nous temps amb molt de realisme i humilitat. Alguns dels seminaristes ja hi entren i amb molt de ganxo. Altres encara estan en una altra òrbita. És clar, els anys no passen endebades per a tots.

Treball de Càritas interdiocesà seguint el Concili

Al nostre Concili s'urgeix el treball prioritari a favor dels dèbils (resolucions 77v, 78, 79p). I en un altre lloc (resolució 142vp), s'urgeix anar fent passos que visibilitzin la unitat pastoral dels nostres bisbats.

El divendres 31 de maig hi va haver un seminari intensiu promogut per Càritas de les tres diòcesis veïnes de Solsona, Lleida i Tarragona. En realitat, ha estat una acció conjunta de Càritas de Catalunya.

Una colla de representants de tots els racons de les vuit diòcesis que treballen en plans d'ajuda a transeünts, sigui a nivell parroquial, arxiprestal o diocesà, vam debatre tot un dia sencer sobre com treballar per a la seva possible reinserció.

Els locals de l'Escola Universitària de Treball Social de Tarragona, ubicats al Seminari, van ser el marc d'aquesta trobada, molt apropiat. Miracle Llorens, de Solsona, i mossèn Mateu Freixes, de Lleida, director de Càritas de Catalunya, van dirigir l'assemblea. Un expert, José M. Nerín, de Càritas de Saragossa, ens ajudà explicant el model de treball de Càritas amb persones transeünts tot aportant l'experiència d'aquella Càritas germana.

Nati Casanova, assistenta social de Càritas Espanyola, va dirigir el treball de grups i la posada en comú, aportant els seus criteris clarividents i justos. Va ser un signe de comunió de qualitat.

Va ser una presència qualificada i nombrosa de més d'un centenar de persones que treballen en els tres nivells. I va ser a la vegada una presència de joves i d'adults equilibrada. Es veia una sensibilitat i unes ganes serioses de fer un bon treball. El treball de grups va ser molt ric però, resumint, heus ací algunes constants:

– Homologar criteris bàsics d'actuació i acolliment progressiu.

– Fer sempre una bona acollida de qualitat a qui acut a nosaltres.

– Tenir uns mateixos criteris d'acolliment progressiu i de possible inserció.

– Fer passos seriosos vers la coordinació amb les administracions locals i de comarca i en la línia educativa.

– Evitar doblatges a l'hora d'atendre tant a nivell local com de zona.

– Tenir un programa marc a favor del transeünt a tot Catalunya.

– Una vegada l'any, fer una trobada com aquesta.

– Formar voluntaris i alliberar professionals en la línia d'atendre el transeünt partint de les possibilitats seves més que de les carències.

El dinar de germanor als claustres que envolten la capella de l'apòstol Pau fou tot un signe, quasi litúrgic. Sant Pau, que *tenia la sol·licitud per totes les esglésies*, ens recordava des d'aquella *roca de la Tarraconense* que nosaltres, els hereus de tot Catalunya, hem de continuar a favor dels més pobres d'avui.

Aquesta I Trobada Programa Transeünts a Tarragona ha deixat molt bon regust i ha obert finestres esperançades amb vista a actuar eficaçment a les nostres zones i parròquies.

Moltes gràcies als de Tarragona per l'acolliment tan sol·lícit. Voldria veure que el Poble de Déu *respon ja pràcticament sense escarafalls periodístics* a la prioritat a favor dels pobres demanada pel nostre Concili.

Tarragona

F. XAVIER MORELL, *corresponsal*

Concili Provincial Tarraconense: el treball d'un any

Fa poc més d'un any que celebràvem, a la catedral de Tarragona, la clausura del Concili Provincial Tarraconense, les sessions consultives del qual havien tingut ocupats bisbes, preveres, religiosos i laics durant vuit caps de setmana entre els mesos de gener i maig de 1995.

El 12 de juliol de 1995 foren lliurades a Roma les resolucions, per tal d'obtenir-ne el reconeixement de la Santa Seu. La *recognitio* ha estat donada just un any després d'aquell esdeveniment. Però... i mentrestant, què hem fet?

Pràcticament tota l'activitat pastoral de l'arxidiòcesi ha tingut com a rerefons l'esperit conciliar.

El text de les resolucions conciliars fou lliurat a l'octubre passat, per a ús privat, a tots els preveres, als laics amb responsabilitats diocesanes i als membres del Consell Diocesà de Pastoral perquè fos estudiat i s'iniciés ja un treball envers la recepció i l'aplicació.

La feina feta fins ara en aquest sentit la podríem agrupar fonamentalment en quatre apartats, d'algun dels quals fem una exposició detallada:

A) La formació

Ja és costum que els preveres diocesans, juntament amb els religiosos que treballen a la diòcesi, es reunixin mensualment a la Casa diocesana de la Selva del Camp per tal d'aprofundir algun aspecte de la pròpia formació. Durant aquest curs 95-96, la temàtica tractada ha girat entorn del treball conciliar.

S'ha convidat a persones enteses en cadascuna de les matèries impartides, la majoria d'elles membres del Concili Provincial Tarraconense.

Per la seva banda, la formació de les religioses també ha estat orientada a la recepció del Concili Tarraconense, també tenint present que el Congrés de Vida Religiosa i el Sínode de bisbes, celebrats recentment, concerneixen de manera especial les persones consagrades.

També s'ha tractat la temàtica conciliar en les sessions de formació organitzades per diverses delegacions i secretariats.

B) Múltiples actes de caire popular

Ens referim a la infinitat de xerrades, conferències, taules rodones i actes similars que s'han celebrat en aquest darrer any. Seria pràcticament impossible de fer-ne una llista completa. Els preveres i laics que van participar en les sessions del Concili darrerament han hagut de fer hores extres relatant la seva experiència i apuntant propostes per a l'esdevenidor.

C) L'activitat de delegacions i secretariats

L'esperit de les resolucions del Concili Provincial Tarraconense ha conformat, sense cap mena de dubte, el treball de les diferents delegacions i secretariats diocesans, ja que tots s'han fet ressò de les seves orientacions.

Així, per exemple, pel que fa al Secretariat Diocesà de Pastoral de la Salut, va basar les orientacions que es van donar en començar el curs en resolucions concretes, com ara la número 24. D'altra banda, la circular de 25 de gener que el Secretariat va trametre als visitadors i compromesos en la pastoral de la salut feia la presentació de les quatre resolucions del Concili que tracten de la pastoral de la salut que, per altra part, foren l'eix vertebrador de la Trobada de l'Equip de Pastoral de la Salut a Reus, amb motiu del Dia del Malalt '96.

Per la seva banda, la Delegació Diocesana de Pastoral Social ha estudiat la manera de posar en pràctica les resolucions conciliars. Així, a la Coordinadora de Pastoral Obrera se li va donar la documentació conciliar que feia referència explícitament o implícita a la pastoral obrera per ser estudiada en les seves reunions. També la Comissió de Migració s'ocupa del que ha dit el Concili referent a aquest tema. Cal dir igualment que alguns dels temes dels sopars-col·loqui que organitza Justícia i Pau versaren sobre el Concili.

Altres organismes, com ara la Delegació Diocesana de Missions, mal-

grat no haver dut a terme darrerament cap acte extern pròpiament dit en relació amb el fet del Concili, sí que la Jornada Tarragona Missionera, celebrada a l'Espluga de Francolí el passat 14 d'octubre, va girar al voltant del Concili i un dels seus eixos fonamentals fou la conferència que va pronunciar mossèn Josep Raventós sobre el tema *Dimensió missionera del Concili Provincial Tarraconense*.

La Delegació Diocesana d'Apostolat Laical ha assumit el tarannà de les resolucions conciliars adaptant-les a les diferents necessitats. Així, segons els seus responsables, es pot parlar d'adequacions a pastoral d'infants i d'adolescents, de joventut i d'adults, de pastoral familiar i de pastoral d'educació en el lleure, o de pastoral universitària i de la cultura, etc., amb una actitud integradora de les distintes experiències. De fet, totes les activitats d'aquesta Delegació s'han emmarcat en el que suposa el Concili, col·laborant estretament amb la Vicaria Episcopal de Pastoral ja des de la seva preparació en les etapes consultiva i diocesana. Aquest seguiment s'ha evidenciat tant en el recés d'Advent com en el de Quaresma, tots dos dirigits per mossèn Bonaventura Pelegrí, moderador que fou de dues sessions conciliars i que tingueren com a rerefons la Resolució primera del Concili. El mateix es pot dir de la jornada de formació de laics amb responsabilitat pastoral, la qual va tenir per lema *Conèixer i estimar el Concili*, i de la jornada de formació d'agents de pastoral de joventut, que va desenvolupar el tema *La proposta de pastoral de joventut al Concili Provincial Tarraconense*.

Per iniciativa de la Delegació Diocesana de Catequesi, enguany, d'acord amb l'esperit que dimana de les resolucions del Concili, s'han posat en marxa les sessions anomenades genèricament *Matinal sobre Catequesi*, que han estat unes trobades obertes d'intercanvi i d'orientació. Han estat orientades per dos fets importants: l'aplicació de les propostes del Congrés de Catequesi de Catalunya i les Illes Balears i el compliment de les resolucions del Concili Provincial Tarraconense.

En l'apartat de la catequesi dins la missió evangelitzadora de l'Església, el Concili valora les constatacions i propostes del 1r Congrés de Catequesi de Catalunya i les Illes i, d'una manera especial, fa seva la proposta la del Congrés que demana la creació d'un projecte global de catequesi per a les diòcesis de Catalunya.

Aquest projecte, que elaborà el Secretariat Interdiocesà de Catequesi de Catalunya i les Balears, un cop aprovat per la Conferència Episcopal Tarraconense cada bisbe decidirà d'aplicar-lo a la seva diòcesi, als arxiprestats i a les parròquies.

D) Les reunions dels consells

Encara que ho deixem pel final, la feina feta pels consells ha estat decisiva. Tant el Consell Presbiteral, format per representants escollits entre tots els preveres que treballen a la diòcesi, diocesans i religiosos, com el Consell Diocesà de Pastoral, format majoritàriament per laics, han dedicat les seves reunions a la temàtica derivada del fet conciliar.

El Consell Presbiteral, tot i que durant aquest curs només s'ha reunit una vegada, segurament a causa de la malaltia que va afectar el senyor arquebisbe, va rebre ben aviat el text de les resolucions per ser treballat. La reunió convocada per al 23 d'octubre de 1995 suposava ja un treball previ als arxiprestats per tal de fer suggeriments envers *una fructuosa recepció i aplicació del Concili Provincial Tarraconense*. Aquest era precisament el tema de la reunió. El senyor arquebisbe començava la sessió dient que *«si la finalitat del Consell Presbiteral és assessorar el bisbe, en aquestes circumstàncies postconciliars aquesta finalitat adquireix un relleu singular, ja que és a través de les seves propostes i suggeriments com les resolucions del Concili s'encarnaran al nostre arquebisbat»*.

Un cop es va fer avinent la importància d'aquella reunió, en la qual es jugava el fruit del Concili al nostre arquebisbat, les aportacions dels consellers eren pràcticament unànimes a l'hora de remarcar la gran tasca de formació que caldria fer arran del Concili. Es va constatar entre els preveres una actitud positiva envers les resolucions conciliars i al seu estudi i posada en pràctica. La manera de fer-ho arribar al poble de Déu va desvetllar, però, algun interrogant.

Semblava que calia aprofitar totes les ocasions per donar a conèixer l'esperit conciliar: les reunions, la catequesi, les activitats. Després de conèixer el Concili, caldria potser un canvi de les actituds personals i una certa disposició espiritual per superar les rutines instal·lades en l'ànim del clergat.

Sobretot, es proposen accions operatives que concretin les intuïcions i els grans objectius. El Concili és un arsenal d'idees, però s'han de concretar a l'hora de posar-les en pràctica. Els fruits s'han de fer visibles en unes noves pràctiques que afectin totes les esglésies que hi han participat.

Per la seva part, el Consell Diocesà de Pastoral ha treballat a fons el tema. La seva dedicació s'ha centrat sobretot en les propostes que havien de constituir els objectius diocesans per als propers anys. Precisament a partir del seu treball, el senyor arquebisbe ha anunciat els objectius per al proper trienni.

El Consell Diocesà de Pastoral es va reunir en sessió plenària en dues ocasions, l'11 de novembre de 1995 i el 9 de març de 1996. Després de deixar clars els conceptes de resolucions prioritàries i vinculants, els membres d'aquest Consell que havien participat al Concili van relatar les seves experiències personals. El treball proposat es va iniciar a partir de les vint-i-cinc resolucions prioritàries i es tractava d'escollir-ne algunes que reclamessin una més ràpida dedicació a la nostra arxidiòcesi.

Ja en aquell moment es va veure la importància de tres qüestions: la pastoral juvenil, el treball a favor dels més pobres i marginats i la participació dels laics.

La Comissió Permanent va orientar la reunió següent a partir dels resultats de la primera, complementant-los amb la introducció del *Diumenge, dia*

del Senyor, pertanyent al tema segon, del qual no havia sortit cap prioritat.

Les aportacions fetes pels consellers a la reunió del 9 de març han passat a constituir la base sobre la qual el Consell Episcopal ha elaborat els cinc objectius que configuraran l'acció diocesana en un futur immediat. El cinquè d'aquests objectius és el de la promoció de les vocacions, sobre el qual s'havien fet unes destacades intervencions al Consell Presbiteral.

Els objectius diocesans per al proper trienni

El treball d'un any té el seu colofó en la Trobada Diocesana de Preveres, celebrada el dia 17 de juny, la finalitat principal de la qual ha estat la presentació dels objectius que han d'orientar l'acció pastoral de l'arxidiòcesi en els propers tres anys, i que resumidament exposem:

1. La pastoral de joventut: assumint com a prioritari el Moviment Diocesà de Joves on s'hi puguin encabir totes les realitats, impulsant la formació i l'acompanyament dels grups existents, fent un plantejament per relançar la pastoral de la infància.

2. La celebració del diumenge: fent una campanya sobre la importància de l'eucaristia dominical, i la celebració del dia del Senyor, impulsant la qualitat i la preparació litúrgica, adequant les celebracions a les necessitats i a les disponibilitats.

3. El compromís a favor dels pobres i marginats: donant a conèixer la

doctrina social de l'Església, potenciant el Centre Català de Solidaritat, treballant en aquest camp a partir dels aspectes impulsats per Càritas.

4. La participació del laïcat: cridant laics a exercir missions pastorals, formant-los per atendre les comunitats sense prevere, donant a conèixer els drets dels fidels en aquest camp, avançant en la implantació del diaconat permanent.

5. Les vocacions: prenent consciència de la manca de preveres, de la gravetat d'aquest problema i de la seva transcendència, impulsant els projectes que ja s'hagin endegat en aquest sentit, o que es trobin en fase d'estudi.

Què en diu de tot això l'arquebisbe Ramon Torrella?

Un any després d'aquell 4 de juny, solemnitat de la Pentecosta, la revista diocesana *Església de Tarragona* ha publicat una conversa amb monsenyor Ramon Torrella, arquebisbe de la nostra arxidiòcesi, metropolità de la Tarraconense i, com a tal, president del Concili.

D'aquesta conversa, n'apuntem algunes de les frases més significatives:

El dia 16 de maig deia: «*En l'actualitat, la qüestió de la recognitio està pràcticament en la fase final; de manera que es pot tractar de dies que rebem la resposta definitiva*».

I, referint-se a tant de retard, apuntava: «*La tardança, si no se sap el procediment, pot causar estranyesa...*

Com que el nostre Concili era múltiple, multitemàtic, la congregació de bisbes ho va passar a altres congregacions, perquè hi havia coses que tocaven a la catequesi, hi havia coses que tocaven als sagraments, hi havia coses que eren del clergat, n'hi havia d'altres que eren dels religiosos, i això va fer, pràcticament, que es tardés a donar la primera reacció al mes de gener».

Després de fer notar que en començar el curs va autoritzar la difusió del text de les resolucions per a ús privat, veu així la feina que s'ha anat fent fins ara: «*La veig positiva perquè ha estat una manera de començar a donar consciència del que ha estat el treball del Concili. Perquè les resolucions no són importants per l'aspecte jurídic que poden arribar a tenir sinó que a les resolucions és a on es concreten els resultats de tot el treball del Concili Provincial Tarraconense. Per això ha estat molt positiu que per arxiprestats, en diferents reunions de preveres o en el Consell Diocesà de Pastoral, s'ha tractat ja aquest tema*».

A qui pensi ja en un altre Concili, li convé saber aquesta opinió: «*Jo aconsellaria que passessin, com a mínim, cinc anys. I una altra cosa: si el nostre Concili ha tingut algun defecte, ha estat que ha presentat massa temes. Crec que un proper concili hauria de ser més monogràfic. S'hauria d'agafar un tema (la catequesi, l'apostolat seglar, la col·laboració entre clergat i seglars a l'Església, l'opinió pública a l'Església, els mitjans de comunicació...). Així, la preparació seria més curta i la realització encara ho seria*

més. Posar en marxa unes quantes diòcesis –vuit en el nostre cas– comporta moltes dificultats».

Els aplecs arxiprestals: una experiència de comunió

En un altre ordre de coses, voldríem deixar constància d'aquestes convocatòries anuals nascudes en els darrers deu anys.

La majoria dels onze arxiprestats de l'arquebisbat de Tarragona convoquen anualment un aplec o trobada que reuneix persones del conjunt de les parròquies que els formen. Podem dir que són una conseqüència del fet que l'arxiprestat es va entenent com a *unitat bàsica de la pastoral de conjunt*.

Existeix una gran diversitat de formes:

– En el temps: es convoquen al llarg del curs, en temps diferents segons l'arxiprestat, encara que la majoria són en temps pasqual.

– En la durada: des dels que duren tot un dia sencer, generalment el diumenge, o els que duren un matí de diumenge, o una tarda de dissabte, als que són convocats per a un vespre.

– En els convocats: hi ha aplecs més generals en els quals es convoca tothom, i aplecs destinats a un sector, per exemple als qui treballen en els diversos camps de la pastoral o als membres dels consells pastorals. La majoria, però, reuneixen tots els feligresos que tinguin gust d'acudir.

– En el treball que s'hi fa: depenent del tipus de públic que hi és convocat es

fa un treball o un altre. Així, els aplecs més multitudinaris solen ser més festius, tot i que inclouen conferències o treballs per àmbits, els més restringits es convoquen normalment per treballar un tema determinat, amb persones que prèviament ja s'hi han preparat.

Durant aquest curs 95-96 els aplecs arxiprestals han estat l'ocasió per a una intensa sensibilització envers la recepció del Concili. M'atreviria a dir que, sense massa estridències, els aplecs arxiprestals d'enguany a l'arquebisbat de Tarragona han fet un treball tant o més important i aprofundit que algunes trobades més generals, celebrades en altres indrets, que han despertat l'interès un pèl exagerat per part d'alguns mitjans de comunicació.

Vegem-ne alguns exemples:

El 8 d'octubre se celebrava a Castelvell del Camp el *VII Aplec de l'Arxiprestat del Baix Camp*. El seu lema, *Optem per l'Església de l'any 2000*, en clara referència a la temàtica conciliar, mirant amb il·lusió el futur de les petites comunitats cristianes parroquials i el conjunt de l'Església local.

El 10 de març els de l'arxiprestat del Baix Penedès. Els temes tractats: l'evangelització; els allunyats; la pregària; el diumenge; Jesucrist, model de caritat; el compromís; les vocacions, i les missions.

Els de l'arxiprestat de l'Alt Camp celebraven el 24 d'abril un aniversari d'aquells que ja comencen a fer goig. Era el X Aplec, i el lema, *Acull el Concili: anuncia el Crist ressuscitat*. Con-

cili i Pasqua s'unien en una convocatòria a la qual assistiren al voltant de set-centes persones en el moment de major participació, que és la celebració de l'eucaristia. A primera hora del matí, un nombre més reduït de participants s'havien reunit per àmbits per tal d'aprofundir alguns aspectes de les resolucions conciliars.

El 27 d'abril, a l'arxiprestat de Tarragona-Perifèria, es reunien sota la consigna *Escoltem el Concili Provincial Tarraconense*. Representants de totes les parròquies, sobretot dels seus consells pastorals, després d'haver fet sessions de treball prèvies, aprofundien comunitàriament tot el que ha representat el Concili per tal d'assimilar el que diu i les prioritats que caldrà impulsar a partir d'ara.

L'endemà, el 28 d'abril, eren els de l'arxiprestat de Tarragona-Centre els qui, en el seu IV Aplec i sota el lema *Celebrem el diumenge, fem realitat el Concili*, tocaven cinc aspectes derivats d'aquesta afirmació: dia del Senyor, dia de l'Església, dia de l'eucaristia, dia de la caritat, dia vuitè.

El 19 de maig, l'arxiprestat de la Conca de Barberà convocà el seu aplec a Blancafort. Amb el lema *Anunciem l'Evangelí al nostre poble*, el treball girà al voltant del 1r tema del Concili.

A l'arxiprestat de Reus convocaren un aplec de tarda el 25 de maig, que s'acabà amb la vetlla de Pentecosta.

Finalment, l'arxiprestat d'Urgell-Garrigues celebrà la seva trobada el dia 2 de juny.

Tortosa

JOAN A. MARTÍNEZ i GARCÍA,
corresponsal

Noces d'argent de la Casa diocesana

Al fons de la plaça dels Estudis, en la Tortosa antiga, hi ha una façana renaixentista de pedra amb una inscripció cisellada al llindar, flanquejada per dos escuts de la creu dominicana, que diu *Domus Sapientiae*. És l'antic col·legi de Sant Jordi, universitat dels dominicans de les terres de l'Ebre en temps passats. Sobre les seves runes es va construir la Casa diocesana d'espiritualitat. Ara tot just fa vint-i-cinc anys es va inaugurar, el 18 de juny de 1970, amb una convivència sobre la fe, que va dirigir l'aleshores consiliari nacional de la HOAC, D. Tomás Malagón. Un equip de laics sota la direcció de mossèn Josep Gonell i Solsona l'han portada durant aquests vint-i-cinc anys, i ara, satisfets de la seva tasca, inviten a una celebració d'acció de gràcies presidida pel bisbe Lluís Martínez i Sistach, amb una missa concelebrada i un refrigeri posterior.

Seguint l'estil conventual, un claustre amb senzilles arcades és el centre de l'edificació. No fa massa es va canviar la porta d'entrada normal per la plaça dels Estudis al carrer de la Providència, perquè té millor arribada per als cotxes. Un gran quadre abstracte de l'artista tortosí Jaume Rocamora presideix la nova entrada i la pujada de les escales. La Casa pot oferir una espaiosa capella, menjador, dues sales de

conferències i quatre sales de reunions, vuit habitacions amb serveis sanitaris, dos dormitoris independents amb lliteres. La casa té capacitat per allotjar un centenar de persones i permet que dos o tres grups diferents puguin fer el seu horari divers de reunions. La Casa està al servei de tots els moviments diocesans i no pretén fer negoci amb els allotjaments, sinó que amb mòdiques pensions manté les seves despeses ordinàries. No és fàcil mantenir una casa de les proporcions de la nostra Casa diocesana, sobretot en temps en els quals l'espiritualitat no és moneda d'ús corrent en una societat que es mou en el lleure i en la gastronomia com a motiu per sortir de casa. Els exercicis espirituals i els curssets de cristianitat, que són les activitats que més vida donaven a la Casa, van minvant i caldrà veure quin servei es pot donar per tal que les activitats puguin finançar el manteniment. Caldrà sortir de l'àmbit estrictament d'espiritualitat i prestar la Casa per a activitats culturals, per tal de poder fer front a les despeses? M'imagino que la nostra no deu ser excepció, i que hi haurà moltes altres diòcesis que es troben davant de la mateixa problemàtica.

Més enllà del finançament, cal preguntar-se per la rendibilitat apostòlica i per quins moviments d'espiritualitat cal trobar perquè tinguin poder de convocatòria en la generació present. A casa nostra molts curssets de cristianitat o exercicis espirituals han hagut de suprimir-se per manca de gent. Quin missatge hem de fer entenedor a les noves generacions per omplir, més que la Casa d'espiritualitat, la presència viva de la fe cristiana en el món d'avui?

Nova guia de l'Església tortosina

A mesura que l'estructura eclesial s'afebleix en personal i serveis, creix l'organigrama que es presenta burocràticament. Això, que és una veritat en general, es confirma al nostre bisbat. S'acaba de publicar la *Guia de l'Església de la diòcesi de Tortosa*, amb un preciós volum, que té per portada una magnífica fotografia de la girola de la catedral, del segle XIV, i al llarg de 173 pàgines informa de tots els estaments diocesans, de tots els convents i monestirs masculins i femenins. La novetat en relació amb altres guies anteriors, més humils, són els mapes de cada arxiprestat, precedits per un de la diòcesi molt detallat i acompanyat d'una introducció històrica de la diòcesi, que data del segle IV i que sempre ha estat sufragània de Tarragona. Actualment té 230.000 habitants aproximadament. A cavall de dues autonomies, el Regne de València i el Principat de Catalunya, no ho té fàcil ni per fer estadístiques ni per fer una unitat de govern. Diòcesi cruïlla, brodada sobre el canemàs de l'antiga Ilercavònia, ha tingut per segles una unitat ètnica extraordinària, que els polítics de tots els temps han intentat esmicolar i a poc a poc ho estan aconseguint.

L'última guia diocesana es va publicar el 1990, com a separata del butlletí diocesà, essent encara bisbe nostre el cardenal Carles.

El personal cada cop és més escàs i cada cop amb una mitjana d'edat més alta. A la passada guia hi havia 161 sacerdots incardinats, i actualment solament n'hi ha 143. Aleshores hi havia

25 seminaristes, i ara en són 19, i així ho podem dir de moltes institucions i estaments eclesials. Cada cop es repeteixen més els noms que tenen càrrecs en els organigrames d'organitzacions i comissions diocesanes.

Podem dir, amb les xifres a les mans, que a cada bugada perdem un llençol, però on el llençol perdut és de grans proporcions i es nota més és en la pràctica religiosa, i sobretot en la pràctica de la missa dominical, que sense estar subjecta a cap estadística seriosa, l'ull pastoral dels pastors no falla i notem que les nostres celebracions dominicals cada cop són més minses i cada cop són més de gent gran. Això contrasta amb la freqüència dels sacraments del cicle vital, que es mantenen en un nivell molt alt, si ho comparem amb la missa dominical.

Cal que les pàgines curulles d'organigrames i comissions no ens enlluernen per pensar que la nostra Església és potent. Cal acceptar la pobresa real que pot ser camí d'autenticitat. Des de l'autenticitat i el realisme, l'Església pot convocar novament gent de bona voluntat que, per condicionaments de moda ambiental, han deixat buits els bancs dels temples i no troben repòs anímic en el món del benestar.

El monument a la família

L'Any Internacional de la Família que l'ONU va programar ha deixat una memòria plàstica a Catalunya, i l'escenari ha estat Tortosa. D'això, se n'ha encarregat el Grup d'Entitats Catalanes de la Família (GEC), que presideix el periodista tortosí Daniel

Arasa. El passat dia 21 d'abril, diumenge, a la nostra ciutat va arribar tanta gentada, vinguda sobretot de Barcelona, que el poble senzill es preguntava què passava. «*És això de la família*», deien. En una ciutat com Tortosa, 8.000 persones (5.000 vingudes de fora i 3.000 de Tortosa i comarca, segons la premsa local) es fan notar.

A una de les rotondes d'entrada a Tortosa, ara anomenada plaça de la Família, concretament la que dona pas al pont de Tirant lo Blanc, que es va construir per donar pas per baix a la línia fèrria València-Barcelona, i que desconggestionava Tortosa per la zona del Raval de la Llet, és on s'ha posat el monument a la família. Entre la gespa que circumda el pedestal hi ha un bloc de pedra de jaspí de la Cinta que diu: *Catalunya a la família*. L'estàtua de bronze, de 5 metres d'alçada, està posada en un petit estany.

La família té forma d'ona de mar i de la cresta surten els caps de la mare, el pare i tres fills arraulits sota la protecció paterna. El cost del monument és de 7 milions de pessetes, i uns altres més per a la col·locació i la festa. Tortosa ha estat la ciutat agraciada. Sembla com una fita en defensa de la institució en una ciutat fronterera que encara no és la més afectada per l'afebliment de la institució familiar a les terres catalanes.

Entre els invitats il·lustres van honorar la ciutat: el cardenal Carles, que té rels episcopals a Tortosa, ja que aquí va començar el seu ministeri i hi va estar durant 20 anys, i el president de la Generalitat, l'honorable Jordi Pujol. Tots dos portaven premsa i van venir amb el

temps just per donar relleu a la festa de la inauguració i anar-se'n.

Absents ja els dos il·lustres visitants, es va celebrar una missa multitudinària al pati del col·legi de les Teresianes, que la va presidir el bisbe de la diòcesi, el doctor Martínez Sistach, acompanyat pels bisbes de Lleida i pel doctor Carrera, auxiliar de Barcelona. Una fideuada per a tothom qui va voler anar a dinar al poliesportiu de Ferreries, va ser el final de festa.

Molta gent de Tortosa va assistir a la inauguració perquè volien veure el cardenal Carles, que va fer la benedicció, i molta altra gent de la comarca, que va aprofitar la presència del president de la Generalitat per mostrar-li un cartell de disconformitat amb el pla d'ensenyament, que afecta sobretot Xerta, que demana per als pobles de la rodalia un institut de segon ensenyament per tal de no haver de desplaçar-se a Tortosa. Aprofitant l'avinentesa, un dels cartells deia: *Si els xiquets se'n van, les famílies es desfaran.*

El monument, realitzat per l'escultor tortosí resident a Barcelona Joan Escudé, té un caràcter cívic i aconfessional, però tothom sap que qui ha impulsat la construcció i col·locació a Tortosa és gent que té una vinculació cristiana. No sabem quines rels pot agafar en el futur el nou monument en el paisatge urbanístic de la ciutat. De moment encara és un element d'estranya novetat.

Bo és que es dedique un monument i una plaça a la família, però coneguda de tots és la crisi de la institució fa-

miliar als nostres temps i a les nostres terres. Hi ha hagut protestes a la premsa pel manifest que es va llegir el dia de la inauguració, perquè defèn la família tradicional i oblida les noves famílies que neixen de les relacions humanes de grups marginals, com els homosexuals, o de famílies separades i monoparentals. Cada cop serà més difícil afermar els valors cristians en un món plural on les minories sociològiques esdevenen majories d'opinió per obra i gràcia dels mitjans de comunicació, que com a criteri usen el que és estrany i poc corrent per tal que tingui força de notícia. Que una majoria vulgui afermar la institució de la família és normal, però els vents que mouen l'ona del mar present, bé ho diu el monument, no estan a favor de la família, i per això cal conjurar la maltempsada, encara que sigui amb un monument de bronze.

La nostra diòcesi veïna ja té bisbe

El passat dia 19 d'abril, a les 7 de la tarda, a la ciutat de Castelló de la Plana, va fer l'entrada el nou bisbe Joan Antoni Reig Pla, fill de Cocentaina, de la diòcesi de València. El dia 12 havia pres possessió de la catedral de Sogorb. Per als tortosins, el bisbe de Castelló no és simplement un veí. Hi ha massa vinculacions amb aquelles terres, que foren nostres i que per desgràcia no són el bisbat de Tortosa-Castelló sinó de Sogorb-Castelló. Molts de nosaltres, preveres tortosins, tenim les nostres famílies allà on nosaltres vàrem néixer, i el bisbe de Castelló és el bisbe de la nostra família, i per això és un poc nostre. Poc ans del Concili Vaticà II es va haver de trosse-

jar una diòcesi de tota la vida, amb una mateixa llengua i una unitat ètnica, per mesclar la Plana de Castelló amb un bisbat castellanoparlant i desvinculat antropològicament de les terres de la Plana. Seguint el trossejament de les noves províncies, fet per la monarquia borbònica encara no fa dos segles, el concordat amb la Santa Seu que va fer el govern del general Franco va ser l'excusa per voler acomodar les províncies a les diòcesis. I encara que a Tortosa li van deixar el Baix Maestrat i els Ports de Morella, que pertanyen a la província de Castelló, li van treure la Plana de Castelló, més per ambicions polítiques que per necessitats pastorals. La realitat, malgrat sigui imposada, a la llarga fa llei, i per això cada cop més, tenint les històries i els arxius mesclats, estem més lluny eclesialment.

El nostre bisbe Lluís va anar en representació oficial, però pocs van poder ser els sacerdots tortosins que un diumenge podien abandonar les seves parròquies i anar a Castelló a rebre el nou bisbe. Potser les absències estaven marcades pel mur aixecat per les fronteres, que es van consolidant, de ser ja una altra diòcesi.

Els pocs que van poder anar van poder constatar que el nou bisbe va parlar en la llengua del poble com qui està a casa seva, fet que els sectors més recalcitrants procastellanistes, de moment, ho van tolerar. També van poder constatar que el carisma del nou bisbe fa honor al segon cognom de Pla, perquè Castelló es diu de la Plana, però al poble de la Plana li agrada la gent planera que, en l'argot popular, vol dir ser senzill i directe en la conversa. El bis-

be Joan Antoni ha posat fil a l'agulla pastoral i ha començat amb bon peu, segons les primeres impressions, perquè sembla que té molt clar que ser bisbe no és sols tenir l'autoritat, sinó també carisma per governar el poble cristià, que és com és, i a Castelló el gran poble és planer com el bisbe Reig Pla.

Tortosa estrena una nova litúrgia laica del passat

Del 31 de maig al 2 de juny hi ha programada, per primera vegada a Tortosa, la festa del Renaixement. Fa temps que la premsa local està orquestrant aquesta nova festa, que vol ser èmula de la que a Siena es fa amb tota la parafernàlia del segle XVI, i que allí mai no ho han perdut, però que aquí cal reinventar-ho tot i espolsar pergamins per tal de treure pendons i símbols adients a l'època. Qui volia fer una festa laica per atreure turisme s'ha trobat, gratant pergamins, que les festes del segle XVI, anomenades ara renaiximentals, estaven fetes sobre els gremis d'artesans i d'oficis, i que aquestes institucions tenien un fort vessant religiós. El problema està en si es ressuscita un passat autèntic, i en eixe cas cal introduir el vessant religiós, que tampoc és el d'ara, o si cal purgar de tot el religiós, que ara no està de moda ni d'una manera ni d'una altra, i fer una festa laica inventada amb draps i vestimenta del passat, però amb esquemes de civilització de consum. La festa està per fer, però s'està preparant l'escenografia i tot podria resumir-se en una *ensalada*, que fora de l'espectacularitat que poden tenir els vestits del passat, ama-

guen un engany del present: que la gent vingui, encara que sigui una cosa reinventada i que no sigui veritat.

La litúrgia, si no és autèntica ni expressa una realitat, pot ser una *ensalada carnalera*, i la resurrecció d'aquesta litúrgia laica pot fer-nos pensar que, si de la litúrgia eclesial en fem l'expressió d'espectacle en comptes de vida, per més que ens esforcem és poc atractiu. És normal que, a aquells que sols els interessa el turisme, resusciten litúrgies mortes del passat, però els qui tenim l'obligació de presidir la litúrgia cristiana del present, hauríem de tenir més dedicació i més imaginació per fer-ne un apropament a la vida present de la gent.

La Seu d'Urgell

Quatre qüestions volem comentar en la nostra crònica d'avui. Dues són de tipus *oficial*: els vint-i-cinc anys de servei episcopal del bisbe Joan Martí i la presentació de les cartes credencials del primer nunci de la Santa Seu a Andorra.

Les altres dues, marcades per l'empremta pastoral: un comentari a la cloenda de l'Escola Diocesana de Teologia, que ha tractat el tema del Concili Provincial, i unes reflexions a propòsit de les vocacions sacerdotals.

El bisbe Joan, vint-i-cinc anys de servei episcopal a l'Església d'Urgell

El dia 31 de gener de l'any 1971 era ordenat bisbe, a la catedral d'Urgell, monsenyor Joan Martí Alanís.

Amb l'avinentsa dels vint-i-cinc anys de la seva ordenació, es van organitzar diverses festes i actes d'homenatge:

– El dia 4 de febrer, per part del Capítol de la catedral i la parròquia de la Seu, mossèn Antoni Cagigós, degà del Capítol, felicità el senyor bisbe. En el seu parlament, subratllava: «...l'estil en què heu fet i esteu fent de bisbe. Un estil planer, dialogant, assequible, disponible, de tu a tu, sense cerimònies ni distàncies; sense formalismes de preavis, sense ullades al rellotge, després i generós, amic de tots sense mirar a dreta ni a esquerra; sense casar-se amb ningú, com se sol dir; caça, on s'ha produït una tensió, de desllorigar qualsevol ensurt; sense partidismes ni acantonaments; prudent i agosarat alhora; sempre creatiu i imaginatiu, ara condescendent, ara exigent; fins i tot inamovible quan heu cregut que està en joc el bé comú de l'Església».

– Els organismes consultius del Bisbat –Consell del Presbiteri, Consell de Pastoral, Consell pels Afers Econòmics i Col·legi de Consultors– es reunien el dia 24 de febrer. En nom de tots ells, la senyora Teresa Cabanes, secretària del Consell de Pastoral, deia: «De ben segur que cadascú dels aquí presents tenim un grapat de coses per dir».

vos. La major part d'elles d'agraïment: pels bons consells rebuts, per l'ajut que cadascú de nosaltres ha tingut de la vostra part sempre que l'ha necessitat, pel vostre acompanyament, per saber-vos al costat de cadascú de nosaltres i per tantes altres coses, grans i petites...».

– Els sacerdots aprofitarem la Jornada Sacerdotal del Dilluns Sant, en la qual ja tradicionalment es fa homenatge als sacerdots que compleixen els 25 i 50 anys de ministeri. Gairebé la totalitat del presbiteri diocesà ens aplegarem entorn del senyor bisbe. En nom de tots, mossèn Ramon Vilardell, vicari general, felicità el pare i pastor. Del seu parlament extraïem aquests passatges: *«Tots sabem prou que el vostre despatx està sempre obert i que ens hi acolliu i ateneu amb amabilitat extrema i amb esperit de comprensió i ajuda. Podríem dir que vós feu realitat allò que diu una cançó que canten les mares alemanyes, el dia de la mare: El meu cor té una porta molt gran i sempre està oberta. La preocupació pel bé espiritual dels sacerdots va ser una constant en vós des del primer moment. Ja en la vostra primera carta pastoral ens exhortàveu a l'oració, a la unitat i al treball pastoral. Durant aquests anys, heu aprofitat sempre la Missa Crismal per exposar-nos algun tema de formació espiritual...».*

– Darrerament, en el marc d'una festa diocesana, una àmplia representació de tot el Bisbat es trobà entorn del bisbe. Era el dia 22 de juny. Quin goig veure la multitud de fidels fent corona al pastor! Em vaig recordar d'unes paraules poètiques de monse-

nyor Martí quan es presenta com: *«un caminant d'obagues i solanes, que persegueix estels com papallones, que no camina tot sol, que està segur que el segueixen les ovelles i que s'adona que només per elles és pastor al Pirineu».* Per molts anys.

El nunci del Papa a Andorra presenta les cartes credencials al bisbe d'Urgell

Fa tres anys que va aprovar-se la nova Constitució andorrana. Des d'aleshores, Andorra ha iniciat relacions diplomàtiques amb una seixantena de països del món. Entre ells, també el Vaticà.

La Santa Seu ha nomenat primer nunci a Andorra monsenyor Lajos Kada, actual nunci davant el Govern de Madrid, el qual simultanejarà ambdós càrrecs.

El dia 11 del proppassat mes d'abril, presentà les seves cartes credencials a monsenyor Joan Martí, copríncep d'Andorra, per la seva condició de bisbe d'Urgell.

No cal dir que havia despertat interès i curiositat el fet que el nunci presentés credencials davant un bisbe de la seva circumscripció. La singularitat del fet, però, ve explicada en la mesura que monsenyor Joan Martí no rebia les credencials com a bisbe sinó com a copríncep. En tot moment ha quedat molt clara aquesta distinció davant els mitjans de comunicació.

El govern d'Andorra, a més, ha designat el nunci apostòlic com a degà

del cos diplomàtic acreditat davant les autoritats del país.

L'endemà, el dia 12 d'abril, el govern d'Andorra oferí una recepció al cos diplomàtic acreditat. El senyor nunci degà respongué a les paraules de salutació del cap de govern: *«El Principat d'Andorra, amb la seva flamant Constitució de 1993, està obrint-se gradualment i progressiva al món. Ha deixat de ser simple barrera entre Espanya i França, facilitant més l'aproximament entre aquestes dues nacions [...] Que la transició vers el nou règim constitucional, tan feliçment iniciada, pugui continuar d'una manera serena, progressiva i sòlida [...]. Sabem que el vertader progrés no depèn tan sols de la mida d'un estat, sinó principalment dels valors ètics que puguin inspirar constantment la convivència social i les lleis del país i les seves relacions de lleial col·laboració amb l'exterior».*

El senyor nunci manifestà diverses vegades que més que un diplomàtic se sentia un pastor. Per això, volgué trobar-se amb els preveres i religiosos i religioses de la Seu d'Urgell i rodalies. I l'endemà amb els d'Andorra. En aquestes converses sortiren temes d'actualitat eclesial. El senyor nunci es mostrà especialment sensible davant temes com les vocacions al sacerdoci i a la vida consagrada; la formació cristiana dels infants, adolescents i joves, amb una incidència especial en la religió a l'escola i la desmoralització de la societat.

Monsenyor Kada ha deixat la imatge d'un home molt senzill, obert i dia-

logant, al mateix temps que li agrada dir les coses pel seu nom, sense massa embuts. Pensem que, amb ell, les relacions de la Santa Seu amb Andorra poden iniciar-se amb una bona embranzida.

L'Escola Diocesana de Teologia ha reflexionat sobre el Concili Provincial

Des del primer moment, hi ha hagut afany a conèixer el Concili i aprofundir-ne les formulacions doctrinals que han portat a les conclusions aprovades. Per això l'Escola Diocesana de Teologia, per a aquest curs, ha programat l'estudi del Concili.

Ateses les llargues distàncies entre les poblacions del Bisbat i les dificultats de comunicació, l'Escola de Teologia funciona, actualment, a set centres diferents: Andorra, la Seu, Ponts, Artesa de Segre, Agramunt, Balaguer i Tremp. Els professors es desplacen als diversos centres, coordinats per la Delegació de Formació Permanent. Els inscrits aquest curs han estat uns 160 alumnes.

S'han estudiat els quatre temes del Concili, distribuïts en 24 sessions de treball. Els alumnes han disposat del text de les propostes aprovades; els professors, a més, d'unes notes doctrinals, juntament amb les constatacions, principis i actituds dels fulletons conciliaris.

La cloenda de l'Escola es va fer en un acte conjunt dels set centres. Enguany fou a Tremp, la tarda del dissabte 25 de maig.

La valoració del treball que s'ha fet entorn de la temàtica conciliar, amb tot, no es pot considerar engrescadament positiva. Diria que sí, però... Fa massa dies que remenem Concili: tres anys enrera, reunions per escollir els temes a tractar; fa dos anys, reunions per debatre i estudiar els temes escollits; l'any passat, reunions informatives de les sessions conciliars i per *comentar els comentaris* que sortien a la premsa; enguany, la reflexió de les propostes. I, mentrestant, un silenci correctiu que ens arriba des de Roma. Ens dol que aquest silenci pugui ser provocat per postures nacionalistes, condemnant al retard tot el conjunt de propostes conciliars. Temem que quan Roma parli, la criatura ja s'haurà fet gran.

Ens encoratja, però, que el conjunt del nostre Concili ofereixi un recull d'orientacions, eminentment pastorals, consensuades pels diversos bisbats, com mai no havien tingut. Per això, més enllà de la *recognitio*, tenim un bon horitzó de treball en perspectiva. El Concili no va abordar els temes fronterers que alguns haurien volgut. Però, en els quatre temes tractats hi ha un bon material per treballar, tant a nivell parroquial com arxiprestal, diocesà o interdiocesà.

Joia i dol en el dia d'ordenacions sacerdotals

El dissabte dia 22 de maig tingué lloc l'ordenació sacerdotal d'Antoni Elvira i de Salvador Sólsona.

L'ambient respirava la joia d'un esdeveniment festiu al Bisbat. Els dos

nous preveres, amb la seva família, feligresos dels seus pobles de procedència i també d'on treballen pastoralment, sacerdots i amics que els acompanyaven... visqueren una jornada feliç.

Acabada la festa, però, neix el dol i la recança. Aquests dos joves són els darrers seminaristes que tenim dels nostres pobles. No perdem l'esperança que en sortiran més. La Delegació de Vocacions treballa insistentment en aquest camp. Darrerament ha publicat un Directori de Pastoral Vocacional. Es treballa activament, com el sembrador, perquè la llavor doni el seu fruit. De moment, amb tot, molta secada.

Mentrestant, al nostre Bisbat hem assumit opcions arriscades: la vinguda de nois colombians pot trencar esquemes. No és fàcil. Comporta reconèixer la pobresa de vida de l'Església de casa nostra que no genera vocacions. Acceptar que vinguin a presidir les nostres parròquies joves de terres on fins ara anàvem nosaltres a servir. Assumir un presbiteri que deixa de ser un col·lectiu compacte per integrar-hi membres d'altres mentalitats. Pensem que no és una solució totalment reeixida. Que les vocacions han de néixer en les nostres comunitats. Que els preveres han de ser joves dels nostres pobles... Però tenim una responsabilitat històrica i hem d'assumir-la: com proveim de preveres les nostres parròquies, com integrem al nostre presbiteri preveres joves que siguin capaços de contactar amb els joves...

Aquestes reflexions ens les fem a propòsit de l'ordenació de dos nous preveres. Joia i dol d'una festa.

Solsona

PEP VILA, *corresponsal*

Nomenaments

Va aprofitar el moment més escaient. Després de la missa crismal, després d'haver sentit la conferència sobre *Les benaurances* pel pare Hilari Ragner, el senyor bisbe ens va revelar el secret que ja feia dies que ens tenia neguitejats. Després d'haver valorat les respostes de la consulta que ens havia fet, finalment, va decidir nomenar vicaris episcopals mossèn Jordi Orobitx per a la zona Llobregat-Cardener i mossèn Ignasi Montravets per a la zona Urgell-Segarra.

Un corrent d'opinió compartida per la majoria dels capellans és que esperem dels vicaris episcopals una dedicació preferent a vetllar, revisar i impulsar el funcionament d'activitats dels diferents camps pastorals. No ens agrada que es limitin a la simple representativitat i assessorament del bisbe. Ens agrada que funcionin com a vicaris episcopals de pastoral.

Mossèn Ramon Alsina, vicari general

Aquest fou el tro gros. Ens va sorprendre agradablement. Guardem un bon record i volem manifestar el nostre agraïment a mossèn Manuel Guiu pels anys de dedicació a aquesta tasca. Ho va fer amb molt d'encert i amb una dedicació admirable.

De mossèn Alsina, a més de moltes altres qualitats, diria que és un rellotge. Sempre té el temps assenyalat, sempre tira endavant i, a diferència dels altres rellotges, no acaba mai la corda. Davant d'un presbiteri majoritàriament de tercera edat, no sé si aconseguirà fer-nos pensar, però sí que estem segurs que ens marejarà (prengui's aquesta paraula amb sentit humorístic). Malgrat tot, tant per a ell com per a nosaltres, se'ns ha encès una llum d'esperança.

Catequesi familiar

Al nostre bisbat, d'acord amb la Delegació de Catequesi, cada vegada va agafant més terreny l'experiència de la catequesi familiar. El dia 24 de març, a Solsona, es féu la primera trobada de caire diocesà. Segons s'ha informat, el resultat va respondre a les previsions d'allò que podia ser una primera trobada d'aquest tipus.

Altres realitats

– **Visita pastoral.** El senyor bisbe continua amb la visita pastoral a la zona del Llobregat, Berga, Gironella, Puig-reig, Navàs, etc. La manera és la de costum: fer-se present en les realitats de cada arxiprestat i compartir les vivències amb les persones i les institucions. Aquesta zona ha passat de ser un bullidor d'activitats i vida a causa de la indústria tèxtil i minera, a ser una zona deprimida. Segurament la presència del bisbe els haurà ajudat a afrontar el futur amb coratge.

– **Càritas.** Podem qualificar aquest col·lectiu com dels més actius del nostre bisbat. Per a satisfacció de tots, po-

dem dir que Càritas ha estat atenta a totes les necessitats que l'han reclamat, tant dins l'àmbit local com en l'internacional. L'acta de l'assemblea que tingué lloc a Solsona al mes de febrer és immensament rica en projectes i realitzacions. Davant de les minses col·laboracions que trobem en altres terrenys, almenys en el de la caritat molts laics hi són sensibles.

Mallorca

SEBASTIÀ SALOM, *corresponsal*

Cloenda del curs pastoral

També les parròquies, com les escoles, celebren de diverses maneres el final de curs: s'acaben la catequesi i les reunions de grups; se celebren les primeres comunions i les confirmacions; se fan assemblees, diades, jornades o excursions de cloenda.

Són tradicionals a nivell diocesà la Diada de la Família un diumenge de maig a Lluc, la Jornada dels Malalts també a Lluc, i la Diada de Germanor de Clergat el dijous, festa de Jesucrist Gran Sacerdot. També enguany, amb la celebració del Sínode diocesà, s'ha celebrat a nivell d'arxiprestats i delegacions la fase intermèdia, que és de síntesi i resum de les propostes dels grups sinodals.

Però de tots aquests actes de final de curs, vull destacar l'experiència

viscuda en el Santuari de Consolació del poble de Sant Joan, on es reuniren un dimecres a vespre els agents de pastoral de l'arxiprestat de Petra.

Els assistents eren uns vuitanta. La novetat fou per a mi el treball de grups que es féu ben al mig de la celebració de l'eucaristia, en la qual, després d'escoltar la Paraula de Déu i en lloc de l'homilia feta per un prevere, es varen formar grups per comentar la Paraula de Déu i fer després una breu posada en comú. Així va resultar una homilia feta entre tots.

Són les petites experiències com aquesta les que poden ser el germen de renovació de les nostres celebracions, tantes vegades poc participades i rutinàries. Es va posar l'exemple de l'arbre, venerable però ja envellit, que ha donat ombra i fruit durant molts anys, i que sens dubte hem de cuidar i regar perquè no es mori. Però al mateix temps hem de detectar els rebrots que neixen al seu voltant o les seves llavors que hi ha dins la terra i que necessiten l'escalfor, la llecor i la humitat per poder néixer i créixer. I aquesta és la millor inversió cara al futur.

L'Ajuntament de Palma i la festa del Corpus

L'Ajuntament de Palma, amb motiu de la festa del Corpus, ha llançat un programa d'actes culturals lligat a l'itinerari tradicional de la processó i als patis i jardins de les antigues cases senyorials. Així, la setmana abans del Corpus s'ha celebrat cada vespre a un pati o jardí diferent un concert de música instrumental o coral.

També s'ha volgut donar a conèixer l'antiga *tradicció de la lledània*, que és una enorme creu ornamentada amb flors que acompanya el Santíssim en la processó i que representa la petició de bona anyada que antigament es feia amb diferents creus provinents de les parròquies de ciutat. Es diu *lledània* en record de la lletania que els fidels recitaven mentre desfilaven.

Al mateix temps, una confraria de Setmana Santa ha tret el seu pas, que és la representació de l'Última Cena, per col·locar-lo a la plaça de la Cort davant de l'Ajuntament.

L'Ajuntament ha editat un programa, pulcrament confeccionat, amb més de quaranta fotografies il·lustratives.

Crida l'atenció i és discutible que un Ajuntament s'hagi de posar al davant de l'organització i la renovació d'una festa religiosa tan significativa com és la del Corpus Christi, però, mentre la celebració cristiana no es redueixi simplement a diversos actes culturals ni degeneri en activitats purament folklòriques, benvinguda sia la iniciativa.

Temps de nomenaments de preveres

El final de curs també sol ser un temps de nomenaments i canvis de preveres. Enguany se n'anuncien d'importants, com per exemple en la direcció del Seminari Major, en algunes delegacions diocesanes, com Apostolat Seglar, Ecumenisme, Litúrgia, en la Secretaria de Pastoral, en la Pastoral Juvenil, i també en algunes parròquies importants, com Sant Miquel de Palma i a

pobles com Sóller, Pollença i Felanitx, per esmentar només els més significatius. Hi ha grups de seglars que en les seves propostes sinodals demanen que se'ls tenguí en compte a l'hora de programar els canvis dels preveres en les parròquies i en les altres responsabilitats diocesanes. Però és un desig que, no sé si perquè és utòpic o perquè fa falta trobar les mediacions adequades, de moment sembla que no es té gaire en compte, i tota la responsabilitat dels nomenaments recau personalment sobre el bisbe i el seu Consell Episcopal.

Menorca

J. BOSCO FANER, *corresponsal*

Us faig un resum de les aportacions que diferents grups de persones –EMD i alguns grups parroquials– van fent a partir del qüestionari que se'ls ha presentat referent a la nostra Assemblea Diocesana. Avui dono les primeres impressions sobre el primer bloc d'estudi: *Evangelitzar*. És reconfortant veure com treballa la gent de les nostres parròquies i grups, i com estima l'Església.

Primer bloc d'estudi: *Evangelitzar*

1.a. Signes del temps actual: positius

1.1. La solidaritat

– Assenyalem d'una manera específica la solidaritat social: organitza-

cions no governamentals, Creu Roja, Metges Sense Fronteres, col·lectius que treballen per al Tercer i Quart món, associacions contra la droga, moviment feminista...

1.2. Respecte a la natura

– Sembla que hi ha una sensibilització més gran per conservar la terra, els recursos i l'equilibri de l'entorn.

1.3. Drets humans

– Hi ha un major respecte cap als drets de l'home i de la dona (sempre s'ha de millorar). La persona és lliure per pensar i dir el que creu. Hi ha grups que clarament rebutgen la violència i el terrorisme (moviments pacifistes). La família és valorada com a nucli d'amor i de societat.

1.4. El ressorgir de valors

– Entre la gent hi ha més atenció a la salut i al cos. El nostre cos agafa importància després de viure un temps on era menysvalorat. El cos i la terra es relacionen estretament; així, veiem com creix la sensibilitat per l'ecologia, pels espais verges i gratuïts, pel respecte a la natura. Aquesta sensibilitat és signe del respecte que mereixen els nostres límits i el nostre sentit de transcendència.

– Avui, més gent que abans defensa la llengua i la cultura pròpies, i viu oberta a altres valors que ens arriben de cultures orientals i que nosaltres teníem adormits. Descubrim el gust i el sentit del silenci, de la pau, de la quietud...

– És evident la presència de la dona al camp i en les responsabilitats socials, i la presència de l'home en les tasques familiars. Un grup ample de voluntaris han fet l'opció per acompanyar els més pobres.

1.b. Signes positius en l'Església

1.1. El pluralisme existent

– Hi ha una pluralitat política entre els cristians. Són més ben acollits per part d'alguns els qui es troben en situacions irregulars, canònicament. Molts descobreixen que la comprensió i l'estima per les persones està per damunt de la llei. El pluralisme existent ens facilita exercir la nostra llibertat i responsabilitat, i la nostra tolerància. Gràcies a ells aprenem a ser més humils i comprensius.

1.2. Es valoren iniciatives laiques

– Són molts els qui entenen que cal obrir-se a les persones i acompanyar-les, com ho feia Jesús. Per això alguns cristians fan causa comuna amb gent no d'Església i participen en accions socials organitzades per entitats aconfessionals i en accions culturals.

– L'Església ha estat pionera en la defensa i en l'estima de la llengua. La cultura arriba avui a més gent que abans. Aquesta realitat ens reclama una major preparació. Hem de donar raó del que diem. Cada vegada són menys els qui creuen en contes de fades. La fe, la santedat, volen profunditat i obertura.

1.3. La solidaritat

– Recollim d'una manera especial la labor que fan Càritas, la Fraternitat de Malalts i Una Illa pel Món. Aquests moviments d'Església demostren una obertura cap als dèbils, defugint postures més paternalistes d'altres èpoques. A més, un bon grup de cristians col·labora indistintament en col·lectius que treballen socialment: política, sindicat, associació de veïns... Les portes de l'Església s'han obertes, i el camp de treball és allà on Déu és present. I Déu és present en el món en general i en les persones, no sols a l'Església. Hi ha predisposició per treballar amb els altres a favor de valors cristians secularitzats.

1.4. Importància del laïc

– Els laics adquireixen consciència de la seva importància, tot i que el camí a recórrer encara és llarg. Se sent més que mai la necessitat de formar part de grups cristians de base, de reflexió, de pregària, d'R.V.D. si no es vol defallir en el treball de cada dia.

– L'opció per Jesucrist és més lliure i més elegant. Molts són testimonis de la seva fe allà on viuen, d'una forma molt normal sense sentir la necessitat de dir –i d'una manera explícita– que són cristians. La parròquia esdevé lloc de trobada entre cristians, cada vegada més necessària.

2.a. Signes del temps actual: negatius

2.1. El materialisme

– Els doblers són la suprema aspi-

ració. Estem dins la societat del tenir, que provoca: mercat lliure, capitalisme salvatge, abisme entre món ric i món pobre, desigualtat fiscal –paguen els petits–, doblers negres –doble comptabilitat–, culte al cos... Aquesta societat crea competències per arribar a ser el primer en tot, passant per damunt la gent sense tenir escrúpols. Això dona peu al sorgiment de l'individualisme, de la manca de compromís, de la diversió fàcil, de l'agressivitat, de la renúncia a la pròpia identitat, del totalitarisme fanàtic, del silenci de les veus discordants, del burocratisme, dels interessos polítics en el funcionariat, de la manca de paraula, de la incomunicació, del no compartir els llocs de feina...

2.2. Superficialitat, societat del buit

– La nostra societat ens duu cap a una pèrdua de valors com a persones. Persones que pateixen la incapacitat de reaccionar fàcilment davant tantes ofertes, i de plantejar-se qui som. La pèrdua de valors –com els de l'estima per la persona i el de la profunditat– ens duu cap a una superficialitat de vida que ens obre les portes d'un mal-estar interior.

2.3. La violència institucionalitzada

– Hi ha grups de persones que fan negoci maltractant altres persones. Són els traficants de drogues, de prostitució... Són els mafiosos de tot tipus. També hi ha gent (adinerats, empresaris, polítics...) que fan prevaler els seus interessos davant dels de la societat, creant especulacions i destruint sense escrúpols el territori. Aquest clima de violència és recolzat per la televisió, amb els seus

noticiaris, espots publicitaris i pel·lícules violentes. És preocupant veure les reaccions xenofòbiques i de racisme.

2.b. Signes negatius en l'Església

2.1. Distanciament entre la gent de base i l'Església oficial

– Molts laics no entenen ni viuen la disciplina assenyalada per l'Església entorn dels anticonceptius, l'avortament, l'homosexualitat, les relacions prematrimonials, la sida...

– Molts capellans no responen a la societat que vivim. Semblen viure en un món a part i ser incapaços d'acompanyar els laics en la seva problemàtica real.

– La tasca que realitzen els preveres està mal repartida i segueix esquemes del passat (esperar que vinguin). A més, els consells parroquials i la gent dels pobles no coneix el bisbe. Capellans i bisbe han de ser pastors abans que res.

– En la relació Església-món, no surten prou cristians compromesos. No hi ha diàleg obert amb el món del pensament laic, agnòstic i ateu. Neixen noves realitats on no som presents.

2.2. La infravaloració de la dona

– La dona no té les mateixes funcions que l'home; no se li dóna encara la mateixa responsabilitat. L'Església no demostra cap a ella la sensibilitat que avui té la societat en aquest tema concret. Els drets que la dona va adquirint i assumint són al marge de l'Església.

2.3. Manca de tolerància

– Els cristians estem dividits. Ens costa acceptar diverses maneres d'entendre l'Església i el seu moment actual. L'Església és més que una democràcia. En ella hi ha d'haver consens, hi ha d'haver comunió.

2.4. Excessiva jerarquització de l'Església

– És un retrocés conciliar que el Poble de Déu no tingui res a veure, a la pràctica, amb l'elecció del bisbe, dels arxiprestos, dels rectors de parròquia. L'Església no està a l'altura del Concili ni de la consciència dialogant actual.

2.5. Imatge folklòrica

– Per a molta gent del carrer, l'Església no passa de ser més que la imatge que dóna –folklòrica i d'espectacle– en els batejos, primeres comunions, casaments i processons, plenes de parafernàlies i de pompositat. A vegades sembla que conservar els costums i no perdre el seu lloc de privilegi social és massa important per a l'Església. I l'Església, per voluntat de Jesús, és sols llevat que ha de fermentar la massa.

3. Valoració cristiana que fem de tot el que hem vist

3.1. Hi descobrim de do de Déu, de gràcia

– La feina altruista i desinteressada. Les persones que actuen amb con-

venciment i que creixen i ajuden a créixer. L'estima que molts manifesten cap a la natura i la cultura pròpia. La valoració de la família com a primera comunitat; en ella experimentem el perdó, l'escolta, l'acolliment, l'alegria, el dolor, la pregària... La descoberta de la importància de ser persones sensibles al que vivim i al com vivim.

3.2. *Hi descobrim de pecat, de força negativa*

– El culte al jo. El relativisme com a actitud absoluta. L'agressivitat descontrolada. La manca d'un compromís sòlid i constant. La concreció de l'ésser cristià en el compliment de dogmes i sacraments. La poca presència social de persones crítiques amb fonaments cristians. L'Església va massa a remolc de la problemàtica actual.

4. La conversió que ens demana la Paraula de Déu

4.1. *Conversió personal*

– Despreocupar-nos de com ens veuen els altres. Fer i dir segons ens surt de dins vivint la coherència i respectant les diferents maneres de viure. Ser fidels, a la vegada, a les nostres conviccions i opcions.

– Ésser capaços de difondre paraules d'esperança i de denúncia quan calgui, fruit de bon humor. Quan experimentem que tots tenim coses bones, sortim de les autosuficiències i escoltem més els altres. La nostra presència entre la gent ha de ser, per açò, senzilla, amorosa, amable i gratuïta. Hem de

compartir la seva quotidianitat i conviure-hi. La paraula ha de sorgir d'una presa de postura prèvia. La nostra actuació no ha de ser a l'estil dels franc-tiradors. Demanem poc i donem molt.

– No parlar malament de l'Església, *l'amor tot ho excusa*. Siguem crítics amb ella, però com ho són els fills o els germans amb els falls dels familiars que estimen.

– Donar testimoni cristià allà on som, conscients que l'Esperit Sant ens hi anima. Ficar-nos en la vida de les entitats civils i acceptar càrrecs de responsabilitat. Animem les persones que opten per assumir responsabilitats socials i polítiques i donem-los suport.

4.2. *Conversió eclesial*

– Com Església hem de fer més costat als pobres no buscant privilegis ni actuant amb prudències massa mundanes. Càritas duu una bona orientació, però en l'Església, els pobres i la gent senzilla encara hi tenen poc protagonisme. Són els pobres els qui ens evangelitzen. Càritas ha d'implicar les comunitats.

– Actuem segons el principi de subsidiarietat: donem suport a aquelles causes justes sense agafar, si no fa falta, el protagonisme. Emplem mitjans senzills i modestos però incisius, capaços de parlar a la gent del carrer i no només als *de missa*. Per açò, emplem sempre un llenguatge més planer.

– Hem de fomentar el diàleg dins la comunitat de germans i fugir de secretismes. L'Església no s'ha de servir

a ella mateixa, sinó al poble. No ens hem de distanciar de la realitat de la gent. Ens preocupem massa per la imatge pública i descuidem la realitat profunda, la realitat interior.

– Hem de fer més costat als joves i escoltar els seus plantejaments.

– No accentuem el folklor eclesial i sí la vivència interior i el testimoni. Reduïm al mínim el *tinglado*. Només allò imprescindible, un poquet manco, si de cas. Deixem de ser una Església de funcionaris per ser una Església d'amics.

– La fe en Déu és més important que la institució, i l'Església que serveix i celebra, més que la normativa.

5. Actuar. Propostes

5.1. A nivell individual

– Viure alliberats i alliberar.

– Conèixer les experiències del poble i explicar-nos a prop d'elles. La nostra paraula ha de ser entenedora i ha de sintonitzar amb la cultura d'avui.

– Tenir una visió clara i crítica de la societat. Trobar en ella el nostre rol. Participar a escala cívica a favor de valors cristians secularitzats.

– Integrar-nos en grups cristians que es plantegen la seva inserció social.

– Els clergues, que donin protagonisme i no suplantin els laics.

– Deixar-nos evangelitzar per la pobresa de la gent. Respectar i estimar tothom.

– Formar la nostra consciència i interioritzar el nostre jo cristià pregant en silenci.

– Ser conscients de què celebrem quan celebrem l'eucaristia. Col·laborar i participar en els actes religiosos. Conèixer més la Bíblia.

– Posar-nos en actitud de servei a l'estil que ho feia Jesús.

– Fomentar la concòrdia. Evitar el xafarderisme.

– Actuar segons les nostres conviccions i parlar amb el cor.

– Prescindir de totes les coses supèrflues.

5.2. A nivell parroquial

– Participar en la vida que té la parròquia, mantenir-la i donar-li suport.

– La solidaritat –compartir el que tenim i som– amb els més pobres.

– Fer participar més els pares en la catequesi dels seus fills. Intensificar la catequesi familiar. Fer més vivencial a casa ser creients en Jesús.

– Oferir la possibilitat d'uns exercicis espirituals durant un parell d'hores als fosquets.

– Transmetre un missatge de felicitat. Jesús ens acompanya.

– Ser una comunitat compromesa amb la realitat dels nostres pobles.

– Obrir-nos a altres comunitats cristianes i estaments de caire social, cultural i científic.

– En els consells parroquials hi ha d'haver temes que preocupin els del carrer.

5.3. A nivell arxiprestal

– Molts desconeixem la funció d'un arxiprestal.

– Més intercanvi i col·laboració entre les parròquies. Unificar esforços.

– Potenciar la creació d'activitats formatives (curssets, xerrades...).

– Crear una comissió que estudiï la problemàtica de la joventut i el nostre apropament i presència com a Església.

– Ajudar els pares i els avis a una reeducació. Potenciar la preparació dels catequistes. Escola d'adults parroquial o arxiprestal.

5.4. A nivell diocesà

– Una acceptació mútua i més amable entre tots: laics, capellans, religiosos i religioses. Hem de saber mirar-nos als ulls i estimar-nos.

– Cuidar la imatge pública de l'Església. Ens preocupa el retrocés que l'Església viu en aquest moment. Vo-

lem conservar els costums, però volem impulsar, sobretot, una presència d'Església significativa, avui.

– El bisbe s'ha de fer present en la vida de les nostres parròquies; no les coneix de primera mà. Ell ha de ser més pastor per a tots nosaltres. Aquest desig ja s'ha fet present moltes altres vegades.

– A molts no ens agrada la importància que es dona a la jerarquia i als conservadors, i la marginació que pateix la base del Poble de Déu i el futur de la societat. Els dirigents eclesíàstics han de ser més propers i receptors. Ells no s'han de presentar, ni han de ser uns simples gestors de béns eclesíàstics.

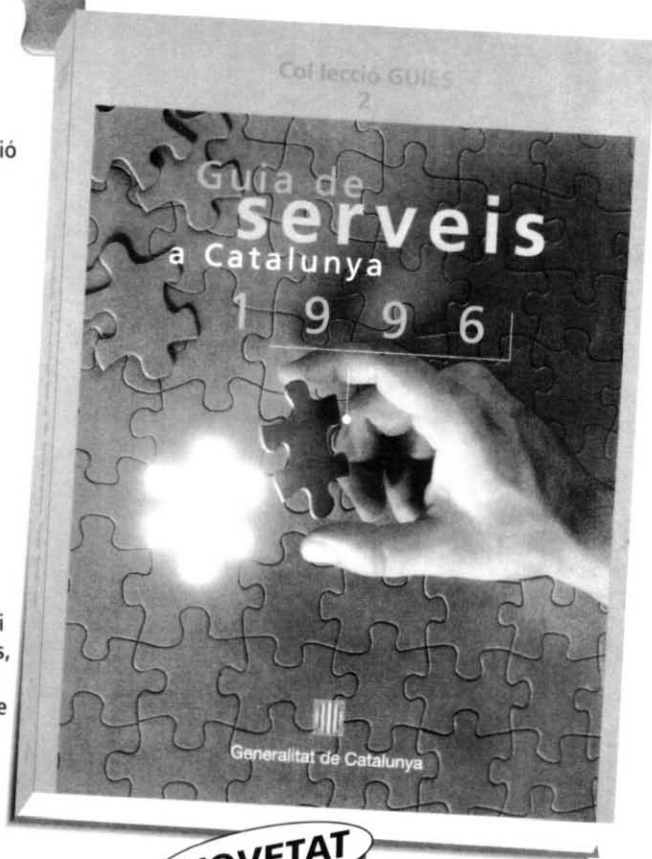
– Els capellans sols poden ser suplits per capellans. L'Església ha de pensar en la possibilitat de ser capellans homes i dones casats? S'ha de ser fidel a l'experiència que viuen molts de laics: els seus fills no els han estat obstacle per desenvolupar una bona labor social i eclesial. Ens pareix bé la creació de diaques permanents amb dedicació total.

– Hi ha d'haver compliment dels acords presos avui o en altre temps, i que no han estat ni discutits ni canviats o corregits.

– Fomentem les petites comunitats i realitats de base. Hem de ser més demòcrates. L'Església és més que una democràcia, és una comunió.

Guia de serveis a Catalunya 1996

- La Generalitat, avui
- Serveis comuns d'informació
- Serveis de la Generalitat de Catalunya
- Comarca a comarca
- Adreces i telèfons de la Generalitat de Catalunya
- Relacions dels ciutadans amb l'Administració
- Dades estadístiques
- Indicadors comarcals
- Organismes diversos
- Municipis de Catalunya
- Calendari laboral, calendari escolar, diferències horàries, indicatius telefònics, fires d'àmbit català, empreses de serveis
- Índex temàtic
- Mapa de carreteres

NOVETAT

Volum 2 de la col·lecció Guies
542 pàgines
PVP: 1750 ptes.

En venda a les llibreries

Generalitat de Catalunya

